

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**İSO
500 BÜYÜK SANAYİ KURULUŞUNUN
MUHASEBE KÜLTÜRÜNÜN
ARAŞTIRILMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sedat DUMAN

**Enstitü Ana Bilim Dalı : İşletme
Enstitü Bilim Dalı : Muhasebe ve Finansman**

Tez Danışmanı: Doç.Dr. Selahattin KARABINAR

OCAK - 2007

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**İSO
500 BÜYÜK SANAYİ KURULUŞUNUN
MUHASEBE KÜLTÜRÜNÜN
ARAŞTIRILMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sedat DUMAN

**Enstitü Ana Bilim Dalı : İşletme
Enstitü Bilim Dalı : Muhasebe ve Finansman**

Bu tez 11 / 01 / 2007 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Hilmi KIRLIOĞLU	Doç. Dr. Selahattin KARABINAR	Yrd. Doç. Dr. Tolga
SARUÇ		
Jüri Başkanı	Jüri Üyesi	Jüri Üyesi

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Sedat DUMAN

05.01.2007

İÇİNDEKİLER

TABLO LİSTESİ.....	iv
GRAFİK LİSTESİ.....	vii
ÖZET.....	x
SUMMARY.....	xi

GİRİŞ	1
--------------------	----------

BÖLÜM 1: GENEL OLARAK MUHASEBE BİLİMİ.....	4
---	----------

1.1. Muhasebenin Tanımı Ve Fonksiyonları.....	4
1.2. Muhasebe Sisteminin Amacı ve Muhasebenin Alt Bölümleri	5
1.2.1. Genel Muhasebe.....	5
1.2.2. Yönetim Muhasebesi.....	5
1.2.3. Maliyet Muhasebesi.....	6
1.3. Muhasebede Kullanılan Temel Finansal Tablolar	6
1.3.1. Bilanço.....	6
1.3.2. Gelir Tablosu.....	6
1.3.3. Finansal Tabloların Temel Nitelikleri.....	7
1.4. Türkiye’de Kullanılan Muhasebe Sistemi.....	7

BÖLÜM 2: MUHASEBE-KÜLTÜR İLİŞKİSİ.....	9
---	----------

2.1. Kültürün Tanımı	9
2.2. Kültürün Boyutları	10
2.2.1. Hofstede’nin Kültürel Boyutları.....	11
2.2.1.1. Bireysel / Kollektif Topluluklar.....	11
2.2.1.2. Güç Mesafesi Dar / Güç Mesafesi Geniş Topluluklar.....	12
2.2.1.3. Belirsizlikten Kaçınan / Belirsizlikten Kaçınmayan Topluluklar.....	13
2.2.1.4. Eril / Dişil Topluluklar.....	13
2.3. Kültürel Açıdan Muhasebe Değerleri.....	14
2.3.1. Statükoculuğa Karşı Profesyonellik	15
2.3.2. Tekdüzeciliğe Karşı Esneklik.....	16

2.3.3. Tutuculuğa Karşı İyimserlik.....	16
2.3.4. Şeffaflığa Karşı Gizlilik.....	17

BÖLÜM 3: İSO 500 BÜYÜK SANAYİ KURULUŞUNA UYGULANAN ANKET ÇALIŞMASI.....18

3.1. Giriş ve Çalışmanın Konusu.....	18
3.2. Çalışmanın Amacı.....	18
3.3. Çalışmanın Önemi.....	18
3.4. Çalışmanın Kısıtları.....	19
3.5. Metodoloji.....	19
3.5.1. Evren ve Örneklem.....	19
3.5.2. Verilerin Toplanması.....	19
3.5.3. Verilerin Analizi ve Yorumlanması.....	19
3.6. Güvenilirlik Analizi.....	19
3.7. Faktör Analizi.....	20
3.7.1. Mevcut Durum Faktör Analizi.....	20
3.7.2. İdeal Durum Faktör Analizi.....	23
3.8. Korelasyon Analizi.....	28
3.9. Frekans Analizi.....	30
3.9.1. Anket Sorularının Frekans Analizleri.....	32
3.9.1.1. Mevcut Durum Anketi.....	32
3.9.1.2. İdeal Durum Anketi.....	48
3.10. Muhasebe Değerleri Analizi.....	72
3.10.1. Muhasebe Değerleri Ortalamaları.....	72
3.10.2. Gizliliğe Karşı Şeffaflık.....	72
3.10.3. Statükoculuğa Karşı Profesyonellik	75
3.10.4. Tekdüzeliliğe Karşı Esneklik.....	78
3.10.5. Tutuculuğa Karşı İyimserlik.....	80
3.10.6. Şehirlere Göre Muhasebe Değerleri.....	83
3.10.7. Sektörlere Göre Muhasebe Değerleri.....	88
3.10.8. Yaş Aralıklarına Göre Muhasebe Değerleri.....	94

SONUÇ.....	98
KAYNAKLAR.....	103
EKLER.....	105
ÖZGEÇMİŞ	107

TABLÖLAR

Tablo.1 : Mevcut Durum Faktör Analizi.....	21
Tablo.2 : İdeal Durum Faktör Analizi.....	24
Tablo.3 : Mevcut Durum ve İdeal Durum Anketlerinin Aritmetik Ortalamaları.....	30
Tablo.4 : Şehir Dağılımı.....	31
Tablo.5 : Yaş Dağılımı.....	31
Tablo.6 : Sektörel Dağılım.....	31
Tablo.7 : “Şüphe durumunda kar ve varlıkların değeri düşük gösterilmektedir” önermesine verilen cevapların frekans dağılımı.....	32
Tablo.8 : “Amortisman kuralları her farklı varlık grubu için maliye tarafından belirlenmektedir” önermesine verilen cevapların frekans dağılımı.....	33
Tablo.9 : “Bilanço ve gelir tablosu işletme yöneticilerinden ziyade kamuoyuna yönelik olarak düzenlenmektedir.” önermesine verilen cevapların frekans dağılımı.....	34
Tablo 10: “Muhasebe mesleği ile ilgili düzenlemeler meslek mensupları ve onların kurduğu kurum ve kuruluşlar tarafından yapılmaktadır.” önermesine verilen cevapların frekans dağılımı.....	36
Tablo.11: “Mali tablolarda minimum düzeyde detaylı bilgiye yer verilmektedir.” önermesine verilen cevapların frekans dağılımı.....	37
Tablo.12: “Tarihi maliyetler yerine genellikle cari piyasa değeri kullanılmaktadır.” önermesine verilen cevapların frekans dağılımı.....	38
Tablo.13: “Muhasebe politikaları (stok değerlendirme, amortisman yöntemleri gibi) bir kere belirlendikten sonra değiştirilmemektedir.” önermesine verilen cevapların frekans dağılımı.....	40
Tablo.14: “Şirket yöneticileri ve sahipleri hakkındaki bilgiler mali tablolarda yer almamaktadır.” Önermesine verilen cevapların frekans dağılımı.....	41
Tablo.15: “Mali tablolarda hangi bilgilerin yer alacağına muhasebe meslek mensupları karar vermektedirler.” Önermesine verilen cevapların frekans dağılımı.....	42
Tablo.16: “Fiyatların yükseldiği zamanlarda FIFO yerine LIFO kullanılmaktadır.” önermesine verilen cevapların frekans dağılımı.....	44

Tablo.17: “Mevcut Mali tablolarda standartlaştırılmış ayrıntılı bilgilerin sayısı yeterlidir.” önermesine verilen cevapların frekans dağılımı.....	45
Tablo.18: “Yönetimin işletme ile ilgili tahminleri mali tablolarda yer almaktadır.” önermesine verilen cevapların frekans dağılımı.....	46
Tablo.19: “Muhasebe meslek mensupları yüksek düzeyde etik standartlara sahiptirler.” önermesine verilen cevapların frekans dağılımı.....	47
Tablo.20: “Şüphe durumunda kar ve varlıkların değeri düşük gösterilmelidir.” önermesine verilen cevapların frekans dağılımı.....	49
Tablo.21: “Amortisman kuralları her farklı varlık grubu için Maliye ve SPK tarafından belirlenmelidir.” Önermesine verilen cevapların frekans dağılımı.....	50
Tablo.22: “Amortisman kuralları her farklı varlık grubu için TURMOB tarafından belirlenmelidir.” Önermesine verilen cevapların frekans dağılımı.....	51
Tablo.23: “Bilanço ve gelir tablosu işletme yöneticilerinden ziyade kamuoyuna yönelik olarak düzenlenmelidir” Önermesine verilen cevapların frekans dağılımı.....	53
Tablo.24: “Muhasebe mesleği ile ilgili düzenlemeler meslek mensupları ve onların kurduğu kurum ve kuruluşlar tarafından yapılmalıdır” Önermesine verilen cevapların frekans dağılımı.....	54
Tablo.25: “Cari piyasa değeri tarihi maliyetlere göre daha az yararlıdır” Önermesine verilen cevapların frekans dağılımı.....	55
Tablo.26: “Tüm şirketlerin mali tabloları tek tip olmalıdır” Önermesine verilen cevapların frekans dağılımı.....	56
Tablo.27: “Mali tablolarda minimum düzeyde detaylı bilgiye yer verilmelidir” Önermesine verilen cevapların frekans dağılımı.....	58
Tablo.28: “Bir firmanın mali yapısını ve performansının nasıl değerlendirileceğini en iyi sadece meslek mensupları bilirler” Önermesine verilen cevapların frekans dağılımı.....	59
Tablo.29: “Tarihi maliyetler yerine genellikle cari piyasa değeri kullanılmalıdır.” Önermesine verilen cevapların frekans dağılımı.....	61

Tablo.30: “Muhasebe politikaları (stok değ�erleme, amortisman yöntemleri gibi) bir kere belirlendikten sonra değiştirilmemelidir.” önermesine verilen cevapların frekans dağılımı.....	62
Tablo.31: “şirket yöneticileri ve sahipleri hakkındaki bilgiler mali tablolarda yer almamalıdır.” önermesine verilen cevapların frekans dağılımı.....	64
Tablo.32: “Mali tablolarda hangi bilgilerin yer alacağına en iyi muhasebe meslek mensupları karar verebilir.” önermesine verilen cevapların frekans dağılımı.....	65
Tablo.33: “Fiyatların yükseldiği zamanlarda FIFO yerine LIFO kullanılmalıdır” önermesine verilen cevapların frekans dağılımı.....	67
Tablo.34: “Mali tablolarda standartlaştırılmış ayrıntılı bilgilerin sayısı artırılmalıdır.” önermesine verilen cevapların frekans dağılımı.....	68
Tablo.35: “Yönetimin işletme ile ilgili tahminleri mali tablolarda yer almalıdır.” önermesine verilen cevapların frekans dağılımı.....	70
Tablo.36: “Muhasebe meslek mensupları yüksek düzeyde etik standartları sürdürmelidirler” önermesine verilen cevapların frekans dağılımı.....	71
Tablo.37: Muhasebe Değerleri Ortalamaları.....	72
Tablo.38: Gizliliğe Karşı şeffaflık Değeri Frekans ve Oran Dağılımı.....	73
Tablo.39: Statükoculuğa Karşı Profesyonellik Değeri Frekans ve Oran Dağılımı.....	75
Tablo.40: Tekdüzeliğe Karşı Esneklik Değeri Frekans ve Oran Dağılımı.....	78
Tablo.41: Tutuculuğa Karşı İyimserlik Değeri Frekans ve Oran Dağılımı.....	80
Tablo.42: şehirlere Göre Muhasebe Değerleri.....	83
Tablo.43: Sektörlere Göre Muhasebe Değerleri.....	88
Tablo.44: Yaş Aralıklarına Göre Muhasebe Değerleri.....	94
Tablo 45: İdeal Durum Anketi – Yaş Dağılımı Schaffer Değerleri.....	96
Tablo 46: Mevcut Durum Anketi – Yaş Dağılımı Schaffer Değerleri.....	97

GRAFİKLER

Grafik.1: “Şüphe durumunda kar ve varlıkların değeri düşük gösterilmektedir” önermesi için frekans dağılım grafiği.....	32
Grafik.2: “Amortisman kuralları her farklı varlık grubu için maliye tarafından belirlenmektedir” önermesi için frekans dağılım grafiği.....	34
Grafik.3: “Bilanço ve gelir tablosu işletme yöneticilerinden ziyade kamuoyuna yönelik olarak düzenlenmektedir.” önermesi için frekans dağılım grafiği..	35
Grafik.4: “Muhasebe mesleği ile ilgili düzenlemeler meslek mensupları ve onların kurduğu kurum ve kuruluşlar tarafından yapılmaktadır.” Önermesi için frekans dağılım grafiği.....	36
Grafik.5: “Mali tablolarda minimum düzeyde detaylı bilgiye yer verilmektedir.” önermesi için frekans dağılım grafiği.....	38
Grafik.6: “Tarihi maliyetler yerine genellikle cari piyasa değeri kullanılmaktadır.” önermesi için frekans dağılım grafiği.....	39
Grafik.7: “Muhasebe politikaları (stok değerlendirme, amortisman yöntemleri gibi) bir kere belirlendikten sonra değiştirilmemektedir.” Önermesi için frekans dağılım grafiği.....	40
Grafik.8: “Şirket yöneticileri ve sahipleri hakkındaki bilgiler mali tablolarda yer almamaktadır.” Önermesi için frekans dağılım grafiği.....	41
Grafik.9: “Mali tablolarda hangi bilgilerin yer alacağına muhasebe meslek mensupları karar vermektedirler.” Önermesi için frekans dağılım grafiği.....	43
Grafik.10: “Fiyatların yükseldiği zamanlarda FIFO yerine LIFO kullanılmaktadır.” Önermesi için frekans dağılım grafiği.....	44
Grafik.11: “Mevcut Mali tablolarda standartlaştırılmış ayrıntılı bilgilerin sayısı yeterlidir.” Önermesi için frekans dağılım grafiği.....	45
Grafik.12: “Yönetimin işletme ile ilgili tahminleri mali tablolarda yer almaktadır.” Önermesi için frekans dağılım grafiği.....	47
Grafik.13: “Muhasebe meslek mensupları yüksek düzeyde etik standartlara sahiptirler.” Önermesi için frekans dağılım grafiği.....	48

Grafik.14: “Şüphe durumunda kar ve varlıkların değeri düşük gösterilmelidir.” Önermesi için frekans dağılım grafiği.....	49
Grafik.15: “Amortisman kuralları her farklı varlık grubu için Maliye ve SPK tarafından belirlenmelidir.” Önermesi için frekans dağılım grafiği.....	51
Grafik.16: “Amortisman kuralları her farklı varlık grubu için TURMOB tarafından belirlenmelidir.” Önermesi için frekans dağılım grafiği.....	52
Grafik.17: “Bilanço ve gelir tablosu işletme yöneticilerinden ziyade kamuoyuna yönelik olarak düzenlenmelidir” Önermesi için frekans dağılım grafiği.....	53
Grafik.18: “Muhasebe mesleği ile ilgili düzenlemeler meslek mensupları ve onların kurduğu kurum ve kuruluşlar tarafından yapılmalıdır” Önermesi için frekans dağılım grafiği.....	55
Grafik.19: “Cari piyasa değeri tarihi maliyetlere göre daha az yararlıdır” Önermesi için frekans dağılım grafiği.....	56
Grafik.20: “Tüm şirketlerin mali tabloları tek tip olmalıdır” Önermesi için frekans dağılım grafiği.....	57
Grafik.21: “Mali tablolarda minimum düzeyde detaylı bilgiye yer verilmelidir” Önermesi için frekans dağılım grafiği.....	58
Grafik.22: “Bir firmanın mali yapısını ve performansının nasıl değeri olacağını en iyi sadece meslek mensupları bilirler” Önermesi için frekans dağılım grafiği.....	60
Grafik 23: “Tarihi maliyetler yerine genellikle cari piyasa değeri kullanılmalıdır.” Önermesi için frekans dağılım grafiği.....	61
Grafik 24: “Muhasebe politikaları (stok değerlendirme, amortisman yöntemleri gibi) bir kere belirlendikten sonra değiştirilmemelidir.” Önermesi için frekans dağılım grafiği.....	63
Grafik 25: “Şirket yöneticileri ve sahipleri hakkındaki bilgiler mali tablolarda yer almamalıdır.” Önermesi için frekans dağılım grafiği.....	64
Grafik 26: “Mali tablolarda hangi bilgilerin yer alacağına en iyi muhasebe meslek mensupları karar verebilir.” Önermesi için frekans dağılım grafiği.....	66
Grafik 27: “Fiyatların yükseldiği zamanlarda FIFO yerine LIFO kullanılmalıdır” Önermesi için frekans dağılım grafiği.....	67

Grafik 28: “Mali tablolarda standartlaştırılmış ayrıntılı bilgilerin sayısı artırılmalıdır.” Önermesi için frekans dağılım grafiği.....	69
Grafik 29: “Yönetimin işletme ile ilgili tahminleri mali tablolarda yer almalıdır.” Önermesi için frekans dağılım grafiği.....	70
Grafik 30: “Muhasebe meslek mensupları yüksek düzeyde etik standartları sürdüremelidirler” Önermesi için frekans dağılım grafiği.....	71
Grafik 31: Gizliliğe Karşı Şeffaflık Değeri Frekans Dağılım Grafiği.....	74
Grafik 32: Statükoculuğa Karşı Profesyonellik Değeri Frekans Dağılım Grafiği.....	76
Grafik 33: Tekdüzelige Karşı Esneklik Değeri Frekans Dağılım Grafiği.....	79
Grafik 34: Tutuculuğa Karşı İyimserlik Değeri Frekans Dağılım Grafiği.....	81

Tezin Başlığı: ISO 500 Büyük Sanayi Kuruluşunun Muhasebe Kültürünün Araştırılması

Tezin Yazarı: Sedat DUMAN

Danışman: Doç.Dr.Selahattin KARABINAR

Tarih: 06 OCAK 2007

Sayfa Sayısı: IX (ön kısım)+ 104 (tez)+ 2 (ekler)

Anabilimdalı: İşletme

Bilimdalı: Muhasebe ve Finansman

Toplumların içinde yaşadıkları kültürler o topluma ait bir çok şeyi olduğu gibi muhasebe sistemi ve uygulamalarını da doğrudan etkilemektedir. Bunun sonucunda her ulusta farklı muhasebe sistem ve uygulamaları görülmektedir. Uluslararası ekonomik faaliyetlerin arttığı günümüzde bu farklılıklar kendini daha fazla göstermektedir.

Bu çalışmanın amacı İstanbul Sanayi Odası'nın 2004 yılı verilerine göre Türkiye'de faaliyet gösteren 500 büyük sanayi kuruluşunun muhasebe değerlerini ortaya koymaktır. Bu amaçla bu 500 kuruluşun 200'ünün muhasebe sorumlularıyla (Muhasebe müdürleri, muhasebe müdür yardımcıları veya muhasebe şeflerinin biriyle) bir anket çalışması yapılmıştır. Uygulanan anket mevcut durumu ve ideal durumu ölçmek amacıyla on üç ve on yedi soruluk iki bölümden oluşturulmuştur. Yedi noktalı Likert ölçeği kullanılarak hazırlanan anket sorularının her iki bölümü de birbirine benzer konuları kapsamaktadır. Hazırlanan anket sözü edilen 200 muhasebe sorumlusuna e-mail yoluyla gönderilmiş ve sonuçları da yine e-mail yoluyla alınmıştır.

Anket sonuçlarının analizinde SPSS.10.0 Programı kullanılmıştır. Anketler faktör analizi, frekans analizi ve çapraz analizlere tabi tutulmuştur.

Yapılan analizler Gray tarafından ortaya konulan dört muhasebe değeri baz alınarak yorumlanmıştır. Bu değerler; Statükoculuğa karşı profesyonellik, Gizliliğe karşı şeffaflık, Tekdüzeliğe karşı esneklik ve Tutuculuğa karşı iyimserliktir.

Statükoculuğa karşı profesyonellik değerinin aritmetik ortalaması 2.3438'dir. Bu değer İstanbul Sanayi Odası'nın 2004 yılı verilerine göre belirlenen Türkiye'nin en büyük 500 sanayi kuruluşunun muhasebe sorumluları üzerinde profesyonellik yaklaşımının oldukça baskın olduğunu ve kabul gördüğünü göstermektedir. Bu fikir birliği katılımcılarımızın uygulamalarda profesyonel bir yaklaşımın gerekliliğini düşündüklerinin göstergesidir.

Gizliliğe karşı şeffaflık değerinin aritmetik ortalaması ise 4.0013'dür. Katılımcılarımız bu konuda genel olarak kararsız kalmışlardır. Katılımcılarımızın yarısının gizlilik taraftarı, diğer yarısının şeffaflık taraftarı olduklarını söyleyebiliriz.

Tekdüzeliğe karşı esneklik değeri ortalaması 3.2390'dır ve bu değer tekdüzeliği ifade etmektedir. Katılımcılarımız arasında baskın olan değer tekdüzelik'tir.

Tutuculuğa karşı iyimserlik değerinin aritmetik ortalaması 4.015'dir. Katılımcılarımız bu konuda genel olarak kararsız kalmışlardır. Katılımcılarımızın yarısının tutucu, diğer yarısının iyimserlik taraftarı olduklarını söyleyebiliriz.

Anahtar Kelimeler : Kültür, Muhasebe, Muhasebe Değeri, Kültür-Muhasebe Etkileşimi, Muhasebe Sistemi

Title of the Thesis: Research of accounting culture for 500 big ISO industry organization	
Author: Sedat DUMAN	Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Selahattin KARABINAR
Date: 06 January 2007	Nu.of Pages: IX(pre text)+104(main body)+2(appendices)
Department: Business	Subfield: Accounting and Finance
Cultures of the societies influence accounting system and implementation directly besides many things. As a result, each nation has a different accounting system and implementation. Today in which international economic activities increased, these differences are being seen more apparently. The aim of this study is to imply the accounting values of 500 biggest industry organizations act in Turkey according to the data of Istanbul Chamber of Industry. To that effect, and questionnaire was completed with the staff responsible from accounting affairs (directors, vice directors, chief of divisions) of 200 of these 500 organizations. The questionnaire is constituted with two parts for measuring the current situation and ideal situation. One of the parts has 13 questions while the other has 17. The questions of two parts, which are determined by using Likert scale, cover the similar issues. The questionnaire is sent to the organizations via e-mail and the results are sent back via e-mail. SPSS.10.0 Program is used for the analysis of the results of the questionnaire. Factor analysis, frequency analysis and cross analysis are implemented to the questionnaires. The questionnaires are interpreted on the base of 4 accounting values determined by Gray. These values are status quo against professionalism, transparency against privacy, flexibility against uniformity and optimism against conservatism. The arithmetic average of status quo against professionalism is 2.3438. This number indicates that professionalism is effective for the accounting staff of 200 industry organizations according to the data of Istanbul Chamber of Industry. This mutual idea is the indicates that the participants believe the necessity of professional approach for the implementation. The arithmetic average for the value of transparency against privacy is 4.0013. The participants are generally undecided about this issue. We can say that half of the participants support transparency while the others support privacy. The average for the value of flexibility against uniformity is 3.2390 and this value means uniformity. The participants prefer uniformity. The arithmetic average for the value of optimism against conservatism is 4.015. The participants are generally undecided about this issue. Half of the participants are the supporter of optimism while the others support conservatism.	
Key Words: Culture, Accounting, Value of Accounting, Interaction between culture and accounting and Accounting System	

GİRİŞ

Çalışmanın Konusu

Çalışmanın konusu, İSO 500 Büyük Sanayi Kuruluşunun muhasebe değerlerinin incelenmesidir.

Muhasebe bilimi, işletme faaliyetleri ile ilgili verilerin bu faaliyetlerle ilgilenen kişi ve kurumlara aktarılması gibi önemli bir görevi yerine getirmektedir. Bu veriler, işletme açısından işletme faaliyetlerinin planlanmasında ve işletmenin geleceğiyle ilgili kritik kararların alınmasında etkin rol oynamakla beraber, devlet açısından da yürürlükteki mevzuatla belirlenmiş yükümlülüklerin denetiminde en önemli kaynağı oluşturmaktadırlar. Ayrıca halka açık şirketler göz önünde bulundurulduğunda, bu şirketlere yatırım yapmak isteyen kişi ve kurumların kararlarını verirken başvuracakları en önemli kaynak mali tablolarıdır. Muhasebenin sayılan bu özellikleri, muhasebecilik mesleğini icra edenleri ekonomik hayatta önemli bir konuma taşımaktadır. Muhasebe meslek mensupları, icra ettikleri meslekleriyle işletme sahipleri, devlet ve topluma karşı önemli sorumluluklar almaktadırlar.

Her alanda olduğu gibi muhasebe alanında da yaşanan zamanın şartlarına, toplumların sosyal ve ekonomik durumlarına, gelişmişlik düzeylerine göre çeşitli değişim, gelişme ve farklılıklar görülmektedir. Yani farklı toplumlar farklı ihtiyaç ve ekonomik gelişmişlik düzeylerine göre birbirinden farklı muhasebe sistemlerine sahiptirler. Her ne kadar küreselleşen bir dünyada yaşıyor olsak da ülkeler arasında, uygulanan ekonomik sistemlerdeki değişikliklerden dolayı muhasebe sistemlerinde de çeşitli farklılaşmalar olabilmekte, kapitalist ve sosyalist iki ekonomi karşılaştırıldığında bu farklılıklar daha belirgin şekilde ortaya çıkabilmektedir.

Muhasebe sistemlerindeki farklılaşmaların önemli sebeplerinden biri de ülkeler arasındaki kültürel farklılıklardır. Kültür, diğer her alanda olduğu gibi muhasebe sistemlerinde de etkisini hissettirmekte, farklı kültürler farklı değer yargılarını doğurmakta ve bunun sonucunda farklı muhasebe sistem ve uygulamaları ortaya çıkmaktadır. Bir ülkede bulunan işletmeler de o ülkeyi oluşturan topluma mensup bireyler tarafından kurulduğuna göre, işletme yöneticileri ve muhasebecileri de

faaliyetlerinde o topluma ait değer yargıları ile hareket edecekler ve muhasebe uygulamalarında da bu değer yargılarının etkisi görülecektir.

Çalışmanın Önemi

Uluslararası ticari faaliyetlerin giderek arttığı ve global bir pazarın ortaya çıktığı günümüz ekonomisinde muhasebe sistemlerindeki farklılıklar da daha çok dikkat çekmeye başlamıştır. Özellikle çok uluslu şirketlerin sayılarının giderek artması bu farklılıkların ve farklılıklara bağlı problemlerin işletmeler tarafından daha çok hissedilmesine sebep olmuştur. Ulusların kültürlerinin muhasebe sistemlerine yansımaları olarak tanımlanabilecek bu farklılıkları konu alan birçok uluslararası araştırma yapılmıştır.

Türkiye ölçeğinde ise kültür-muhasebe etkileşimini konu alan çok fazla çalışma bulunmamaktadır. ISO 500 Büyük Sanayi Kuruluşu üzerinde yapılan bu çalışma ülkemizde muhasebe-kültür etkileşimi alanında yapılmış öncü çalışmalardan biridir.

Çalışmanın Amacı

Türkiye’de varolan kültürel yapının muhasebe sistemi üzerindeki etkisi ve ülkemizdeki büyük şirketlerin muhasebe anlayışlarına ne derece tesir ettiğinin ISO 500 Büyük Sanayi Kuruluşunun muhasebe meslek sorumluları ile yapılan anket çalışmasıyla ortaya konmasıdır.

Çalışmada Uygulanan Yöntem

Çalışmada uygulanan yöntem, anket uygulaması ve elde edilen verilerin yorumlanması şeklindedir. Bu amaçla, ISO 500 Büyük Sanayi Kuruluşlarından 200 şirketin muhasebe sorumlularını (muhasebe müdürü, muhasebe müdür yardımcısı veya muhasebe şefi) kapsayan bir anket çalışması yapılmıştır. Ankete katılan muhasebe sorumlularına telefonla ulaşılmış ve anket formu e-mail yolu ile gönderilerek cevaplar yine aynı şekilde alınmıştır.

Uygulanan anket iki bölümden oluşmaktadır. On üç sorudan oluşan birinci bölümde muhasebe sorumlularının mevcut uygulamalarla ilgili görüşleri alınmıştır. On yedi soruluk ikinci bölümde ise muhasebe sorumlularının ideal durum ile ilgili görüşlerine

başvurulmuştur. Her iki bölüm de benzer konuları kapsamaktadır. Anket yedi noktalı Likert ölçeğine göre hazırlanmıştır. Sorulara verilen cevaplar “tamamen katılıyorum” ‘dan “hiç katılmıyorum” ‘ a kadar yedi katılma derecesi belirtmektedir.

Toplanan veriler bilgisayar ortamında SPSS 10.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Bu amaçla faktör analizi, korelasyon analizi, frekans analizi ve çapraz analizler yapılarak sonuçları yorumlanmıştır.

Çalışmanın Kısıtları

Anket, İSO 500 Büyük sanayi kuruluşundan 200’ünün muhasebe sorumlularına uygulanmış, çalışmaya başlanıldığında henüz 2005 yılı verileri yayınlanmamış olduğundan kuruluşlar belirlenirken İstanbul Sanayi Odası’nın 2004 yılı verileri esas alınmıştır. Kültür kavramı çok boyutlu bir kavram olduğundan anket soruları ülkemizdeki kültürü tam olarak değerlendirebilecek kadar geniş tutulamamıştır.

Tezin birinci bölümünde muhasebe ve ekonomik hayattaki kullanım alanı hakkında genel bilgi verilmiştir. Muhasebenin bölümleri, muhasebenin temel kavramları ve ülkemizde yapılmakta olan muhasebe uygulamalarını etkileyen belli başlı kurum ve olaylara değinilmiştir.

İkinci bölümde ise kültür kavramı incelenmiş, kültürün çeşitli özellikleri ve boyutlarına değinilmiş, muhasebe ve kültür etkileşmesi ve bu etkileşme sonucu oluşan muhasebe değerleri açıklanmıştır.

Üçüncü bölümde ise uygulanan anket sonucu elde edilen veriler faktör analizi, korelasyon analizi, frekans analizi ve çapraz analizlere tabi tutularak bulunan sayısal değerler muhasebe değerleri çerçevesinde yorumlanmıştır.

BÖLÜM 1: GENEL OLARAK MUHASEBE BİLİMİ

1.1. Muhasebenin Tanımı ve Fonksiyonları

Muhasebe, ülke ve işletme iktisadı açısından, gerçek ve tüzel kişi, kurum ve işletmelerin, yani tüm hesapsal kişilerin önce kendi, sonra bunlarla ilişkisi olanların hak ve sorumluluklarını belirlemek amacı ile; hesapsal kişilerin varlık ve sermayelerine, zaman dilimleri içinde bunlardaki değişimlerine yani, masraf, hasılat ve kazançlarına ilişkin hesapsal iş olgularını yasalara, kurallara, ilkelere, tümlemlere, yöntemlere ve kuramlara uygun olarak belgeler üzerinde saptayan, bunları hesap adı verilen çift yanlı çizelgelere işleyerek izleyen, bunlarla varılan sonuçları çizelge ve raporlarla ortaya koyup yorumlayan; belgeleme ve yönetime araç olma özelliği taşıyan, uygulama alanı geniş, doğal bir bilimdir (Yazıcı, 1990:5).

Yani muhasebenin işletmeyi ilgilendiren mali nitelikli olaylarla ilgili bilgileri toplamak, bu bilgileri özetlemek amacıyla tüm bilgileri içeren mali tablolar hazırlamak, bu tabloları analiz etmek, yorumlamak ve daha sonra bu yorumları yöneticilerin anlayabileceği bir dille raporlamak gibi geniş görevleri vardır.

Bu açıklamalardan sonra muhasebenin fonksiyonlarını aşağıdaki gibi özetlenebilir;

1. İşletmenin varlıklarında ve borçlarında ve meydana gelen değişimleri tespit etmek ve kaydetmek,
2. Bir hesap dönemi içerisinde elde edilen gelirler ile yapılan giderleri karşılaştırmak suretiyle faaliyet sonucunu kar veya zarar olarak tespit etmek ve göstermek,
3. Üretim faktörlerinin etkin ve verimli kullanımını sağlamak amacıyla gerekli bilgileri toplamak ve diğer bölümlere sunmak,
4. Yürürlükteki mevzuatla belirlenmiş kanuni ödev ve sorumlulukları yerine getirmek.

1.2. Muhasebe Sistemlerinin Amacı ve Muhasebenin Alt Bölümleri

Muhasebe sistemleri bir firmada beş ana konuda bilgi oluşturmaya çalışır;

- Uzun vadeli planların hazırlanması ve bunlarla ilgili stratejilerin geliştirilmesi için,
- Firma kaynaklarının dağılımı ile ilgili kararlar için,
- Faaliyetlerle ilgili maliyet planlaması ve kontrolü için,
- Performans ölçümü ve değerlendirmesi için,
- Kanunen gerekli finansal bilgilerin oluşturulması ve raporlanması için.

Muhasebe sistemleri faaliyet alanları sebebiyle, hem firma içindkiler (şirket ortak ve yöneticileri) hem de firma dışındakiler (devlet, yatırım yapma düşüncesindeki kişi ve kurumlar) için bilgi üretme sorumluluğunu taşır. Muhasebe; Genel muhasebe, Yönetim (işletme) muhasebesi ve Maliyet muhasebesi olmak üzere üç bölümde incelenebilir.

1.2.1. Genel Muhasebe

Genel muhasebe işletmenin varlıkları ve borçlarındaki değişiklikleri günlük olarak kaydeder. Bu bakımdan sürekli çalışan bir yapısı vardır. İşletme kaynaklarının nereden sağlandığı ve bu kaynakların nerelerde ve ne şekilde değerlendirildiği genel muhasebe hesapları üzerinden izlenir.

İşletmenin mali yapısı ile ilgili bilgiler genel muhasebe kayıtları sayesinde öğrenilebilmektedir. İşletmenin varlıkları ve borçlarındaki artış ve azalışlar, yapılan giderler ve elde edilen gelirler, öz sermayedeki artış ve azalışlar, muhasebe hesaplarında toplanır.

Genel muhasebede bilgiler hiçbir analize ve değişmeye tabi tutulmadan kaydedilir. Bu bilgiler daha sonra belli dönemler sonunda mali tablolara aktarılır.

1.2.2. Yönetim (İşletme) Muhasebesi

Yönetim muhasebesinin görevi, başta üst yönetim olmak üzere işletme içindeki karar verici gruplar için gerekli olan bilgilerin üretilmesi ve raporlanmasıdır. Yönetim muhasebesi, genel muhasebe ve maliyet muhasebesiyle elde edilen verileri kullanıp yeni veriler türeterek işletme yöneticilerine karar alma sürecinde ihtiyaç duydukları sayısal bilgileri sağlar.

1.2.3. Maliyet Muhasebesi

Maliyet muhasebesi, yönetim (işletme) muhasebesinin bir alt dalı olmakla beraber genel amacı, üretilen mal ve hizmetlerin birim maliyetlerini hesaplayarak imalat faaliyetlerinin kontrol altında tutulmasını sağlamaktır. Maliyet muhasebesi, işletmenin planlama faaliyetleri için gerekli maliyet bilgilerini hesaplayarak işletme yönetimine alacağı kararlar için yol gösterici olur. Bu yönüyle maliyet muhasebesinin yönetim muhasebesi için bilgi üretme görevi vardır.

1.3. Muhasebede Kullanılan Temel Finansal Tablolar

1.3.1. Bilanço

Belirli tarihler itibariyle işletmenin varlıklarının, borçlarının ve sermayesinin toplu olarak gösterilmesi amacıyla düzenlenen tabloya bilanço denir. Yani bilanço, işletmenin belirli bir tarihteki varlıklarının ve bu varlıkların kaynaklarının özetini verir. Bilanço eşitliğini aşağıdaki gibi göstermek mümkündür;

$$\text{AKTİFLER} = \text{PASİFLER}$$

$$\text{VARLIKLAR} = \text{BORÇLAR} + \text{ÖZSERMAYE}$$

1.3.2. Gelir Tablosu

Bir işletmenin temel finansal tablolarının ikincisi gelir tablosudur. Gelir tablosunda bir işletmenin bir dönem içerisinde elde etmiş olduğu tüm gelir ve giderler sınıflandırılarak ve toplu olarak gösterilir. Gelir ve giderler arasındaki fark kar veya zararı verir.

Finansal tabloların fonksiyonlarını şu şekilde sıralayabiliriz;

- Varlıklar, kaynaklar ve bunlardaki değişiklikler ile işletme faaliyet sonuçları hakkında bilgi sağlamaları,
- Nakit akımlarını değerlendirme konusunda yol gösterici olmaları,
- Yatırımcıların ve kredi verenlerin karar almalarında yol gösterici olmaları,
- Kamu otoritesinin denetiminde kaynak teşkil etmeleri.

Finansal tabloların hazırlanmasında ve kullanılmasında yukarıda sayılanların hangilerinin amaçlandığı veya bu amaçların önceliği toplumdan topluma değişebilir.

Her toplumun içinde yaşadığı ekonominin büyüklüğü farklıdır. Para ve sermaye piyasalarının gelişmediği veya az geliştiği toplumlarda yatırımcıların ve kredi verenlerin ihtiyaçları düşünölmeyecektir. Veya geçmişten gelen uygulamaların etkisiyle standartlaşmış kalıpların dışına çıkamayan kültürlerde finansal tablolar, zamanla ihtiyaçlara cevap veremeyecek duruma gelecek ve fonksiyonlarını yitirecektir. Dolayısıyla finansal tabloların biçim ve içerikleri o toplumun yapısına göre, toplumun amaçları doğrultusunda şekillenecektir.

1.3.3. Finansal Tabloların Temel Nitelikleri

- Finansal tablolarda yer alan varlık ve kaynakların ifade edilmesinde milli para biriminin esas alınması,
- Finansal tabloların belirli muhasebe varsayımlarıyla genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine uygun olarak düzenlenmesi,
- Finansal tabloların, geçmiş dönem faaliyetlerine ilişkin bir belge olduğunun kabul edilmesi.

1.4. Türkiye’de Kullanılan Muhasebe Sistemi

Türkiye’de kullanılan muhasebe sistemi, 26.12.1992 tarih ve 21447 sayılı resmi gazetede yayınlanan Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğı ile yürürlüğe girmiş olan Tekdüzen Muhasebe Sistemi’dir. Bu sistemin uygulanması 1994 yılından itibaren zorunlu hale gelmiştir. Dolayısıyla ölkemizde yapılan muhasebe kayıtlarının ve hazırlanan mali tabloların, Tek Düzen Muhasebe Sistemine uygun olma zorunluluğı vardır.

Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğı’nde; muhasebenin temel kavramları, muhasebe politikalarının açıklanması, mali tabloların düzenlenme ilkeleri ve mali tabloların kapsam şekilleri ayrı ayrı açıklanmıştır. Ayrıca, bu tebliğde, ölkemizde bilanço esasına göre defter tutan tüm işletmelerin kullanacakları hesapları gösteren bir hesap planı da yayınlanmıştır. Bu tebliğı önemli hale getiren de işte bu hesap planıdır. Bu hesap planı ölkemizde kullanılan hesaplar arasında tekdüzeliğı sağladığı için Tekdüzen Hesap Planı olarak bilinmektedir. Tekdüzen hesap planı kapsamında, tüm hesaplar kodlanmış, her hesaba belli bir isim verilmiş ve her hesabın işleyişi ayrıntılı olarak tanımlanmıştır. Artık, Türkiye’deki tüm işletmeler, aynı nitelikteki işlemler için,

tek düzen hesap planında yer alan aynı hesapları kullanmaktadır. Böylece, ülkemizdeki muhasebe uygulamaları arasında varolan farklılıklar giderilmiş ve uyumluluk sağlanmış olmaktadır. Bu da işletmelerin mali tabloları arasında karşılaştırma yapmayı ve denetimi kolaylaştırmaktadır.

Görüldüğü gibi, Türkiye'deki işletmeler, muhasebe sistemlerini tekdüzen hesap planına uygun olarak kurmak ve yürütmek zorundadırlar. Dolayısıyla, her işletme, muhasebe kayıtlarını tutmak ve mali tabloları hazırlamak için tekdüzen hesap planında yer alan hesapları ve bunların işleyiş kurallarını bilmek zorundadır.

BÖLÜM 2: MUHASEBE-KÜLTÜR İLİŞKİSİ

2.1. Kültürün Tanımı

Kültür kavramı birbirinden farklı birçok tanımı içerir. Türk Dil Kurumu'nun sözlüğünde kültür; “Tarihi, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü,...” olarak tanımlanmaktadır. Yine aynı kaynaktan geçen başka bir tanım ise kültür için; “Bir topluma veya halk topluluğuna özgü düşünce ve sanat eserlerinin bütünü,...” denmektedir.

Yöneten ve yönetilenler arasındaki ilişkiler, iktidar, güç, otorite, egemenlik gibi olgular siyasal sistem ve yönetim biçimleri gibi süreçler ile o toplumun kültürü karşılıklı olarak etkileşim içindedirler. Toplum üzerinde otoriteyi elinde bulunduran kişiler de aslında o toplumun bir ferdi olduğundan, ellerindeki gücü o toplumun kültürüne bağlı olarak kullanacaklardır.

Bir toplumun varolan kültür aynı zamanda o toplumun sosyal ve ekonomik yapısının bir yansımasıdır. Kültürü toplumdan ayrı ve bağımsız bir bütün olarak almak olanaksızdır. Kültürü dil, gelenek, anane, toplumsal özellikler, din ve inanışlar gibi çeşitli unsurlar meydana getirir. Kültür bir millet için geçerli olabileceği gibi, bazen de bir şehir, bir aile, bir bilim dalı, bir meslek dalı için de geçerli olabilir. Yani özelden genele doğru hemen her alanda bir kültürel altyapının varlığından söz edilebilir.

Gelişmişlik düzeyi ne olursa olsun, her toplumda ortak davranış kurallarını, toplumun değerlerini yeni kuşaklara taşımak; toplum mensuplarını da bu kurallarda ve değerlerde bütünleştirmek toplum yapısı ile kültürü arasında uyumu sağlamanın gereğidir. Fakat sosyal ve ekonomik yapıdaki değişiklikler sonucu zaman içinde kültür farklılaşmalarının yaşanması da kaçınılmazdır.

2.2. Kültürün Boyutları

Yeryüzünde yaşamış ve yaşamakta olan bütün insanlar birçok yönden birbirlerinden farklı toplumların, ulusların ve dolayısıyla kültürlerin birer fertleri olarak yaşamışlar ve yaşamaktadırlar. İnsanlar ve oluşturdukları gruplar kendilerine özgü eēitim ve sosyalleşme süreçlerinden geçmişler, kendilerine özgü deēer yargılarına sahip olmuşlardır. Bahsi geçen süreçte ve edinilen deēer yargılarında, toplumların yaşadıkları coērafi bölge, mensubu oldukları din, zamanın ekonomik şartları gibi unsurlarında etkisi olmuştur. Bütün bunların sonucunda her toplum, birbirinden farklı kültürler içinde yaşamlarını sürdürmüşler ve sürdürmektedirler.

Kültürel açıdan karşılaştırmalar yapılabilmesi için kültürün çeşitli açılardan sınıflandırılması kaçınılmazdır. Bu konuda pek çok çalışma yapılmıştır. Burada sadece muhasebe-kültür çalışmalarında daha fazla kullanılan Hofstede'nin çalışmalarının ayrıntısına yer verilecektir.

Bu konuda yapılan diēer bir çalışma ise kültürün tipolojisi konusunda Trompenaars'ın 1993 yılında yaptığı sınıflandırmadır. Bunlar;

-  zelciliēe karşı evrenselcilik,
- Hiyerarşıye karşı eē-anlılık,
- Kolektifliēe karşı bireysellik,
- Tarafsızlıēa karşı duyarlılık,
- Kimliēe karşı başarı,
- Genele karşı  zel,
- Dışa d n kl ēe karşı i e d n kl kt r.

Hofstede'nin ve Trompenaars'ın kültürel deēerleri ile o ülkede gerçekte varolan muhasebe sistemi arasında tutarlılık vardır (Roxas ve diē.,  eviren: Saltoēlu, 1999, s.64). şimdi Hofstede'nin çalışmasına deēinelim.

2.2.1. Hofstede'nin Kültürel Boyutları :

Hofstede bir ülkenin kültürel konumlamasını ortaya koymak üzere kültüre ilişkin 4 farklı boyut tanımlamıştır (Hofstede, 1983:75). Bunlar;

- Bireysel / Kollektif Toplamlar,
- Güç mesafesi dar / Güç mesafesi geniş Toplamlar,
- Belirsizlikten kaçınan / Belirsizlikten kaçınmayan Toplamlar,
- Eril / Dişil Toplamlardır.

2.2.1.1. Bireysel / Kollektif Toplamlar

Bir kültürü paylaşan insanların kendilerini birey olarak mı yoksa bir topluluğun ferdi olarak mı gördükleri, bireyin ihtiyaçlarının mı yoksa toplumun ihtiyaçlarının mı öncelik sırasına sahip olduğu ile ilişkili bir değerdir. Bireylerin yaptıkları ilk tercihlere yani kendi şahsi menfaatlerini grubun menfaatlerinden önde tutup tutmadıklarına bakılmaktadır.

Bu boyut; bireylerin diğer bireylerle dayanışma derecesini ortaya koyar. Başka bir deyişle, toplumu oluşturan bireyler arasındaki ilişkinin derecesini (biz ve ben arasındaki öncelik) belirtir. Bireyselciliğin hakim olduğu toplumlarda kişiler toplumla ilişkilerinde öncelikle kendi çıkarlarını ön planda tutarlar. Kollektif toplumlarda ise kişilerin bireysel tercihleri ikinci planda kalır. Diğer grup üyeleri ile bağlar kuvvetlidir ve bu bağlara sadık kalınır. Toplamların bireysel özellikler göstermesi ile ülkenin zenginliği arasında istatistiksel bir ilişki vardır (Hofstede, 1983:75). Buna göre daha zengin toplamların daha bireyselci oldukları söylenebilir (Karabınar, 2005:35).

Bu tür toplamlarda oluşan muhasebe sistemlerinin özellikleri için şunlar söylenebilir. Bireysel kültürlerde muhasebe sisteminin ürettiği bilgiler daha ciddi olarak dikkate alınacak ve kollektif kültürlerdeki göre daha vazgeçilmez bir olgu olarak algılanacaktır. Kollektif toplamlarda muhasebe mesleği daha düşük statü sayılacak, muhasebe bir ritüel olarak görüldüğü için alınacak kararlara etkisi ya hiç olmayacak veya az olacaktır (Karabınar, 2005:35).

Bu açıdan bakıldığında Türk kültüründe dayanışmacılık (kollektivist) ve himayecilik (paternalizm) yönlerinin yüksek düzeyde olduğu bilimsel çalışmalarla kanıtlanmıştır (Karabınar, 2005:35).

2.2.1.2. Güç Mesafesi Dar / Güç Mesafesi Geniş Toplamlar

Kültürün bu boyutu bir toplulukta gücün dağılma şekli ve bu dağılımın beraberinde getirdiği eşitsizlikler ve farklılıkların o topluluğun üyeleri tarafından kabul edilme ve onaylanma derecelerini gösterir (Hofstede,1983:392).

Bu boyut (eşitlik veya eşitsizlik durumunu) bireyin otorite ile ilişkisinin düzeyini kapsar. Bu boyut örgüt ve kurumlarda gücün (yetki, otorite) dağılımı ile ilgilidir. Güç mesafesinin yüksek (geniş) olduğu toplumlarda hiyerarşik düzen hakimdir ve emir komuta zinciri söz konusudur. Dar güç mesafesinin hakim olduğu toplumlarda üyeler; geniş güç mesafesinin olduğu toplumların tam aksine bir davranış ve tutum içindedirler. Güç mesafesinin derecesi, otoritenin merkezileşmesi ve otokratik liderlik ve yönetim derecesi ile ilgilidir. Bireysel toplumlarda güç mesafesi düşük (dar) iken kollektif toplumlarda yüksek (geniş) güç mesafesi söz konusudur (Karabınar, 2005:35). Bazı kültürlerde güç mesafesi nispeten düşük düzeyde iken bazı kültürlerde yüksek düzeyde olabilmektedir. Güç mesafesinin yüksek olduğu toplumlarda bireyler arası ilişkilerde eşitsizlik ve birinin diğerine bir bağımlılığı söz konusuyken güç mesafesinin düşük olduğu toplumlarda bireyler arası bir eşitlik durumundan bahsedilebilir. Güç mesafesinin yüksek olduğu toplumlarda aşılması zor ağır bir hiyerarşi mevcuttur. Alt kademelerde bulunanlar üst kademelerdekilere saygı göstermek durumundadırlar. Güç mesafesi düşük kültürlerde ise çeşitli kademelerde bulunan kişiler arasında fazla fark yoktur. Daha katılımcı bir ortam olduğundan alınan kararlara alt kademedekiler de katılabilir. Güç mesafesinin yüksek olduğu toplumlarda merkeziyetçilik hakim anlayıştır. Kararlara katılım düşüktür ve emirle iş yapma ve yaptırma söz konusudur. Güç mesafesi düşük toplumlarda ise merkeziyetçilikten uzaklaşmakta ve kararlara katılımın artması beklenmektedir.

Türk kültüründe güç mesafesinin geniş olduğu bilimsel çalışmalarla kanıtlanmıştır (Karabınar, 2005:36).

2.2.1.3. Belirsizlikten Kaçınan / Belirsizlikten Kaçınmayan Toplamlar

Kültürün bu boyutu bir toplumu oluşturan bireylerin risk alma kabiliyetlerini ifade eder. Risk alma kabiliyeti her toplumda farklı düzeylerdeir.

Belirsizlikten kaçınma; toplumu oluşturan üyelerin belirsiz, yoruma açık ve muğlak durumlarda kendilerini rahat veya huzursuz hissetme derecesini ifade eder. Belirsizlikten kaçınmanın kuvvetli olduğı toplumlarda davranış ve inançlara ait katı kurallar vardır. Değişime karşı toleransları azdır veya hiç yoktur. Bu toplumlarda kurumların görevi riski bertaraf etmek ve güvenli bir ortam yaratmaktır. Belirsizlikten kaçınma derecesinin düşük olduğı toplumlarda bireyler değişime daha kolay uyum sağlarlar. Kural ve ilkelerden ziyade daha serbest bir ortam isterler. Bu tür toplumlarda oluşan muhasebe sistemlerinin özellikleri için şunlar söylenebilir; Belirsizlikten kaçınma düzeyinin yüksek olduğı toplumlarda muhasebe sistemi sadece daha detaylı olmakla kalmayacak, yapılan işlemlerin (teorik anlamda da olsa – bir yere kadar-) genel ekonomik ilkelerden türetildiğı yanılsamasıyla da savunulabilir. Çünkü böylesi durumlarda bireyler icraatlarına haklı dayanaklar bulma kaygısında olacaklardır. Belirsizlikten kaçınmanın düşük olduğı toplumlarda sistemler daha pragmatik olacaktır (Karabınar, 2005:36).

Bir toplumun belirsizlikten kaçınma düzeyi yüksek ise bu, muhasebe düzeyini de etkileyecektir. Şöyle ki; belirsizlikten kaçınma düzeyinin daha yüksek olduğı toplumlarda farklı olaylara uygulanacak kesin kurallar konur (veya konulması istenir).

Türk kültürünün belirsizlikten mümkün olduğunca kaçınan, belirlenimci (deterministik) bir konumda olduğı bilimsel çalışmalarla kanıtlanmıştır (Sargut, 2001).

2.2.1.4. Eril / Dişil Toplamlar

Bu boyut toplumların kadın ve erkek cinslerine yükledikleri farklı roller ve bu cinslerin önem verdikleri birbirinden farklı değerleri ifade etmekle beraber, toplumu oluşturan bireylerin sert mizaçlı veya yumuşak mizaçlı olmaları durumunu da kapsar.

Yapılan araştırmalara göre toplumların ekonomik durumu, toplumsal ve aile yaşantıları, bulundukları coğrafi konum gibi çeşitli faktörlerden dolayı bazı toplumlarda erkeğe

özgü değerler baskınken bazı toplumlarda da kadına özgü değerler baskın olabilmektedir.

Bu boyut; toplum içinde rekabet etme, nicelliğe karşı nitelliğe, ilişkiye dayalı motivasyona karşı başarı odaklı motivasyona daha fazla değer verme ile ilgilidir. Eril toplum, sonuca ulaşmaya, kahramanlığa, cesaret ve somut başarıya daha çok vurgu yapar. Dişil toplumda, sosyal ilişkilere, uysallığa, güçsüzleri korumaya ve yaşam kalitesine öncelik tanınır (Karabınar, 2005:37).

Eril toplumlarda oluşan muhasebe sistemlerinin özellikleri için şunlar söylenebilir: Eril toplumlarda ölçülebilen sonuçlar dişil toplumlardakinden daha önemlidir. Eril toplumlarda muhasebe sistemi, yöneticilerin kahraman veya istenmeyen adam olarak görülmelerini sağlayan sonuçları vermeye daha yatkın olarak dizayn edilir. Başka bir deyişle bazı sonuçların kanıtlanmasında veya haklılığının belirlenmesinde sayısal veriler daha çok tercih edilir (Karabınar, 2005:38).

Şirket başarısızlıkları ile; kişi başına düşen Milli Gelir, güç mesafesi, eril toplum kültürü ve belirsizlikten kaçınma boyutları arasında anlamlı bir ilişki olduğu bilimsel çalışmalarla kanıtlanmıştır (Vliert ve diğ., 1999:339).

Hofstede'nin araştırmalarına göre Türkiye kadınsı değerlerin baskın olduğu ülkeler grubunda gösterilmiştir. Sargut'un 1994 yılında yaptığı araştırmaya göre de erkeklerin kadınsı değerleri, erkeksi değerlerden daha fazla tercih ettikleri sonucuna varılmaktadır.

2.3. Kültürel Açıdan Muhasebe Değerleri

Kültür-muhasebe ilişkisini incelediğimizde bu alanda yapılan çalışmaların Hofstede tarafından ileri sürülen kültürün dört boyutu esas alınarak yapıldığı görülmektedir.

Gray, 1988 yılında yaptığı araştırmada Hofstede'nin "kültürel değerler ve iş tecrübesi" araştırmalarından yola çıkarak muhasebe alt kültüründeki uygulamaları doğrudan etkileyen dört ana muhasebe değeri belirlemiş ve bunlara "muhasebe değerleri" adını vermiştir.

Bunlar;

- Statükoculuğa Karşı Profesyonellik,
- Tekdüzeciliğe (Yeknesaklık) Karşı Esneklik,
- Tutuculuğa Karşı İyimserlik,
- Şeffaflığa(Açıklığa) Karşı Gizlilik.

Gray'ın bu değerleri belirlemedeki amacı kültürel değerlerin muhasebe sistemleri üzerindeki etkilerini uluslararası düzeyde incelemektir.

2.3.1. Statükoculuğa Karşı Profesyonellik (Yasal Kontrol)

Bu boyut; bireysel / profesyonel yorumların kullanımı, muhasebe konusunda gereksinim duyulan düzenlemelerin profesyonel meslek mensuplarının bizzat kendisi tarafından yapılmasına karşın resmi düzenlemelere uygunluğuna ve bu durumun kontrol edilmesi gerektiğine atıfta bulunur. Birinci kısımda profesyonellikten söz edilirken ikinci durumda statükocu bir yaklaşım söz konusudur. Muhasebe alt kültüründe profesyonellik derecesi, muhasebe sistemindeki otoriteyi etkileme derecesini ifade eder. Yüksek profesyonellik derecesinde yüksek oranda “kendi kendine yetme” söz konusudur. Düşük profesyonellik derecesinde ise herhangi bir durum karşısında resmi kurumların müdahale etmesi beklentisi vardır (Karabınar, 2005:47).

Profesyonellik derecesinin yüksek olduğu toplumlarda bireysel uygulamalar ağırlıktadır. Profesyonellik derecesinin düşük olduğu toplumlarda ise yasal otoritenin düzenlemeleri sıklıkla dikkate alınmaktadır. “Bir ülkedeki profesyonellik düzeyi, bireysellik (özelcilik) ile doğru orantılıdır” (Roxas ve diğ., çeviren: Saltoğlu, 1999, s.63).

Bir toplumda bireysellik derecesi ne kadar yüksek ise belirsizlikten kaçınma ve güç mesafesi de o kadar düşük, profesyonellik de o derece yüksektir.

2.3.2. Tekdüzeciliğe (Yeknesaklık) Karşı Esneklik

Tekdüzeci yaklaşımda tüm işletmelerde tek tip (tekdüze) muhasebe uygulamalarının olması beklenmekte, muhasebe uygulamaları sırasında işletmelerin özel durumları dikkate alınmamaktadır. Esneklik ise işletmelere kendi özel durumlarının gerektirdiği muhasebe uygulamalarını tercih edebilme kolaylığı sağlanması olarak tanımlanabilir.

Tekdüzeci yaklaşım; yıllar itibariyle karşılaştırılabilirliği sağlamak üzere tüm şirketlerde yeknesak muhasebe uygulamalarının olması gerektiğine daha çok vurgu yaparken esnek yaklaşım, her bir şirketin kendine özgü durumunun gerektirdiği muhasebe uygulamalarını kullanabilme serbestisinin olması gerektiğine atıfta bulunur. Tekdüzelik derecesi ne kadar yüksekse o kadar daha düşük bir profesyonellik derecesinden ve daha sıkı kural ve prosedürlere uyma zorunluluğundan söz edilir {(Roberts ve Salter; 1999:123), (Choi; 2001:9)}.

Bu değer, şirketin kendi isteği ile yaptığı seçimlerin türü ve içeriği ile yeni muhasebe kurallarının uygulamacılar tarafından kabullenme arzusunu ifade eder (Roberts ve Salter; 1999:122). Kültürel boyutlardan “belirsizlikten kaçınma”, “bireysellik” ve “güç mesafesi” boyutları ile ilgilidir. Öte yandan Trompenaars’ın sınıflamasındaki evrensellik ile tekdüzelik arasında doğru orantı vardır (Roxas ve diğ., Çeviren: Saltoğlu, 1999, s.63).

Bir toplumda belirsizlikten kaçınma ve güç mesafesi ne kadar yüksek ise bireycilik o kadar düşüktür ve sonuç olarak da yeknesaklık düzeyinin yüksek olması beklenir.

2.3.3. Tutuculuğa Karşı İyimserlik:

İyimser (nikbin) muhasebe sistemlerinde, gelecekteki olaylara karşı iyimser, kendi istediğini yapabilme özgürlüğünün var olduğu, risk alabilen bir tutum sergilenirken tutucu muhasebe sistemlerinde belirsizlikle başa çıkabilmek için daha ölçülü ölçüm yöntemlerini kullanan, riskten korkan bir tavır söz konusudur. Başka deyişle tutuculukta olabileceğinin en kötüsünü bekleme / dikkate alma tavrı belirgindir. Yüksek oranda tutucu muhasebe sistemlerinde; kullanılagelen ölçüm yöntemlerine bağlılık daha kuvvetlidir (Choi; 2001:9).

Tutucu muhasebe sistemleri, geleneksel yöntemlere sıkı sıkıya bağlı ve gelecekteki olaylara hep kötümser bir şekilde yaklaşan, risk almaktan her zaman kaçınan bir davranış içindedir. Esnek muhasebe sistemleri ise olaylara daha iyimser yaklaşan, risk alabilen ve bireysel uygulamalara açık sistemler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bir ülkedeki eş-anlılık ve dışa dönüklük ne kadar yüksekse tutuculuk da o kadar yüksektir (Roxas ve diğ., çeviren: Saltoğlu, 1999,s.63). Riskten kaçınan toplumlarda daha tutucu, riski seven ve şeffaflıktan yana tavır sergileyen toplumlarda daha iyimser muhasebe uygulamaları ortaya çıkacaktır (Karabınar, 2005,49).

2.3.4. Şeffaflığa(Açıklığa) Karşı Gizlilik

Bu boyut; sadece şirket yöneticilerini ilgilendiren bilgilerin mali tablolarla yer alması gerektiğini savunan bir muhasebe sistemine karşı daha şeffaf, daha fazla kamuoyuna açık bir muhasebe sistemine vurgu yapar. Gizlilik derecesi, mali tablolarda hangi bilgilerin yer alıp almayacağını, açıklanacak bilginin kapsam ve düzeyini doğrudan etkiler (Karabınar, 2005,49).

Gizliliğin ön plana çıktığı muhasebe sistemlerinde mali tablolardaki bilgilerin sayısı az ve kapsamı dardır. Şeffaflık derecesi yüksek muhasebe sistemlerinde ise mali tablolardaki bilgilerin sayısı fazla ve kapsamı da geniş olduğundan, bu mali tabloların kamuoyunu aydınlatma özellikleri ortaya çıkmaktadır. Bir toplumda belirsizlikten kaçınma ve güç mesafesi ne kadar yüksek ise bireysellik ve erillik düzeyi o kadar düşüktür ve sonuç olarak o toplumdaki gizlilik düzeyinin yüksek olması beklenir.

Muhasebe değerlerinden tutucu ve tekdüzeci değerler o ülkedeki hesaplaşabilirlik düzeyi ile kamuya açıklanan muhasebe bilgilerinin kapsamını belirleyen önemli etkenlerdir. Gizlilik düzeyi, o ülkedeki şeffaflığın ve mali tablolardaki ayrıntıların derinliğini belirler. Profesyonellik değeri de, o ülkedeki muhasebe uygulamalarının teknik yönünü, meslek örgütlenmesini ve muhasebecilerin etiksel algılamalarını belirleyen kültürel değerler olarak karşımıza çıkar (Chanchani ve Willet, 2004:131).

BÖLÜM 3: İSO 500 BÜYÜK SANAYİ KURULUŞUNA UYGULANAN ANKET ÇALIŞMASI

3.1. Giriş ve Çalışmanın Konusu

Muhasebe sisteminin şekillenmesinde önemli faktörlerden biri de içinde yaşanılan ülkenin kültürüdür. Önceleri dışa kapalı ekonomilerde ülkelerin kendilerine has bu özellikleri çok dikkat çekmese de küreselleşme sonucunda dış ekonomik ilişkilerdeki artışla beraber muhasebe sistemlerindeki farklılıklar dikkat çekmeye başlamıştır. Bu farklılıkların sebepleri üzerinde düşünüldüğünde, toplum kültürünün muhasebe sistemleri üzerine bir yansıması olarak tanımlayabileceğimiz muhasebe kültürü incelemeye değer bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu çalışmada; uluslararası düzeyde standartlaşmış olan muhasebe normlarından hareketle İSO-500 Büyük Sanayi Kuruluşu'nun muhasebe kültürü incelenecektir.

3.2. Çalışmanın Amacı

Türkiye'de varolan kültürel yapının muhasebe sistemi üzerindeki etkisi ve ülkemizdeki büyük şirketlerin muhasebe anlayışlarına ne derece tesir ettiğinin İSO 500 Büyük Sanayi Kuruluşunun muhasebe sorumluları ile yapılan anket çalışmasıyla Türkiye genelinde ortaya konmasıdır.

3.3. Çalışmanın Önemi

Uluslararası ticari faaliyetlerin giderek arttığı ve global bir pazarın ortaya çıktığı günümüz ekonomisinde muhasebe sistemlerindeki farklılıklar da daha çok dikkat çekmeye başlamıştır. Özellikle çok uluslu şirketlerin sayılarının giderek artması bu farklılıkların ve farklılıklara bağlı problemlerin işletmeler tarafından daha çok hissedilmesine sebep olmuştur. Ulusların kültürlerinin muhasebe sistemlerine yansıması olarak tanımlanabilecek bu farklılıkları konu alan birçok uluslararası araştırma yapılmıştır.

Türkiye ölçeğinde ise kültür-muhasebe etkileşimini konu alan çok fazla çalışma bulunmamaktadır. İSO 500 Büyük Sanayi Kuruluşu üzerinde yapılan bu çalışma ülkemizde muhasebe-kültür etkileşimi alanında yapılmış öncü çalışmalardan biridir.

3.4. Çalışmanın Kısıtları

Anket, İSO 500 Büyük sanayi kuruluşundan 200'ünün muhasebe sorumlularına uygulanmış, çalışmaya başlanıldığında henüz 2005 yılı verileri yayınlanmamış olduğundan kuruluşlar belirlenirken İstanbul Sanayi Odası'nın 2004 yılı verileri esas alınmıştır. Kültür kavramının çok boyutlu bir kavram olduğundan anket soruları ülkemizdeki kültürü tam olarak değerlendirebilecek kadar geniş tutulamamıştır.

3.5. Metodoloji

3.5.1. Evren ve Örneklem

Araştırmanın ana kütlesi belirlenirken İstanbul Sanayi Odası'nın 2004 yılı verileri esas alınmış, bu bağlamda araştırma, Türkiye'nin en büyük 500 sanayi kuruluşunun muhasebe sorumluları(muhasebe müdürleri veya muhasebe müdür yardımcıları veya muhasebe şefleri) üzerinde uygulanmıştır. Oda, bu kuruluşları belirlerken söz konusu kuruluşların yıllık net satışlarını baz almıştır. Araştırma 500 kuruluş arasından tesadüfi örneklem yöntemiyle seçilen 200 tanesi üzerinde uygulanmıştır. Bu sayı istatistiksel olarak ana kütleyi %40 oranında temsil etmektedir.

3.5.2.Verilerin Toplanması

Veriler geliştirilen bir anket formu yardımıyla toplanmıştır. Bu amaçla yedi noktalı Likert ölçeği kullanılarak 13 soruluk mevcut durum anketi ve 17 soruluk bir ideal durum anketi oluşturulmuştur. Kuruluşların muhasebe sorumlularına telefonla ulaşım olurları alındıktan sonra söz konusu anket formları e-mail yoluyla kendilerine gönderilmiş, cevaplanan anket formları da yine e-mail yoluyla alınmıştır.

3.5.3.Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Elde edilen verilerin SPSS (Statistical Package for Social Sciences) 10.0 programı kullanılarak frekans analizi, faktör analizi ve çapraz analizleri yapılmıştır.

3.6.Güvenilirlik Analizi

Yaptığımız çalışmanın güvenilirliğini ölçebileceğimiz yöntemlerden biri Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) yöntemidir. Çalışmamızın KMO değeri 0,56'dır. 0,5 ve üzerindeki KMO değerleri güvenilirlik için yeterli kabul edilmektedir. Yani 0,56 değeri güvenilirlik için yeterli bir değer olarak kabul edilebilir. Bu değer kabul edilebilirlik sınırına yakın

olmasının sebebi, kültürün çok boyutlu bir kavram olması, bunun yanında anketi uyguladığımız kesimin bu tür çalışmalara alışkın olmaması veya bazı konularda önyargılarının etkisiyle cevap vermeleri olabilir.

Güvenilirliği ölçmekte kullanabileceğimiz ikinci yöntem Gronbach alfa katsayısıdır(α). Hesaplamalar sonucunda bulduğumuz değer 0,7671'dir. Bu tür anket çalışmaları için α değerinin 0,7'den büyük veya eşit olması güvenilirlik açısından yeterli kabul edilmektedir. Dolayısıyla bu çalışmanın 0,7671 olan α değeri güvenilirlik açısından yeterlidir.

3.7.Faktör Analizi

Faktör analizi , birbiriyle ilişkili çok sayıda değişkeni bir araya getirerek az sayıda kavramsal olarak anlamlı yeni değişkenler bulmayı amaçlayan çok değişkenli bir istatistik olarak tanımlanabilir.

Maddelerin faktörlerle olan ilişkisini açıklayan değer olan “Faktör Yük Değeri”, faktörü oluşturan maddelerin o faktörle olan ilişkilerini ortaya koyan bir katsayıdır.

3.7.1.Mevcut Durum Faktör Analizi

Yapılan faktör analizinde mevcut durum anket sorularının dört faktöre dağıldıkları görülmüştür.

Bu dört faktör, o faktörde baskın olarak kendini gösteren muhasebe değerleri de kullanılarak yorumlanacaktır.

Tablo.1

	FAKTÖRLER			
	1	2	3	4
4. Muhasebe mesleği ile ilgili düzenlemeler meslek mensupları ve onların kurduğu kurum ve kuruluşlar tarafından yapılmaktadır.	0,719			
9. Mali tablolarda hangi bilgilerin yer alacağına muhasebe meslek mensupları karar vermektedirler.	0,716			
2. Amortisman kuralları her farklı varlık grubu için Maliye tarafından belirlenmektedir.	-0,457			
3. Bilanço ve gelir tablosu işletme yöneticilerinden ziyade kamuoyuna yönelik olarak düzenlenmektedir.	0,449			
13. Muhasebe meslek mensupları yüksek düzeyde etik standartlara sahiptirler.		0,823		
11. Mevcut Mali tablolarda standartlaştırılmış ayrıntılı bilgilerin sayısı yeterlidir.		0,606		
12. Yönetimin işletme ile ilgili tahminleri mali tablolarda yer almaktadır.		0,476		
1. Şüphe durumunda kar ve varlıkların değeri düşük gösterilmektedir. (Örneğin; stoklar, menkul kıymetler, alacaklar için karşılık ayrılması)			0,703	
10. Fiyatların yükseldiği zamanlarda FIFO yerine LIFO kullanılmaktadır.			0,623	
7. Muhasebe politikaları (stok değerlendirme, amortisman yöntemleri gibi) bir kere belirlendikten sonra değiştirilmemektedir.			-0,623	
8. Şirket yöneticileri ve sahipleri hakkındaki bilgiler mali tablolarda yer almamaktadır.				0,749
6. Tarihi maliyetler yerine genellikle cari piyasa değeri kullanılmaktadır.				0,687

Çalışmamızın Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) değeri 0,509'dur. 0,5 ve üzerindeki KMO değerleri güvenilirlik için yeterli kabul edilmektedir.

Birinci Faktörü Oluşturan Sorular

4. Muhasebe mesleği ile ilgili düzenlemeler meslek mensupları ve onların kurduğu kurum ve kuruluşlar tarafından yapılmaktadır.
9. Mali tablolarda hangi bilgilerin yer alacağına muhasebe meslek mensupları karar vermektedirler.
2. Amortisman kuralları her farklı varlık grubu için Maliye tarafından belirlenmektedir.
3. Bilanço ve gelir tablosu işletme yöneticilerinden ziyade kamuoyuna yönelik olarak düzenlenmektedir.

4. ve 9. sorular “Statükoculuğa Karşı Profesyonellik”, 2. soru “Tekdüzelğe Karşı Esneklik”, 3. soru “Gizliliğe Karşı Şeffaflık” muhasebe değerlerini ölçmektedir. Bu faktörde baskın olan değer statükoculuktur. Katılımcılarımız mevcut durum için 4. ve 9. soruya olumsuz cevap vermişler ve verdikleri cevaplar tam olarak statükoculuğu ifade etmektedir. Diğer taraftan 2. soru tekdüzeliği ölçmekte kullanılsa da bu faktör içinde statükoculuğu ifade etmektedir ve katılımcılarımız amortisman kurallarının maliye tarafından belirlendiğini belirtmektedirler. Verileni uygulamak ise statükoculuktur.

İkinci Faktörü Oluşturan Sorular

13. Muhasebe meslek mensupları yüksek düzeyde etik standartlara sahiptirler.
11. Mevcut Mali tablolarda standartlaştırılmış ayrıntılı bilgilerin sayısı yeterlidir.
12. Yönetimin işletme ile ilgili tahminleri mali tablolarda yer almaktadır.

13. soru “Statükoculuğa Karşı Profesyonelliği”, 11. soru “Tekdüzelğe Karşı Esnekliği”, 12. soru ise “Gizliliğe Karşı Şeffaflığı” ölçmektedir. Bu faktörü oluşturan sorulara verilen cevapları ele aldığımızda öne çıkan değerler; dürüstlük, tekdüzelik veya mevcut eldeki ile yetinme ve gizlilik. Faktör yüklerine bakıldığında ise baskın olanın dürüstlük olduğu görülmektedir.

Üçüncü Faktörü Oluşturan Sorular

1. Şüpheli durumda kar ve varlıkların değeri düşük gösterilmektedir. (Örneğin; stoklar, menkul kıymetler, alacaklar için karşılık ayrılması)
10. Fiyatların yükseldiği zamanlarda FIFO yerine LIFO kullanılmaktadır.
7. Muhasebe politikaları (stok değerlendirme, amortisman yöntemleri gibi) bir kere belirlendikten sonra değiştirilmemektedir.

Faktörü oluşturan sorulara ve bu sorulara verilen cevaplara bakıldığında bu faktörün iyimserliği ifade ettiğini söyleyebiliriz. Katılımcılarımız şüpheli durumda kar ve varlıkların değerinin düşük gösterilmediğini ve fiyatlar yükseldiği zaman FIFO yerine LIFO kullanılmadığını belirtmişlerdir. Katılımcılarımız mevcut uygulamalarında değişen koşullar karşısında muhasebe politikalarını değiştirmeye de gerek görmemektedirler. Bu üç konudan oluşan faktörde baskın olan değer iyimserliktir.

Dördüncü Faktörü Oluşturan Sorular

8. Şirket yöneticileri ve sahipleri hakkındaki bilgiler mali tablolarda yer almamaktadır.
6. Tarihi maliyetler yerine genellikle cari piyasa değeri kullanılmaktadır.

Bu faktörü oluşturan değerler iyimserlik ve gizliliklidir. Katılımcılarımız mevcut durumda şirket yöneticileri ve sahipleri hakkındaki bilgilerin mali tablolarda yer almadığını ve tarihi maliyetler yerine cari maliyetlerin kullanılmadığını belirtmektedirler. Bunlardan birincisi gizliliği, ikincisi iyimserliği ifade etmektedir. Faktör yüklerine bakıldığında ise baskın olan değer gizlilik olduğu görülmektedir.

3.7.2.İdeal Durum Faktör Analizi

Yapılan faktör analizinde ideal durum anket sorularının sekiz faktöre dağıldıkları görülmüştür. Bu üç faktörün sistemi açıklama oranı %69 olarak hesaplanmıştır.

Bu sekiz faktör, o faktörde baskın olarak kendini gösteren muhasebe değerleri de kullanılarak yorumlanacaktır.

Tablo.2

	FAKTÖRLER							
	1	2	3	4	5	6	7	8
2. Amortisman kuralları her farklı varlık grubu için Maliye ve SPK tarafından belirlenmelidir.	-0,79							
3. Amortisman kuralları her farklı varlık grubu için TÜRMOB tarafından belirlenmelidir.	0,667							
13. Mali tablolarda hangi bilgilerin yer alacağına en iyi muhasebe meslek mensupları karar verebilir.		0,854						
9. Bir firmanın mali yapısını ve performansının nasıl değerlendirileceğini en iyi sadece meslek mensupları bilirler.		0,849						
15. Mali tablolarda standartlaştırılmış ayrıntılı bilgilerin sayısı artırılmalıdır.			0,803					
16. Yönetimin işletme ile ilgili tahminleri mali tablolarda yer almalıdır.			0,705					
10. Tarihi maliyetler yerine genellikle cari piyasa değeri kullanılmalıdır.				0,788				
6. Cari piyasa değeri tarihi maliyetlere göre daha az yararlıdır.				-0,76				
12. Şirket yöneticileri ve sahipleri hakkındaki bilgiler mali tablolarda yer almamalıdır.					0,815			
8. Mali tablolarda minimum düzeyde detaylı bilgiye yer verilmelidir.					0,695			
11. Muhasebe politikaları (stok değerlendirme, amortisman yöntemleri gibi) bir kere belirlendikten sonra değiştirilmemelidir.						0,746		
7. Tüm şirketlerin mali tabloları tek tip olmalıdır.						0,622		
1. Şüphe durumunda kar ve varlıkların değeri düşük gösterilmelidir.						-0,58		
4. Bilanço ve gelir tablosu işletme yöneticilerinden ziyade kamuoyuna yönelik olarak düzenlenmelidir							0,888	
5. Muhasebe mesleği ile ilgili düzenlemeler meslek mensupları ve onların kurduğu kurum ve kuruluşlar tarafından yapılmalıdır							0,491	
17. Muhasebe meslek mensupları yüksek düzeyde etik standartları sürdürmelidirler								-0,75
14. Fiyatların yükseldiği zamanlarda FIFO yerine LIFO kullanılmalıdır								0,476

Çalışmamızın KMO değeri 0,56'dır. 0,5 ve üzerindeki KMO değerleri güvenilirlik için yeterli kabul edilmektedir. Yani 0,56 değeri güvenilirlik için yeterli bir değer olarak kabul edilebilir.

Birinci Faktörü Oluşturan Sorular

2. Amortisman kuralları her farklı varlık grubu için Maliye ve SPK tarafından belirlenmelidir.
3. Amortisman kuralları her farklı varlık grubu için TÜRMOB tarafından belirlenmelidir.

Bu iki sorumuz “Tekdüzelğe Karşı Esneklik” muhasebe değerini ölçmektedir. Elde edilen sonuç her iki soru açısından da merkezîyetçiliğe işaret etmektedir. Amortisman kurallarının her farklı varlık grubu için Maliye ve SPK tarafından belirlenmesini isteyen katılımcılar, TÜRMOB tarafından belirlenmesine de katılma yönünde cevap vererek, amortisman kurallarının bu üç kurum tarafından belirlenmesini istediklerini ortaya koymuşlardır. Bu faktörde baskın olan değer merkezîyetçiliktir.

İkinci Faktörü Oluşturan Sorular

13. Mali tablolarda hangi bilgilerin yer alacağına en iyi muhasebe meslek mensupları karar verebilir.
9. Bir firmanın mali yapısını ve performansının nasıl değerlendirileceğini en iyi sadece meslek mensupları bilirler.

Bu iki soru genel olarak yetkinliği ifade etmektedir ve baskın olan değer yetkinliktir. Katılımcılarımız, mali tablolarda hangi bilgilerin yer alacağına en iyi kendilerinin karar verebileceğini ve bir firmanın mali yapısını ve performansının nasıl değerlendirileceğini en iyi kendilerinin bileceğini, yani bu iki konuda yeterli yetkinliğe sahip olduklarını düşünmektedirler. Her iki sorunun faktör yükleri birbirine çok yakındır ve bu iki soruya aynı düşünce yapısı içinde cevap verilmiştir.

Üçüncü Faktörü Oluşturan Sorular

15. Mali tablolarda standartlaştırılmış ayrıntılı bilgilerin sayısı artırılmalıdır.
16. Yönetimin işletme ile ilgili tahminleri mali tablolarda yer almalıdır.

Bu iki sorunun oluşturduğu faktör katılımcılarımızın raporlama konusundaki yaklaşımlarını ifade etmektedir. Mali tablolarda standartlaştırılmış ayrıntılı bilgilerin sayısının artmasını isteyen katılımcılar, yönetimin işletme ile ilgili tahminlerinin mali tablolarda yer alması konusunda da aynı mantıkla cevap vermişlerdir. 15. soruda bahsi geçen standartlaştırılmış ayrıntılı bilgilerin biri de yönetimin işletme ile ilgili tahminleri olabilir. Faktör yükleri arasındaki yaklaşık %10'luk fark ise, mali tablolardaki söz konusu bilgilerin sayısında artış olmasını istemelerine rağmen, bu bilgiler arasında yönetimin işletme ile ilgili tahminlerinin yer almasına karşı olan bir kesimin bulunduğunu ifade etmektedir.

Dördüncü Faktörü Oluşturan Sorular

10. Tarihi maliyetler yerine genellikle cari piyasa değeri kullanılmalıdır.
6. Cari piyasa değeri tarihi maliyetlere göre daha az yararlıdır.

Bu iki soru “Tutuculuğa Karşı İyimserlik” muhasebe değerini ölçmektedir. Katılımcılarımız cari piyasa değerini kullanmaktan yanadırlar ve tarihi maliyetlerin taşıdığı riskten çekinmektedirler. Bu soruların oluşturduğu faktör açısından baskın olan değer tutuculuktur.

Beşinci Faktörü Oluşturan Sorular

12. Şirket yöneticileri ve sahipleri hakkındaki bilgiler mali tablolarda yer almamalıdır.
8. Mali tablolarda minimum düzeyde detaylı bilgiye yer verilmelidir.

Bu iki sorumuz “Gizliliğe Karşı Şeffaflık” muhasebe değerini ölçmektedir. Bu faktör de 3. faktör gibi katılımcıların raporlama konusundaki yaklaşımlarını ifade etmektedir. Burada baskın olan değer şeffaflıktır. Mali tablolarda minimum düzeyde detaylı bilgiye yer verilmesine karşı olan katılımcılarımız, şirket yöneticileri ve sahipleri hakkındaki bilgilerin mali tablolarda yer alması konusunda da aynı mantıkla cevap vermişler ve şeffaflığı seçmişlerdir. Soruların faktör yükleri arasındaki fark, mali tablolarda daha detaylı bilgilerin yer almasını istemelerine rağmen, şirket yöneticileri hakkındaki bilgilerin bunun dışında tutulmasını isteyenler olduğunu göstermektedir.

Altıncı Faktörü Oluşturan Sorular

11. Muhasebe politikaları (stok değerleme, amortisman yöntemleri gibi) bir kere belirlendikten sonra değiştirilmemelidir.
7. Tüm şirketlerin mali tabloları tek tip olmalıdır.
1. Şüphe durumunda kar ve varlıkların değeri düşük gösterilmelidir. (Örneğin; stoklar, menkul kıymetler, alacaklar için karşılık ayrılması)

11. ve 7. sorular “Tekdüzeliğe Karşı Esneklik”, 1. soru ise “Tutuculuğa Karşı İyimserlik” muhasebe değerlerini ölçmektedir. Tüm şirketlerin mali tablolarının tek tip olması gerektiğini düşünen katılımcılarımız, muhasebe politikalarının bir kere belirlendikten sonra değiştirilmemesi konusunda da yine aynı doğrultuda cevap vermişler, tekdüzeci davranmışlardır. Bu iki soruyu beraber değerlendirdiğimizde verilen cevapların işten kaçınmaya işaret ettiğini söyleyebiliriz. Mali tablo tiplerinin artması ve muhasebe politikalarının gerektiğinde değiştirilmeleri katılımcılarımızın iş yükünü arttıracaktır. İşten kaçınma değeri 7. soruda 11. soruya nazaran daha yüksektir. 1. soru ise ihtiyatlılığa işaret etmektedir. Katılımcılarımız şüphe durumunda kar ve varlıkların değerinin düşük gösterilmesi gerektiğini belirterek ihtiyatlılık yönünde bir tercih yapmışlardır.

Yedinci Faktörü Oluşturan Sorular

4. Bilanço ve gelir tablosu işletme yöneticilerinden ziyade kamuoyuna yönelik olarak düzenlenmelidir
5. Muhasebe mesleği ile ilgili düzenlemeler meslek mensupları ve onların kurduğu kurum ve kuruluşlar tarafından yapılmalıdır

Bu faktör katılımcılarımızın meslekleriyle ilgili kararlardaki etkinliğini ifade etmektedir. 4. soru “Gizliliğe Karşı Şeffaflık”, 5. soru “Statükoculuğa Karşı Profesyonellik” muhasebe değerlerini ölçmektedir. Bu faktörde baskın olan değerler şeffaflık ve profesyonelliktir. Faktör yüklerine bakıldığında ise şeffaflığın daha baskın bir değer olduğu göze çarpmaktadır. Bu iki sorunun oluşturduğu faktör, katılımcılarımızın kendi meslekleriyle ilgili karar verici konumda olma istekleri yanında çalıştıkları kurumda mali konular dışındaki konulara da vakıf olma arzularını ifade etmektedir.

Sekizinci Faktörü Oluşturan Sorular

17. Muhasebe meslek mensupları yüksek düzeyde etik standartları sürdürmelidirler
14. Fiyatların yükseldiği zamanlarda FIFO yerine LIFO kullanılmalıdır

17. soru dürüstlüğü, 14. soru ihtiyatlılığı ölçmektedir. Katılımcılarımız fiyatların yükseldiği zaman FIFO yerine LIFO kullanılması konusunda 17. soruya verdikleri cevaplar doğrultusunda cevap vermişlerdir. Katılımcılarımız gerektiğinde LIFO'nun kullanılmasını etik değerlerine aykırı bulmaktadırlar. İhtiyatlı olmak veya olmamak bir yana bu faktörde baskın olan değer dürüstlüktür.

3.8. Korelasyon Analizi

Korelasyon analizi , aralık ve rasyo seviyesinde ölçülmüş olan iki değişken arasındaki ilişkinin veya bağımlılığın şiddetini belirlemeye yönelik bir analiz tekniğidir (Altunışık ve diğ. , 2004:197). Analiz sonucunda ortaya çıkan korelasyon katsayısı (r) -1 ile +1 arasında bir değer olacaktır. $r = +1$ olması ilgili değişkenler arasında mükemmel bir doğrusal ilişkinin, $r = -1$ olması ise değişkenler arasında mükemmel bir ters yönlü ilişkinin olduğuna işaret eder. $r = 0$ olması ise değişkenler arasında herhangi bir ilişki olmadığı anlamı taşır. Korelasyon katsayısı 1'e yaklaştıkça doğrusal ilişkinin, -1'e yaklaştıkça da ters yönlü ilişkinin şiddeti artar ve ilgili değişkenler arasında güçlü bir ilişki vardır denir.

Bu açıklamalar ışığında çalışmamızda yer alan değişkenler arasında göze çarpan ilişkiler incelenecektir.

13. Soru olan “Mali tablolarda hangi bilgilerin yer alacağına en iyi muhasebe meslek mensupları karar verebilir” önermesi ile 9. soru olan “ Bir firmanın mali yapısını ve performansının nasıl değerlendirileceğini en iyi sadece meslek mensupları bilirler” önermesi arasındaki korelasyon katsayısı 0.623'tür. Bu iki önerme arasında doğrusal yönde güçlü bir ilişki vardır. Verilen cevapların aynı doğrultuda verildiği söylenebilir.

8. Soru olan “ Mali tablolarda minimum düzeyde detaylı bilgiye yer verilmelidir” önermesi ile 16. soru olan “Yönetimin işletme ile ilgili tahminleri mali tablolarda yer almalıdır” önermesi arasındaki korelasyon katsayısı -0,310'dur. Bu iki önerme arasında

ters yönlü bir ilişki söz konusudur, ancak ilişkinin şiddeti zayıftır. Çok basit olarak ele alırsak mali tablolarda minimum düzeyde detaylı bilgiye yer verilmesine karşı olanlar, yönetimin işletme ile ilgili tahminlerinin mali tablolarda yer alması gerektiğini belirtmişlerdir.

6. Soru olan “Cari piyasa değeri tarihi maliyetlere göre daha az yararlıdır” önermesi ile 10. soru olan “Tarihi maliyetler yerine genellikle cari piyasa değeri kullanılmalıdır” önermesi arasındaki korelasyon katsayısı -0,304’tür. Bu iki önerme arasında ters yönlü bir ilişki söz konusudur, ancak ilişkinin şiddeti zayıftır.

2. Soru olan “Amortisman kuralları her farklı varlık grubu için Maliye ve SPK tarafından belirlenmelidir” önermesi ile 3. soru olan “Amortisman kuralları her farklı varlık grubu için TÜRMOB tarafından belirlenmelidir” önermesi arasındaki korelasyon katsayısı -0,369’dur. Bu iki önerme arasında ters yönlü bir ilişki söz konusudur, ancak ilişkinin şiddeti zayıftır.

14. Soru olan “Fiyatların yükseldiği zamanlarda FIFO yerine LIFO kullanılmalıdır” önermesi ile katılımcılarımızın yaş dağılımı arasındaki korelasyon katsayısı -0,211’dir. Bu iki değişken arasında çok zayıf bir ters yönlü ilişki mevcuttur. Katılımcılarımızın yaşları yükseldikçe bu soruya katılma yönünde verilen cevapların sayısı az da olsa artmaktadır.

6. Soru olan “Cari piyasa değeri tarihi maliyetlere göre daha az yararlıdır” önermesi ile katılımcılarımızın cinsiyetleri arasındaki korelasyon katsayısı 0,233’tür. Bu iki değişken arasında çok zayıf bir doğrusal ilişki mevcuttur. Katılımcılarımız arasındaki bayanlar, cari piyasa değerinin daha az yararlı olduğu görüşüne katılmamaktadırlar.

3.9. Frekans Analizi

Bu bölümde 13 soruluk anketle ilgili istatistik verileri belirtildikten sonra yapılan çalışmanın uygulandığı şirketlerin şehirler arası dağılımı, grubun yaş dağılımı ve sektörel dağılımı incelenecek, sonrasında elde edilen veriler her iki ankette yer alan soruların frekans dağılım tabloları ve frekans dağılım grafikleri üzerinden yorumlanmaya çalışılacaktır.

Tablo 3: Mevcut Durum ve İdeal Durum Anketlerinin Aritmetik Ortalamaları

SORU		Aritmetik Ortalama	
		Mevcut Durum	İdeal Durum
1	Şüphe durumunda kar ve varlıkların değeri düşük gösterilmelidir. (Örneğin; stoklar, menkul kıymetler, alacaklar için karşılık ayrılması)	4,54	3,815
2	Amortisman kuralları her farklı varlık grubu için Maliye ve SPK tarafından belirlenmelidir.	1,5051	3,475
3	Amortisman kuralları her farklı varlık grubu için TÜRMOB tarafından belirlenmelidir.	-	3,945
4	Bilanço ve gelir tablosu işletme yöneticilerinden ziyade kamuoyuna yönelik olarak düzenlenmelidir.	4,1212	3,04
5	Muhasebe mesleği ile ilgili düzenlemeler meslek mensupları ve onların kurduğu kurum ve kuruluşlar tarafından yapılmalıdır	3,4171	2,135
6	Cari piyasa değeri tarihi maliyetlere göre daha az yararlıdır	-	5,14
7	Tüm şirketlerin mali tabloları tek tip olmalıdır	-	2,315
8	Mali tablolarda minimum düzeyde detaylı bilgiye yer verilmelidir.	4,2613	4,885
9	Bir firmanın mali yapısını ve performansının nasıl değerlendirileceğini en iyi sadece meslek mensupları bilirler	-	3,195
10	Tarihi maliyetler yerine genellikle cari piyasa değeri kullanılmalıdır.	4,7839	2,655
11	Muhasebe politikaları (stok değerlendirme, amortisman yöntemleri gibi) bir kere belirlendikten sonra değiştirilmemelidir.	2,72	3,41
12	Şirket yöneticileri ve sahipleri hakkındaki bilgiler mali tablolarda yer almamalıdır.	3,32	4,375
13	Mali tablolarda hangi bilgilerin yer alacağına en iyi muhasebe meslek mensupları karar verebilir.	4,8	2,82
14	Fiyatların yükseldiği zamanlarda FIFO yerine LIFO kullanılmalıdır	5,825	4,45
15	Mali tablolarda standartlaştırılmış ayrıntılı bilgilerin sayısı artırılmalıdır.	2,75	3,05
16	Yönetimin işletme ile ilgili tahminleri mali tablolarda yer almalıdır.	5,64	3,705
17	Muhasebe meslek mensupları yüksek düzeyde etik standartları sürdürmelidirler	2,965	1,225

Cinsiyet Dağılımı: Katılımcılarımızın 171'i erkek, 29'u bayandır.

Tablo 4: Şehir Dağılımı

	Frekans	Yüzde
Adana	3	1,5
Ankara	9	4,5
Antalya	1	0,5
Balikesir	3	1,5
Bolu	3	1,5
Bursa	17	8,5
Denizli	9	4,5
Erzurum	1	0,5
G.Antep	2	1,0
Giresun	1	0,5
Hatay	3	1,5
Isparta	2	1,0
İstanbul	94	47,0
İzmir	16	8,0
K.Maras	2	1,0
Kocaeli	14	7,0
Konya	1	0,5
Manisa	1	0,5
Mersin	2	1,0
Nigde	1	0,5
Ordu	1	0,5
Sakarya	4	2,0
Samsun	1	0,5
Tekirdag	4	2,0
Tokat	1	0,5
Trabzon	1	0,5
Zonguldak	2	1,0
Toplam	200	100,0

Tablo 5: Yaş Dağılımı

Yaş	Frekans	Yüzde
23	1	0,5
26	1	0,5
28	2	1,0
29	4	2,0
30	6	3,0
31	4	2,0
32	3	1,5
33	3	1,5
34	14	7,0
35	11	5,5
36	4	2,0
37	5	2,5
38	11	5,5
39	9	4,5
40	8	4,0
41	5	2,5
42	13	6,5
43	8	4,0
44	6	3,0
45	7	3,5
46	4	2,0
47	7	3,5
48	10	5,0
49	7	3,5
51	3	1,5
52	4	2,0
53	9	4,5
54	4	2,0
56	4	2,0
57	2	1,0
61	2	1,0
Toplam	181	90,5
Boş	19	9,5

Tablo 6: Sektörel Dağılım

Sektör	Frekans	%	Sektör	Frekans	%
Ağac	2	1,0	İnsaat	18	9,0
Altın	2	1,0	Kağıt	5	2,5
Ambalaj	5	2,5	Kauçuk	1	,5
Basın	3	1,5	Kimya	9	4,5
Bilgisayar	1	,5	Maden	2	1,0
Cam	8	4,0	Metal	16	8,0
Demir çelik ürünleri	2	1,0	Otomotiv	22	11,0
Demirçelik	8	4,0	Petrokimya	2	1,0
Elektrik	4	2,0	Petrol	2	1,0
Elektronik	5	2,5	Plastik	6	3,0
Enerji	6	3,0	Tarım	9	4,5
Gıda	20	10,0	Tekstil	32	16,0
İlac	7	3,5			

3.9.1. Anket Sorularının Frekans Analizleri

3.9.1.1. Mevcut Durum Anketi

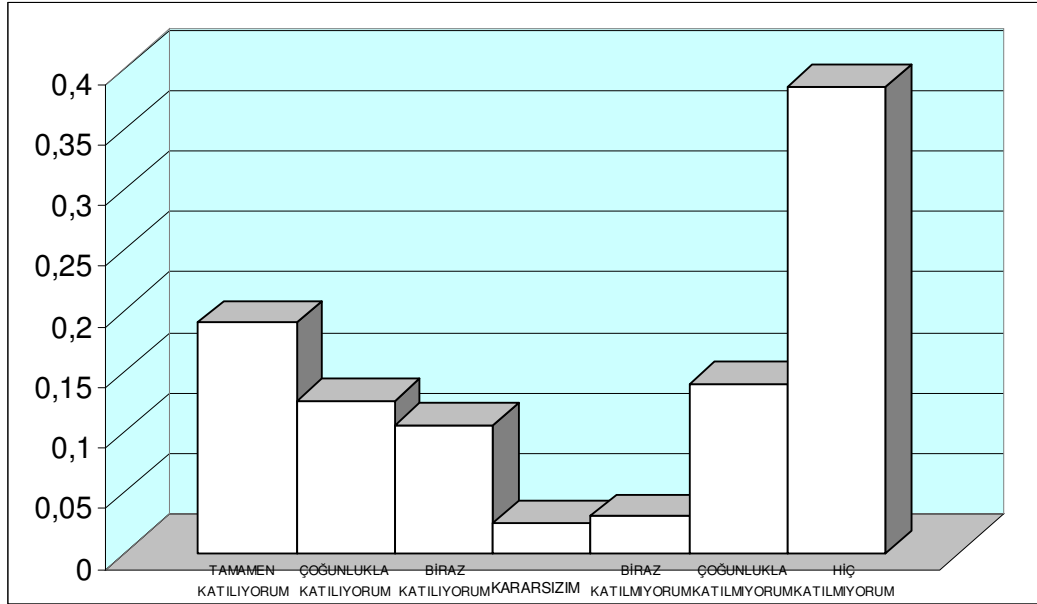
3.9.1.1.1. Soru: Şüphe durumunda kar ve varlıkların değeri düşük gösterilmektedir. (Örneğin; stoklar, menkul kıymetler, alacaklar için karşılık ayrılması)

Tablo 7: “Şüphe durumunda kar ve varlıkların değeri düşük gösterilmektedir” önermesine verilen cevapların frekans dağılımı

	Frekans	Yüzde
Tamamen Katılıyorum	38	19,0
Cogunlukla Katılıyorum	25	12,5
Biraz Katılıyorum	21	10,5
Kararsızım	5	2,5
Biraz Katılmıyorum	6	3,0
Cogunlukla Katılmıyorum	28	14,0
Hic Katılmıyorum	77	38,5
Total	200	100,0

Mevcut durum anketinde kar ve varlıkların değerinin düşük gösterildiği yönündeki önermeye verilen cevapların aritmetik ortalaması 4.54 düzeyindedir. Bu sonuç kararsızlıkla biraz katılmama arasındadır. Sorumuz tutuculuğa karşı iyimserliği ölçmektedir. Elde ettiğimiz sonuç ise iyimserliğe daha yakın olmasına rağmen ortalamaya baktığımızda iyimser bir sonuç çıkmıştır diyemeyiz.

Grafik 1: “Şüphe durumunda kar ve varlıkların değeri düşük gösterilmektedir” önermesi için frekans dağılım grafiği

Diğer taraftan Tablo.7'ye baktığımızda, bu soruya hiç katılmıyorum diyenlerin yani tamamen iyimserdir diyebileceğimiz grubun %38.5 olduğunu görüyoruz ki; bu da çok önemli bir oran olarak karşımıza çıkmaktadır. Anketimize katılanların %38.5'i muhasebe uygulamalarında şüphe durumunda kar ve varlıklarının değerini düşük göstermemektedir, yani iyimserdir. Bunun yanında çoğunlukla katılmıyorum cevabını verenlerin oranı %14, biraz katılmıyorum diyenlerin oranı ise %3'tür. Bu rakamları topladığımızda bu soruya iyimserlik yönünde cevap verenlerin sayısının %55.5 olduğunu görüyoruz. Diğer taraftan tamamen katılıyorum diyenler %19, çoğunlukla katılıyorum diyenler %12.5, biraz katılıyorum diyenler ise %10.5'tir. Bu rakamlara baktığımızda cevabını iyimserlik yönünde verenlerin oranı %55.5 iken, tutuculuktan yana olanların oranı %42'dir.

Bu açıklamalar ışığında, net bir sonuç çıkmamasına ve ortalama değerin iyimserlik ve kararsızlık arasında olmasına, fakat kararsızlığa yakın olmasına rağmen anketimize katılanların muhasebe uygulamalarında iyimser olduklarını söyleyebiliriz.

3.9.1.1.2. Soru: Amortisman kuralları her farklı varlık grubu için Maliye tarafından belirlenmektedir.

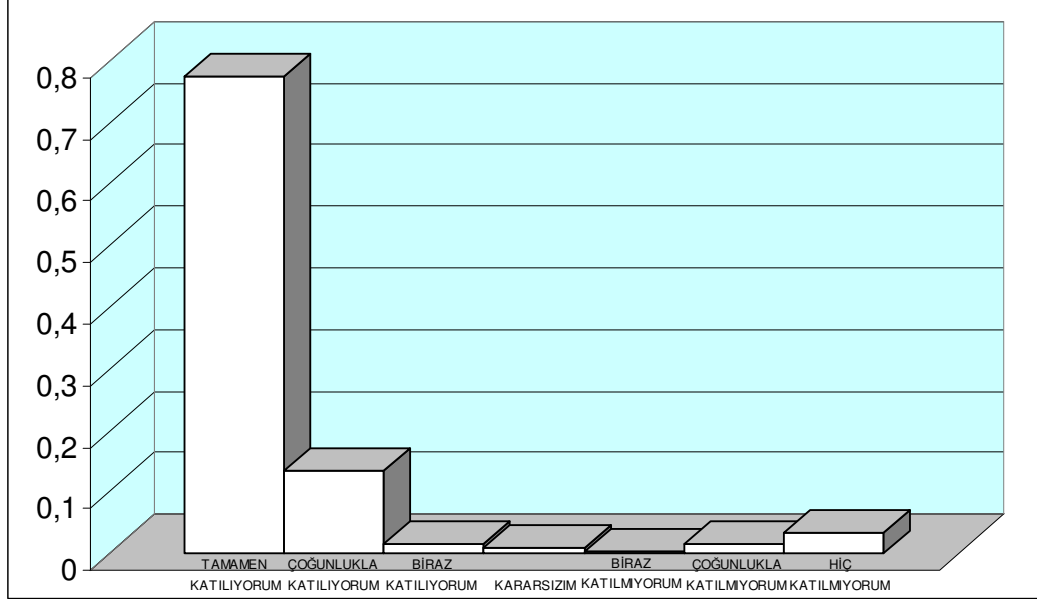
Bu önermeye verilen cevapların aritmetik ortalaması 1.5051'dir. Aslında bu rakam tek başına pek bir anlam ifade etmemektedir. Çünkü anketimize katılanlar, mevcut uygulamaya yani amortisman kurallarının maliye tarafından belirlendiğine katıldıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 8: “Amortisman kuralları her farklı varlık grubu için maliye tarafından belirlenmektedir” önermesine verilen cevapların frekans dağılımı

	Frekans	Yüzde
Tamamen Katılıyorum	155	77,5
Çoğunlukla Katılıyorum	27	13,5
Biraz Katılıyorum	3	1,5
Kararsızım	2	1,0
Biraz Katılmıyorum	1	,5
Çoğunlukla Katılmıyorum	3	1,5
Hiç Katılmıyorum	7	3,5
Toplam	198	99,0
Cevapsız	2	1,0
	200	100,0

Tablo.8'de de görüldüğü gibi tamamen katılanlar %77.5, çoğunlukla katılanlar %13.5'tir. Bu soru, çalışmanın devamında, ideal durum anketine verilen cevapları incelediğimizde anlam kazanacaktır.

Grafik 2: “Amortisman kuralları her farklı varlık grubu için maliye tarafından belirlenmektedir” önermesi için frekans dağılım grafiği

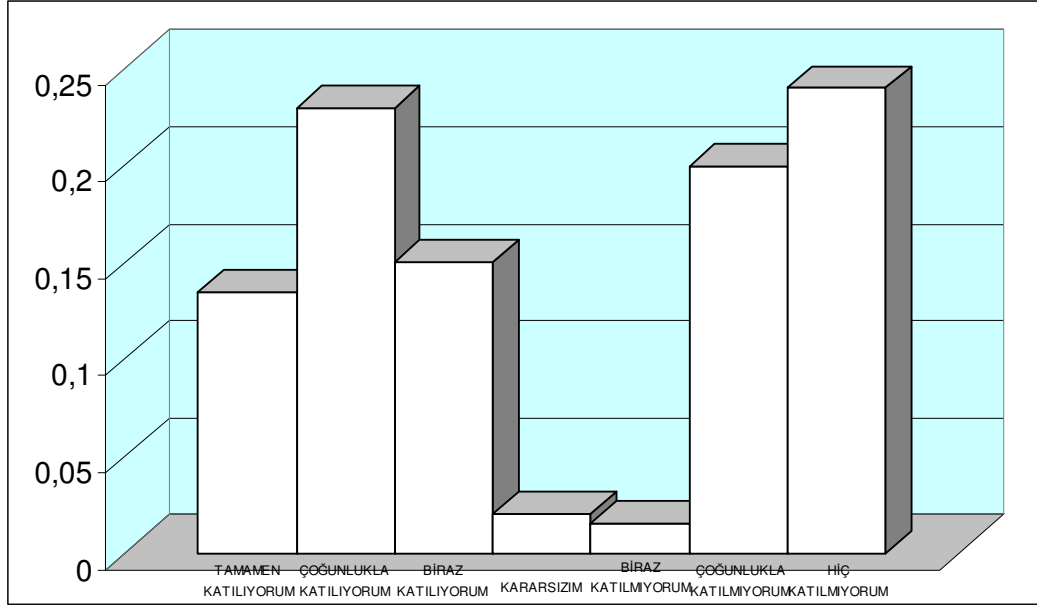
3.9.1.1.3. Soru : Bilanço ve gelir tablosu işletme yöneticilerinden ziyade kamuoyuna yönelik olarak düzenlenmektedir.

Bu önermeye verilen cevapların aritmetik ortalaması 4.1212'dir. Bu değer, biraz katılmamayla kararsızlık arasında fakat kararsızlığa çok daha yakın bir değerdir. Sorumuz gizliliğe karşı şeffaflığı ölçmektedir. Bu rakama bakarak varabileceğimiz tek sonuç ise ankete katılanların yarısının muhasebe uygulamalarında gizliliğe, yarısının da şeffaflığa yönelik davrandıklarıdır.

Tablo 9: “Bilanço ve gelir tablosu işletme yöneticilerinden ziyade kamuoyuna yönelik olarak düzenlenmektedir.” önermesine verilen cevapların frekans dağılımı

	Frekans	Yüzde
Tamamen Katılıyorum	27	13,5
Cogunlukla Katılıyorum	46	23,0
Biraz Katılıyorum	30	15,0
Kararsızım	4	2,0
Biraz Katılmıyorum	3	1,5
Cogunlukla Katılmıyorum	40	20,0
Hic Katılmıyorum	48	24,0
Toplam	198	99,0
Cevapsız	2	1,0
	200	100,0

Grafik 3: “Bilanço ve gelir tablosu işletme yöneticilerinden ziyade kamuoyuna yönelik olarak düzenlenmektedir.” önermesi için frekans dağılım grafiği

Tablo.9’a baktığımızda tamamen katılıyorum diyenler %13,5, çoğunlukla katılıyorum diyenler %23, biraz katılıyorum diyenler %15, biraz katılmıyorum diyenler %1,5, çoğunlukla katılmıyorum diyenler %20,hiç katılmıyorum diyenler %24’tür. Rakamları toplu olarak ele aldığımızda az veya çok katılanların oranı %51,5, az veya çok katılmayanların oranı ise %45,5’tir. Bu rakamlar ışığında ankete katılanların muhasebe uygulamalarında şeffaflığa daha yakın oldukları sonucuna varıyoruz. Bu sorunun aritmetik ortalaması 4.1212 çıkmasına rağmen ankete katılanların sadece %2’si kararsızlık belirtmektedirler. Grafik 3’te de bu durum net bir şekilde görülmektedir. Daha önce belirtildiği gibi sonuç şeffaflığa daha yakındır ama önemli bir kesim de gizlilikten yana cevap vermiştir. Verilen cevapların yoğunlaştığı noktalara baktığımızda muhasebe uygulamalarında şeffaf davrananlar kadar gizlilikten yana olanların sayısının da azımsanmayacak düzeyde olduğunu görüyoruz.

3.9.1.1.4. Soru :Muhasebe mesleği ile ilgili düzenlemeler meslek mensupları ve onların kurduğu kurum ve kuruluşlar tarafından yapılmaktadır.

Bu önermeye verilen cevapların aritmetik ortalaması 3.4171’dir. Statükoculuğa karşı profesyonelliği ölçmeye yarayan bu değer, biraz katılmayla kararsızlık arasında yer almakta, biraz katılmaya daha yakındır. Bu rakamdan, ankete katılanların büyük

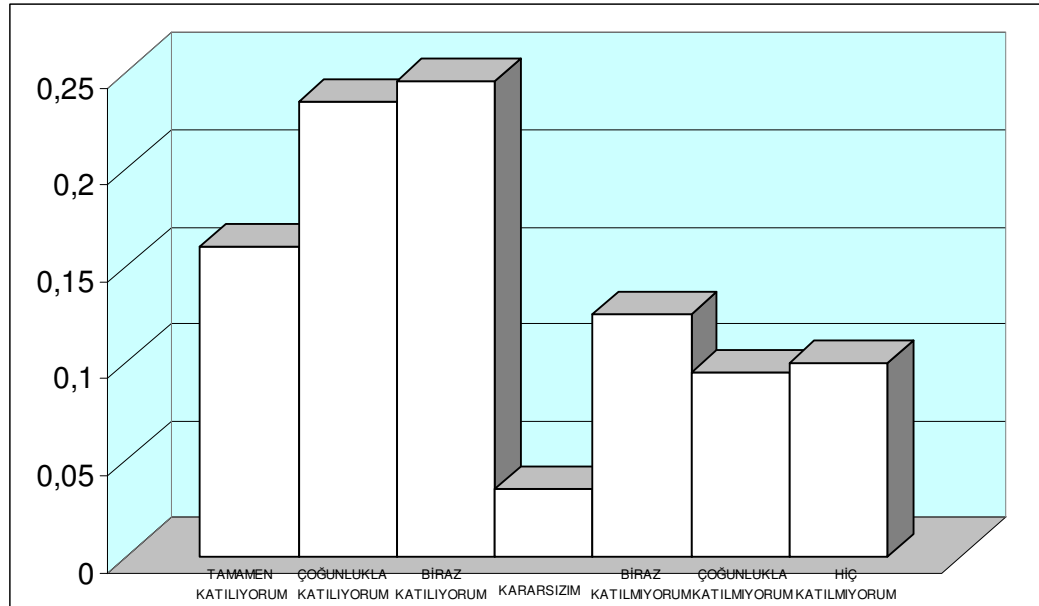
kısının muhasebe mesleği ile ilgili düzenlemelerin, meslek mensupları veya onların kurduğu kurum ve kuruluşlar tarafından yapıldığını düşündükleri sonucunu çıkarabiliriz.

Tablo 10: “Muhasebe mesleği ile ilgili düzenlemeler meslek mensupları ve onların kurduğu kurum ve kuruluşlar tarafından yapılmaktadır.” önermesine verilen cevapların frekans dağılımı

	Frekans	Yüzde
Tamamen Katılıyorum	32	16,0
Cogunlukla Katılıyorum	47	23,5
Biraz Katılıyorum	49	24,5
Kararsızım	7	3,5
Biraz Katılmıyorum	25	12,5
Cogunlukla Katılmıyorum	19	9,5
Hic Katılmıyorum	20	10,0
Toplam	199	99,5
Cevapsız	1	,5
	200	100,0

Tablo.10’e baktığımızda ankete katılanların %64’ünün az veya çok katılma yönünde cevap verdiklerini görüyoruz. Az veya çok katılmama yönünde cevap verenlerin oranı ise %32. Bu değerlendirmeler ışığında ankete katılanların profesyonelliğe daha yakın bir yaklaşım sergilediklerini söyleyebiliriz.

Grafik 4: “Muhasebe mesleği ile ilgili düzenlemeler meslek mensupları ve onların kurduğu kurum ve kuruluşlar tarafından yapılmaktadır.” Önermesi için frekans dağılım grafiği

Grafik.4'e baktığımızda sonuç daha net bir şekilde görülmektedir. Katılımcılarımızın verdikleri cevaplar katılmayı yani profesyonelliği ifade eden noktalarda yoğunlaşmıştır. Ancak katılmama ifade edenlerin sayısı da az değildir. Katılımcılarımızın önemli bir kısmı da statükoculuk yönünde cevap vermişlerdir.

3.9.1.1.5. Soru: Mali tablolarda minimum düzeyde detaylı bilgiye yer verilmektedir.

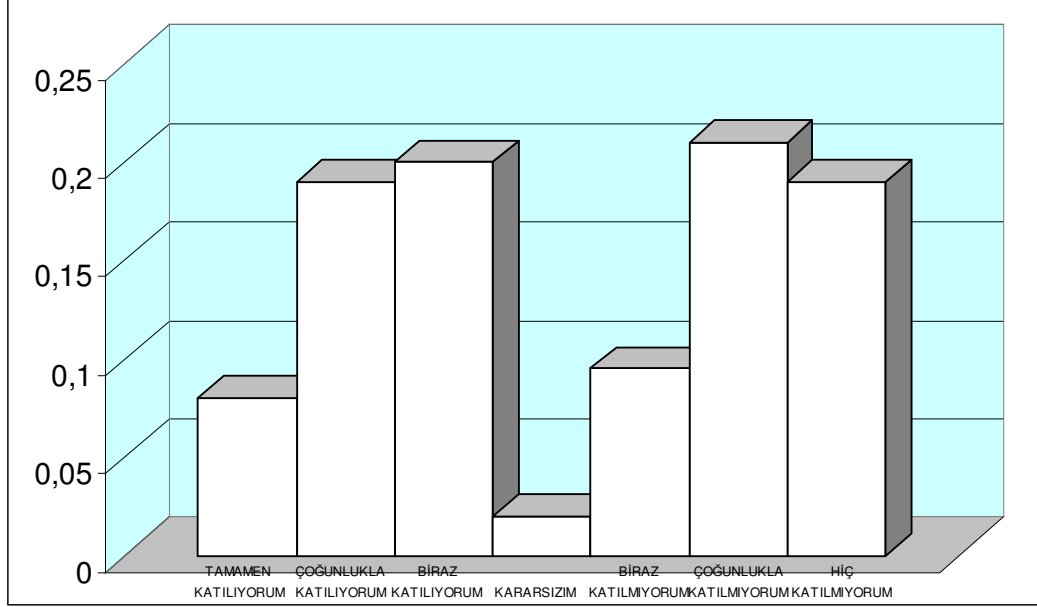
Bu önermeye verilen cevapların aritmetik ortalaması 4.2613'tür. Gizliliğe karşı şeffaflığı ölçmeye yarayan bu değer biraz katılmama ile kararsızlık arasında, biraz katılmamaya daha yakın bir değerdir. Bu rakam, mevcut uygulamada gizlilikten yana olanlarla ve şeffaflıktan yana olanların yaklaşık yarı yarıya olduğunu, fakat şeffaflığın biraz daha ağır bastığını göstermektedir.

Tablo 11: “Mali tablolarda minimum düzeyde detaylı bilgiye yer verilmektedir.” Önermesine verilen cevapların frekans dağılımı

	Frekans	Yüzde
Tamamen Katılıyorum	16	8,0
Çoğunlukla Katılıyorum	38	19,0
Biraz Katılıyorum	40	20,0
Kararsızım	4	2,0
Biraz Katılmıyorum	19	9,5
Çoğunlukla Katılmıyorum	42	21,0
Hiç Katılmıyorum	39	19,5
Toplam	199	99,5
Cevapsız	1	,5
	200	100,0

Tablo.11'e baktığımızda ise tamamen katılıyorum %8, çoğunlukla katılıyorum %19, biraz katılıyorum %20, biraz katılmıyorum %9.5, çoğunlukla katılmıyorum %21 ve hiç katılmıyorum %19.5 olduğunu görüyoruz. Az veya çok katılma belirtenlerin oranı %47 iken, az veya çok katılmama belirtenlerin oranı %50'dir. Yani anketimize katılanlar, çok az bir farkla da olsa şeffaflıktan yana tavır sergilemektedirler.

Grafik 5: “Mali tablolarda minimum düzeyde detaylı bilgiye yer verilmektedir.” Önermesi için frekans dağılım grafiği

3.9.1.1.6. Soru: Tarihi maliyetler yerine genellikle cari piyasa değeri kullanılmaktadır.

Tutuculuğa karşı iyimserlik değerini ölçmeye yarayan bu önermeye verilen cevapların aritmetik ortalaması 4.7839’dur. Bu değer kararsızlıkla biraz katılmama arasında, biraz katılmamaya daha yakın bir değerdir. Ankete katılanların bu konudaki yaklaşımları iyimserliğe yakındır.

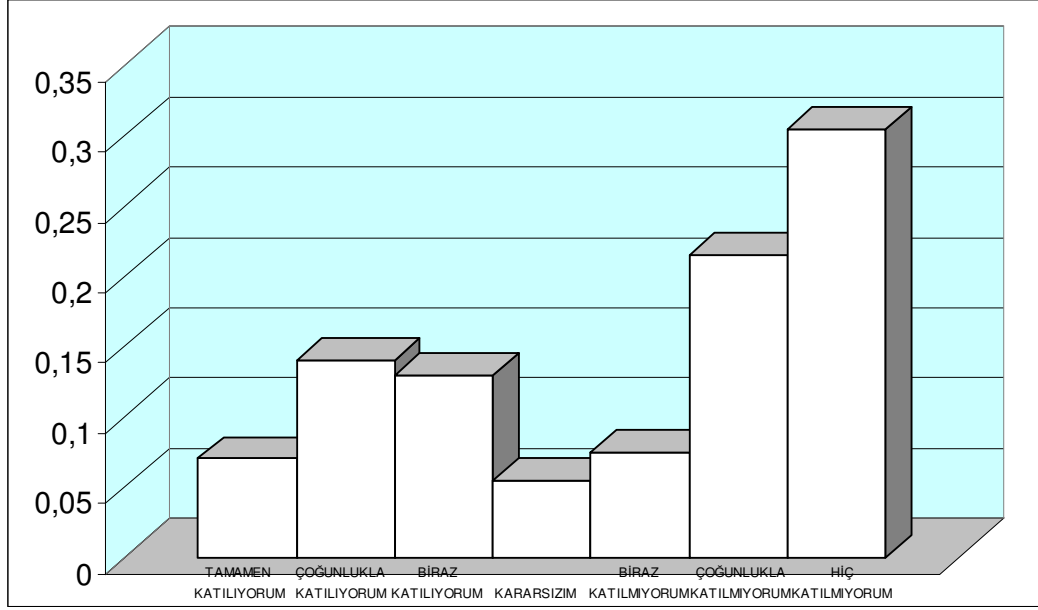
Tablo 12: “Tarihi maliyetler yerine genellikle cari piyasa değeri kullanılmaktadır.” Önermesine verilen cevapların frekans dağılımı

	Frekans	Yüzde
Tamamen Katılıyorum	14	7,0
Cogunlukla Katılıyorum	28	14,0
Biraz Katılıyorum	26	13,0
Kararsızım	11	5,5
Biraz Katılmıyorum	15	7,5
Cogunlukla Katılmıyorum	43	21,5
Hic Katılmıyorum	61	30,5
Toplam	199	99,5
Cevapsız	1	,5
	200	100,0

Tablo.12’ye baktığımızda elde edilen sonuç daha iyi anlaşılmaktadır. Az veya çok katılma belirtenlerin oranı %34 iken, az veya çok katılmama belirtenlerin oranı %59.5’tir. Yani anketimize katılanların büyük çoğunluğu mevcut uygulamalarında

tarihi maliyetleri kullanmayı tercih etmekte, bu konuda iyimser bir yaklaşım göstermektedirler. Bunun sebebi yıllardır süregelen uygulamalardan vazgeçilememesi veya sistemin söz konusu uygulamalardan vazgeçmeye izin vermemesi olabilir.

Grafik 6: “Tarihi maliyetler yerine genellikle cari piyasa değeri kullanılmaktadır.” Önermesi için frekans dağılım grafiği

Grafik.6'ya baktığımızda sonuç daha net görünmektedir. Verilen cevaplar iyimserliği ifade eden katılmama noktasında yoğunlaşmıştır. Ancak katılımcılarımız arasında önemli bir kesimin cevapları da katılma, yani tutuculuk noktasında yoğunlaşmaktadır. Genel sonuç iyimserlikten yana olsa da, uygulamalarında tutucu davrananların sayısı da az değildir.

3.9.1.1.7. Soru: Muhasebe politikaları (stok değerlendirme, amortisman yöntemleri gibi) bir kere belirlendikten sonra değiştirilmemektedir.

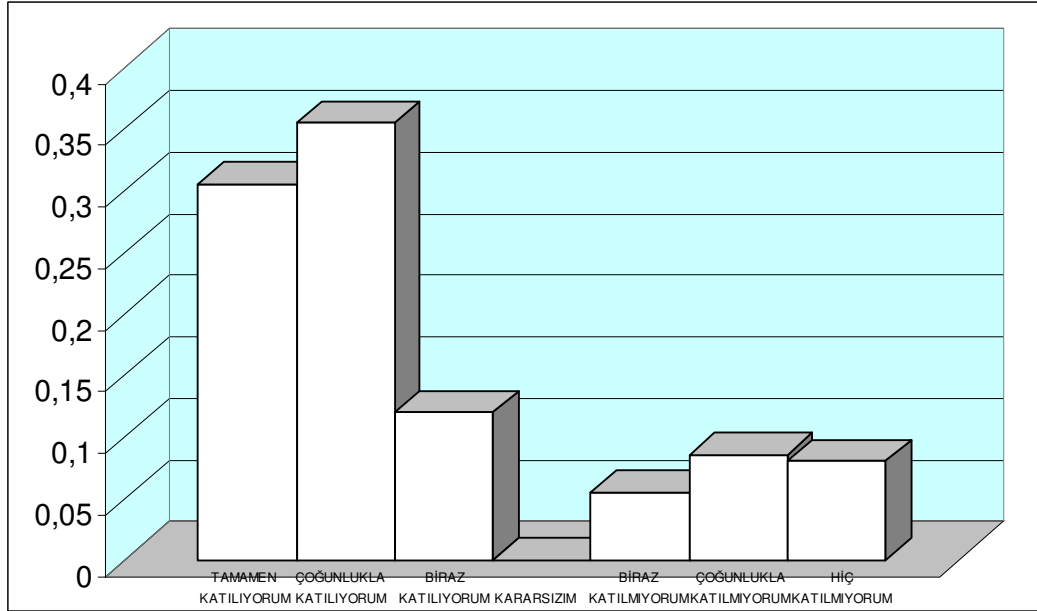
Tekdüzelige karşı esneklik değerini ölçmekte kullanılan bu önermenin aritmetik ortalaması 2.72'dir. Çoğunlukla katılma ve biraz katılma arasında, biraz katılmaya daha yakın bir değerdir. Bu ortalamaya bakıldığında ankete katılanların mevcut uygulamalarında muhasebe politikalarını değiştirmedikleri, yani tekdüzeci bir yaklaşım gösterdikleri sonucuna varılmaktadır.

Tablo 13: “Muhasebe politikaları (stok değerlendirme, amortisman yöntemleri gibi) bir kere belirlendikten sonra değiştirilmemektedir.” Önermesine verilen cevapların frekans dağılımı

	Frekans	Yüzde
Tamamen Katılıyorum	61	30,5
Çoğunlukla Katılıyorum	71	35,5
Biraz Katılıyorum	24	12,0
Biraz Katılmıyorum	11	5,5
Çoğunlukla Katılmıyorum	17	8,5
Hiç Katılmıyorum	16	8,0
Toplam	200	100,0

Tablo.13’e baktığımızda az veya çok katılma belirtenlerin oranı %78 iken, az veya çok katılmama belirtenlerin oranı %22’dir. Ankete katılanlar arasında bu soruya kararsızım cevabını veren olmamıştır. Bu durumdan sorunun anlaşılabilir bir soru olduğu sonucunu çıkarabiliriz.

Grafik 7: “Muhasebe politikaları (stok değerlendirme, amortisman yöntemleri gibi) bir kere belirlendikten sonra değiştirilmemektedir.” Önermesi için frekans dağılım grafiği

Grafik.7’de de görüldüğü gibi soruya verilen cevaplar tamamen katılıyorum ve çoğunlukla katılıyorum noktasında toplanmıştır. Buradan varacağımız sonuç ise ankete katılanların mevcut uygulamalarında muhasebe politikalarını değiştirmemeyi tercih ederek tekdüzeci bir yaklaşım içinde olduklarıdır. Fakat uygulayıcıların mevcut politikaları sistemden kaynaklanan sebeplerle değiştirememeleri ihtimalini de unutmamalıyız.

3.9.1.1.8. Soru: Şirket yöneticileri ve sahipleri hakkındaki bilgiler mali tablolarda yer almamaktadır.

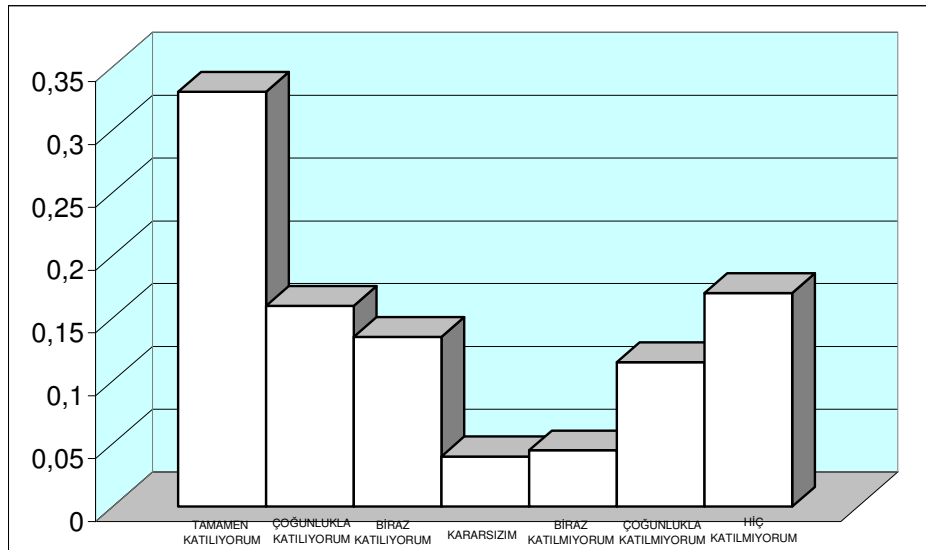
Gizliliğe karşı şeffaflık değerinin ölçülmesinde kullanılan bu önermeye verilen cevapların aritmetik ortalaması 3.32'dir. Biraz katılma ile kararsızlık arasında, kararsızlığa daha yakın bir değerdir. Bu ortalamaya bakarak, ankete katılanların mevcut uygulamalarında gizliliğe daha yakın bir yaklaşım içinde olduklarını söyleyebiliriz.

Tablo 14: “Şirket yöneticileri ve sahipleri hakkındaki bilgiler mali tablolarda yer almamaktadır.” Önermesine verilen cevapların frekans dağılımı

	Frekans	Yüzde
Tamamen Katılıyorum	66	33,0
Cogunlukla Katılıyorum	32	16,0
Biraz Katılıyorum	27	13,5
Kararsızım	8	4,0
Biraz Katılmıyorum	9	4,5
Cogunlukla Katılmıyorum	23	11,5
Hic Katılmıyorum	34	17,0
Toplam	200	100,0

Tablo.14'e baktığımızda az veya çok katılma belirtenlerin oranı %62.5 iken, az veya çok katılmama belirtenlerin oranının %33 olduğunu görüyoruz. Grafik.8'e baktığımızda da tamamen katılıyorum diyenlerin çokluğu dikkat çekmektedir. Hatta bu cevabı verenlerin oranı da %33'tür ve katılmama belirtenlerin toplamına eşittir. Bütün bunların ışığında ankete katılanların bu konuda gizlilikten yana tavır sergilediklerini söyleyebiliriz. Fakat verilen cevaplarda yıllardır süregelen uygulamaların etkisinin olabileceği de unutulmamalıdır.

Grafik 8: “Şirket yöneticileri ve sahipleri hakkındaki bilgiler mali tablolarda yer almamaktadır.” Önermesi için frekans dağılım grafiği

Diğer taraftan katılımcılarımız arasında “Hiç Katılmıyorum” diyen, yani mevcut uygulamalarında şeffaflıktan yana olanların sayısı da az değildir.

3.9.1.1.9. Soru: Mali tablolarda hangi bilgilerin yer alacağına muhasebe meslek mensupları karar vermektedirler.

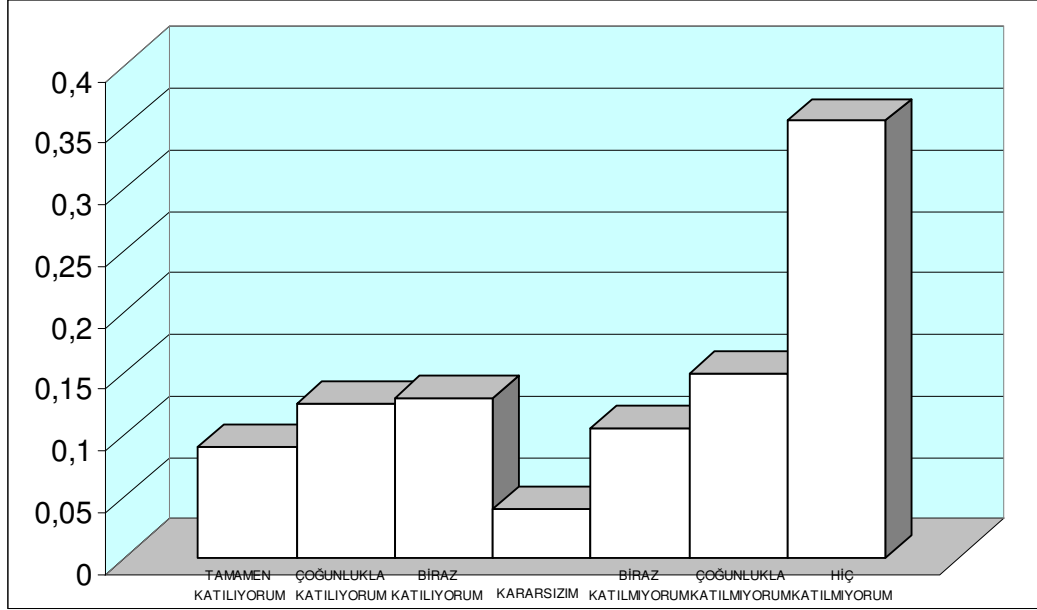
Statükoculuğa karşı profesyonellik değerini ölçmekte kullanılan bu önermenin aritmetik ortalaması 4.8’dir. Kararsızlık ile biraz katılmama arasında, biraz katılmamaya daha yakındır. Bu ortalamaya baktığımızda, anketimize katılanların bu konuda profesyonelliğe nazaran daha statükoculuğa yakın olduklarını görmekteyiz.

Tablo 15: “Mali tablolarda hangi bilgilerin yer alacağına muhasebe meslek mensupları karar vermektedirler.” Önermesine verilen cevapların frekans dağılımı

	Frekans	Yüzde
Tamamen Katılıyorum	18	9,0
Cogunlukla Katılıyorum	25	12,5
Biraz Katılıyorum	26	13,0
Kararsızım	8	4,0
Biraz Katılmıyorum	21	10,5
Cogunlukla Katılmıyorum	30	15,0
Hic Katılmıyorum	71	35,5
Toplam	200	100,0

Tablo.15’e baktığımızda az veya çok katılma belirtenlerin oranı %34.5 iken, az veya çok katılmama belirtenlerin oranı %61’dir. Bu rakamlar ankete katılanların bu konuda statükocu bir yaklaşım içinde olduklarını göstermektedir.

Grafik 9: “Mali tablolarda hangi bilgilerin yer alacağına muhasebe meslek mensupları karar vermektedirler.” Önermesi için frekans dağılım grafiği

Grafik.9’a baktığımızda sonuç son derece açıktır. Katılımcılarımızın cevapları katılmama noktasında yoğunlaşmıştır, önemli bir kesimi mevcut uygulamalarında statükocudur. Ancak, katılımcılarımız arasında az da olsa profesyonellikten yana olanlar bulunmaktadır.

Burada elde ettiğimiz sonucun statükoculuğu işaret etmesinin sebebi, merkeziyetçi yönetim anlayışı olabilir. Profesyonellikten yana cevap verenler uygulamalarında daha esnek davranma yetkisine sahip olmaları, statükoculuktan yana cevap verenlerin ise uygulamalarında yöneticilerinin isteklerini ön planda tutmaları olasıdır.

3.9.1.1.10. Soru: Fiyatların yükseldiği zamanlarda FIFO yerine LIFO kullanılmaktadır.

Tutuculuğa karşı iyimserlik değerini ölçmekte kullanılan bu önermeye verilen cevapların aritmetik ortalaması 5.825’tir. Bu değer biraz katılmıyorum ile çoğunlukla katılmıyorum arasında, çoğunlukla katılmıyorumla daha yakın bir değerdir. Dolayısıyla bu ortalamadan, ankete katılanların muhasebe uygulamalarında tutucu olmadıkları ve iyimserliğe yönelik bir tavır sergiledikleri sonucunu çıkarabiliriz.

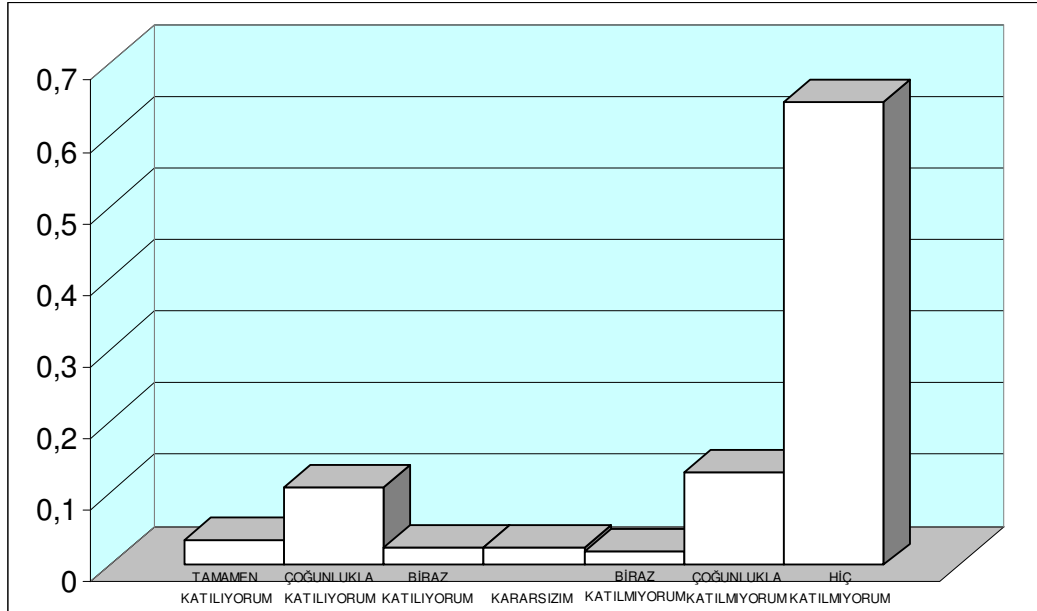
Tablo 16: “Fiyatların yükseldiği zamanlarda FIFO yerine LIFO kullanılmaktadır.” Önermesine verilen cevapların frekans dağılımı

	Frekans	Yüzde
Tamamen Katılıyorum	7	3,5
Çoğunlukla Katılıyorum	22	11,0
Biraz Katılıyorum	5	2,5
Kararsızım	5	2,5
Biraz Katılmıyorum	4	2,0
Çoğunlukla Katılmıyorum	26	13,0
Hiç Katılmıyorum	129	64,5
Toplam	200	100,0

Tablo.16’ya baktığımızda az veya çok katılma belirtenlerin oranı %17 iken, az veya çok katılmama belirtenlerin oranı %79.5’e çıkmaktadır. Bu rakamlardan ve Grafik.10’dan çıkaracağımız sonuç da ankete katılanların iyimserlikten yana olduklarıdır.

Fakat burada üzerinde durulması gereken bir durum söz konusudur; LİFO, yaklaşık 3 yıl önce yürürlükten kaldırılmış olup, artık Türk muhasebe sisteminde kullanılmamaktadır. Anket sorularının hazırlanması esnasında bu durum göz ardı edildiğinden elde edilen sonuç da pek sağlıklı olmamıştır.

Grafik 10: “Fiyatların yükseldiği zamanlarda FIFO yerine LIFO kullanılmaktadır.” Önermesi için frekans dağılım grafiği

3.9.1.1.11. Soru: Mevcut Mali tablolarda standartlaştırılmış ayrıntılı bilgilerin sayısı yeterlidir.

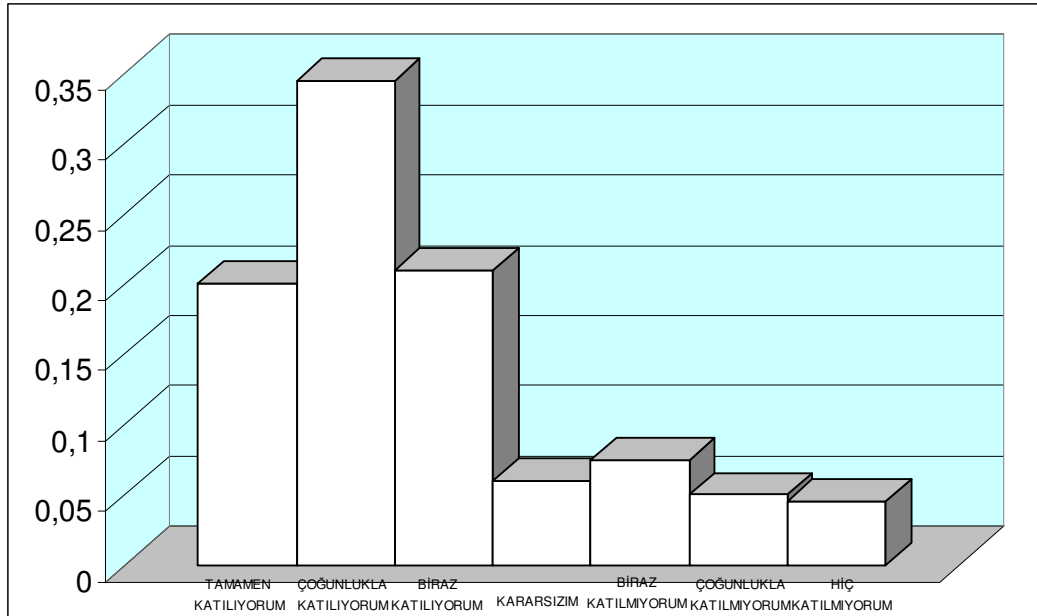
Tekdüzelige karşı esnekliği ölçmekte kullanılan bu önermeye verilen cevapların aritmetik ortalaması 2.75'tir. Çoğunlukla katılıyorum ile biraz katılıyorum arasında, biraz katılıyorduma daha yakın bir değerdir. Yani ankete katılanların çoğu mevcut mali tablolarda standartlaştırılmış ayrıntılı bilgilerin sayısının yeterli olduğunu düşünmektedir. Bu tekdüzeci bir yaklaşımdır. Ankete katılanlar mevcut uygulamalarında esnek davranmamakta, tekdüzeci bir tavır göstermektedirler.

Tablo 17: “Mevcut Mali tablolarda standartlaştırılmış ayrıntılı bilgilerin sayısı yeterlidir.” Önermesine verilen cevapların frekans dağılımı

	Frekans	Yüzde
Tamamen Katılıyorum	40	20,0
Cogunlukla Katılıyorum	69	34,5
Biraz Katılıyorum	42	21,0
Kararsızım	12	6,0
Biraz Katılmıyorum	15	7,5
Cogunlukla Katılmıyorum	10	5,0
Hic Katılmıyorum	9	4,5
Toplam	200	100,0

Tablo.17'ye baktığımızda az veya çok katılma belirtenlerin oranı %75.5 iken az veya çok katılmama belirtenlerin oranı %17'dir.

Grafik 11: “Mevcut Mali tablolarda standartlaştırılmış ayrıntılı bilgilerin sayısı yeterlidir.” Önermesi için frekans dağılımı grafiği

Grafik.11’de de görüldüğü üzere verilen cevaplar tekdüzeciliği ifade eden noktada, yani önermeye katılma noktasında yoğunluk göstermektedir. Ancak, “Biraz Katılmıyorum” cevabını verenlerin oranı oldukça yüksektir. Bu nokta, düşük bir katılma derecesini ifade etmektedir. Verdikleri cevap, bazı durumlarda söz konusu bilgilerin yetersiz kalabileceği sonucunu da içermektedir.

3.9.1.1.12. Soru: Yönetimin işletme ile ilgili tahminleri mali tablolarda yer almaktadır.

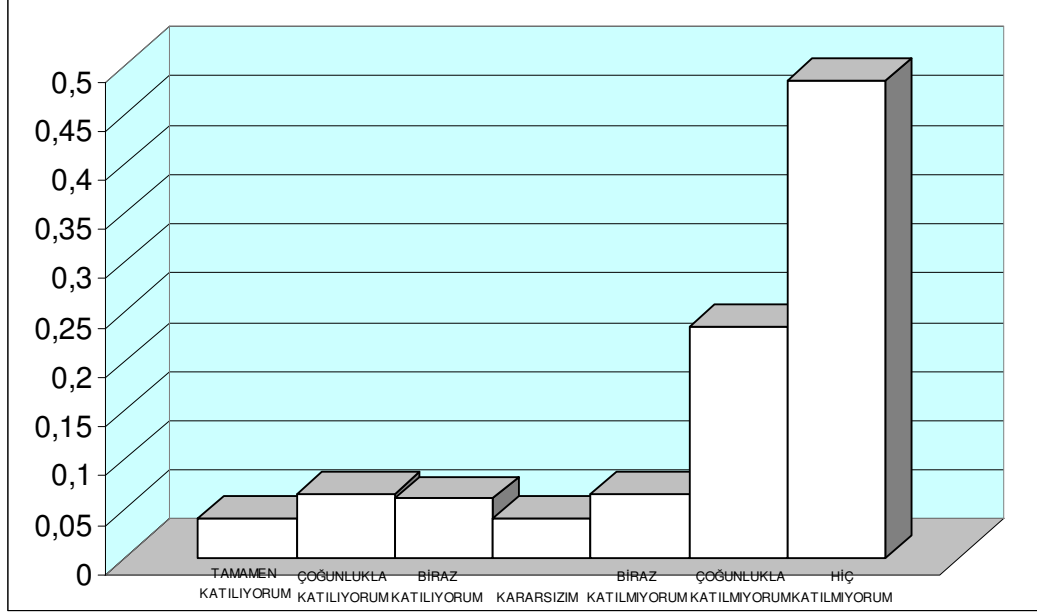
Gizliliğe karşı esneklik değerini ölçmekte kullanılan bu önermeye verilen cevapların aritmetik ortalaması 5.64’tür. Biraz katılmıyorum ile çoğunlukla katılmıyorum arasında, çoğunlukla katılmamaya daha yakın bir değerdir. Verilen cevaplar gizliliği ifade etmektedir. Yani anketimize katılanlar mevcut uygulamalarında yönetimin işletme ile ilgili tahminlerinin hazırladıkları mali tablolarda yer almadığını, bu konuda gizlilikten yana tavır takındıklarını belirtmektedirler.

Tablo 18: “Yönetimin işletme ile ilgili tahminleri mali tablolarda yer almaktadır.” Önermesine verilen cevapların frekans dağılımı

	Frekans	Yüzde
Tamamen Katılıyorum	8	4,0
Çoğunlukla Katılıyorum	13	6,5
Biraz Katılıyorum	12	6,0
Kararsızım	8	4,0
Biraz Katılmıyorum	13	6,5
Çoğunlukla Katılmıyorum	47	23,5
Hiç Katılmıyorum	97	48,5
Toplam	200	100,0

Tablo.18’e baktığımızda az veya çok katılma belirtenlerin oranı %16.5 iken, az veya çok katılmama belirtenlerin oranı %78.5’tir. Hatta ankete katılanları %48.5’i, yani neredeyse yarıya yakını hiç katılmıyorum cevabını vermişlerdir. Sonuç olarak yönetimin işletme ile ilgili tahminleri konusunda tam bir gizliliğin hakim olduğunu söyleyebiliriz.

Grafik 12: “Yönetimin işletme ile ilgili tahminleri mali tablolarda yer almaktadır.” Önermesi için frekans dağılım grafiği

3.9.1.1.13. Soru: Muhasebe meslek mensupları yüksek düzeyde etik standartlara sahiptirler.

Statükoculuğa karşı profesyonellik değerinin ölçülmesinde kullanılan bu önermenin aritmetik ortalaması 2.965'tir. Çoğunlukla katılıyorum ile biraz katılıyorum arasında, biraz katılmaya çok daha yakın bir değerdir. Bu ortalama düşük bir profesyonellik düzeyini işaret etmektedir.

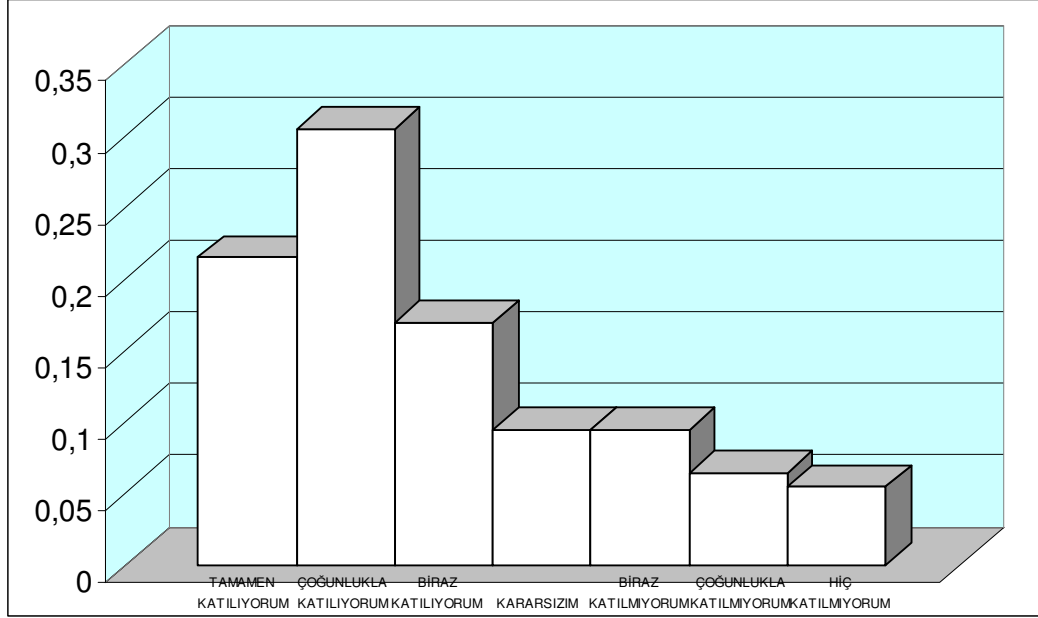
Tablo 19: “Muhasebe meslek mensupları yüksek düzeyde etik standartlara sahiptirler.” Önermesine verilen cevapların frekans dağılımı

	Frekans	Yüzde
Tamamen Katılıyorum	43	21,5
Cogunlukla Katılıyorum	61	30,5
Biraz Katılıyorum	34	17,0
Kararsızım	19	9,5
Biraz Katılmıyorum	19	9,5
Cogunlukla Katılmıyorum	13	6,5
Hic Katılmıyorum	11	5,5
Toplam	200	100,0

Tablo.19'a baktığımızda az veya çok katılma belirtenlerin oranı %69 iken, az veya çok katılmama belirtenlerin oranı %21.5'tir. Kararsız kalanlara baktığımızda %9.5 gibi yüksek bir rakamla karşılaşmaktayız. Bu önermeye verilen cevaplarda önemli olan %69 oranının yüksek olması değil, %21.5 oranının düşük olmaması ve kararsız kalan %9.5'luk kesimin ne ifade ettiğidir. Çok yüzeysel olarak belirtmek gerekirse ankete

katılanların %31'i meslektaşlarının yüksek düzeyde etik standartlara sahip olduklarını söyleyememişlerdir. Bu durum, mevcut yapı içinde çok düşük bir profesyonelliği ifade etmektedir.

Grafik 13: “Muhasebe meslek mensupları yüksek düzeyde etik standartlara sahiptirler.” Önermesi için frekans dağılım grafiği

3.9.1.2. İdeal Durum Anketi

Bu bölümde ideal durum anketine verilen cevapların frekans analizleri incelenecek ve mevcut durum anketine verilen cevaplarla karşılaştırılarak anketimize katılanların mevcut uygulamalar karşısındaki reaksiyonları ortaya konmaya çalışılacaktır.

3.9.1.2.1. Soru: Şüphe durumunda kar ve varlıkların değeri düşük gösterilmelidir. (Örneğin; stoklar, menkul kıymetler, alacaklar için karşılık ayrılması)

Bu soru muhasebe değerlerinden tutuculuğa karşı iyimserliği ölçmektedir. İdeal durum anketinde bu soruya verilen cevapların aritmetik ortalaması 3.815'tir. Biraz katılmayla kararsızlık arasında, kararsızlığa daha yakın bir değerdir. Bu sonuç kar ve varlıkların değerinin düşük gösterilmesi konusunda tutucu bir yaklaşıma işaret etmektedir.

Mevcut durum anketinde bu soruya verilen cevapların aritmetik ortalaması 4.54 idi. Yani anketimize katılanlar mevcut uygulamalarında az da olsa iyimserliğe daha yakındılar. Ancak ideal durum anketinde çıkan sonuç tutuculuğa daha yakındır.

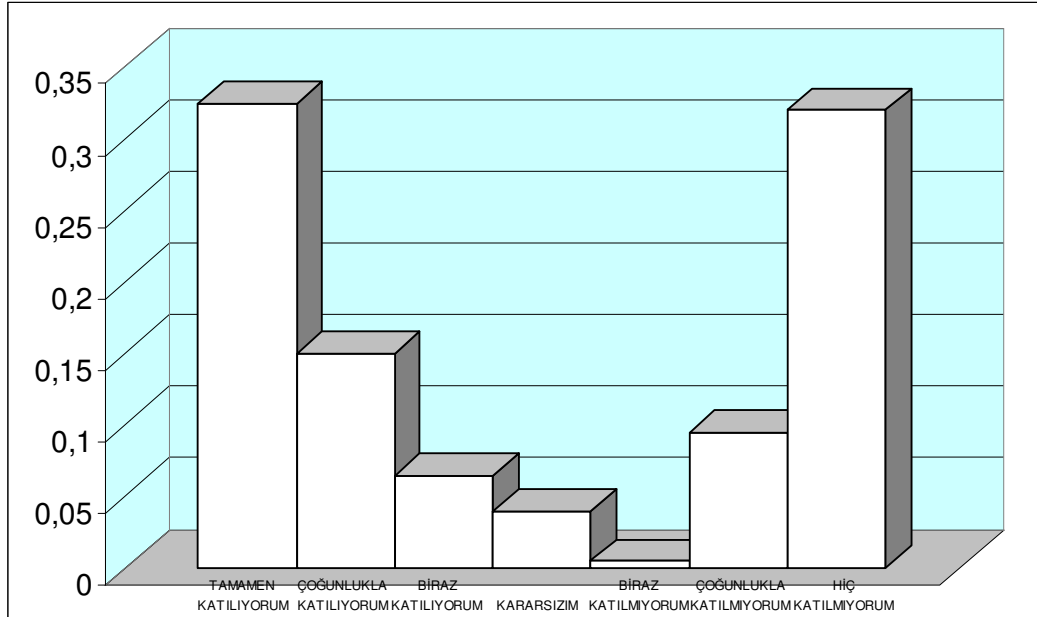
Tablo 20: “Şüphe durumunda kar ve varlıkların değeri düşük gösterilmelidir.” Önermesine verilen cevapların frekans dağılımı

	Frekans	Yüzde
Tamamen Katılıyorum	65	32,5
Cogunlukla Katılıyorum	30	15,0
Biraz Katılıyorum	13	6,5
Kararsizim	8	4,0
Biraz Katılmıyorum	1	,5
Cogunlukla Katılmıyorum	19	9,5
Hic Katılmıyorum	64	32,0
Toplam	200	100,0

Tablo.20’ye baktığımızda az veya çok katılma belirtenlerin oranı %54 iken az veya çok katılmama belirtenlerin oranının %42 olduğunu görüyoruz. Ancak burada önemli olan bir nokta ankete katılanların %64.5’i ya tamamen katılıyorum ya da hiç katılmıyorum demiştir. (Tamamen katılıyorum: %32.5, Hiç katılmıyorum: %32) Yani ankete katılanların %64.5’i ya tamamen tutucudur ya da tamamen iyimserdir.

Sonuç olarak; anketimize katılanlar, kar ve varlıkların değerinin düşük gösterilmesi konusunda mevcut uygulamalarında çok az da olsa iyimserliğe yakın davranırken, ideal durum anketinde daha tutucu bir yaklaşım ortaya koymaktadırlar. Yani kar ve varlıkların değerini düşük göstermek istedikleri hale, mevcut uygulamalarında yasal veya benzeri engellerden ötürü bunu her zaman gerçekleştirememektedirler.

Grafik 14: “Şüphe durumunda kar ve varlıkların değeri düşük gösterilmelidir.” Önermesi için frekans dağılım grafiği

3.9.1.2.2. Soru: Amortisman kuralları her farklı varlık grubu için Maliye ve SPK tarafından belirlenmelidir.

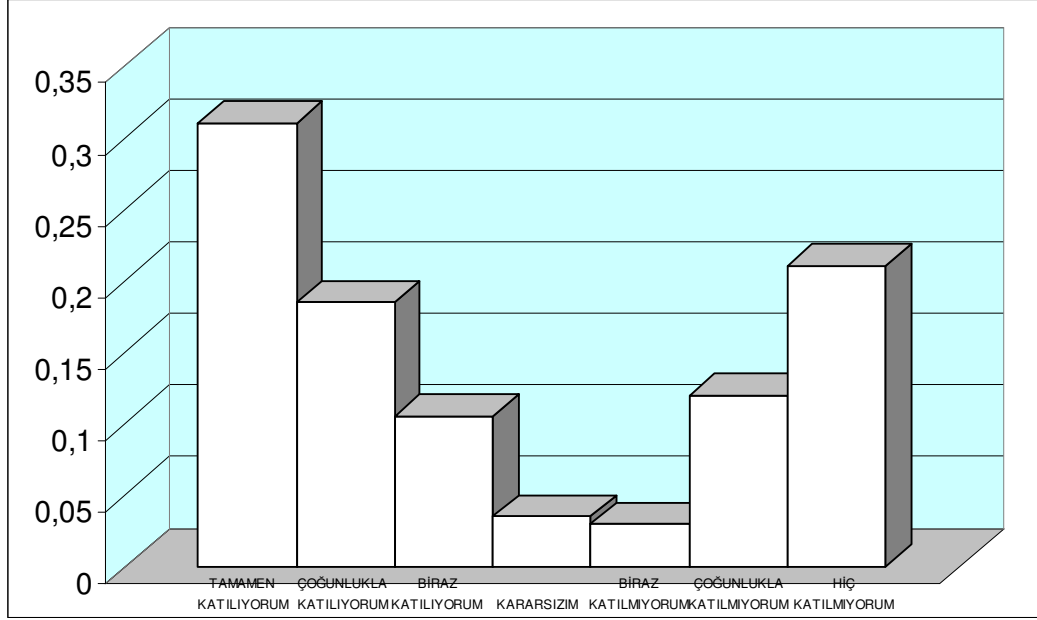
Bu soru muhasebe değerlerinden tekdüzeliğe karşı esnekliği ölçmektedir. İdeal durum anketinde bu soruya verilen cevapların aritmetik ortalaması 3.475'tir. Biraz katılmayla kararsızlık arasında kararsızlığa daha yakın bir değerdir. Bu değere tek başına bakıldığında amortisman kurallarının Maliye ve SPK tarafından belirlenmesi konusunda tekdüzeci bir yaklaşım görülmektedir. Ancak mevcut durum anketinde bu soruya verilen cevapların aritmetik ortalaması 1.5051 idi. Aradaki fark oldukça büyüktür ve bu fark bize ideal durumda esneklikten yana olanların çokluğunu ifade etmektedir.

Tablo 21: “Amortisman kuralları her farklı varlık grubu için Maliye ve SPK tarafından belirlenmelidir.” Önermesine verilen cevapların frekans dağılımı

	Frekans	Yüzde
Tamamen Katiliyorum	62	31,0
Cogunlukla Katiliyorum	37	18,5
Biraz Katiliyorum	21	10,5
Kararsizim	7	3,5
Biraz Katilmiyorum	6	3,0
Cogunlukla Katilmiyorum	24	12,0
Hic Katilmiyorum	42	21,0
Toplam	200	100,0

Tablo.21'e baktığımızda az veya çok katılma belirtenlerin oranı %60 iken az veya çok katılmama belirtenlerin oranının %36 olduğunu görüyoruz. Bu rakamlar anketimize katılanların amortisman kurallarının Maliye ve SPK tarafından belirlenmesi konusunda tekdüzeci bir yaklaşım içinde olduklarını göstermektedir. Ancak Grafik.15' bakıldığında “Hiç Katılmıyorum” ve “Çoğunlukla Katılmıyorum” diyenlerin, yani bu konuda farklı düşünen ve esneklikten yana tavır gösterenlerin sayısının da az olmadığını görüyoruz.

Grafik 15: “Amortisman kuralları her farklı varlık grubu için Maliye ve SPK tarafından belirlenmelidir.” Önermesi için frekans dağılım grafiği

3.9.1.2.3. Soru: Amortisman kuralları her farklı varlık grubu için TURMOB tarafından belirlenmelidir.

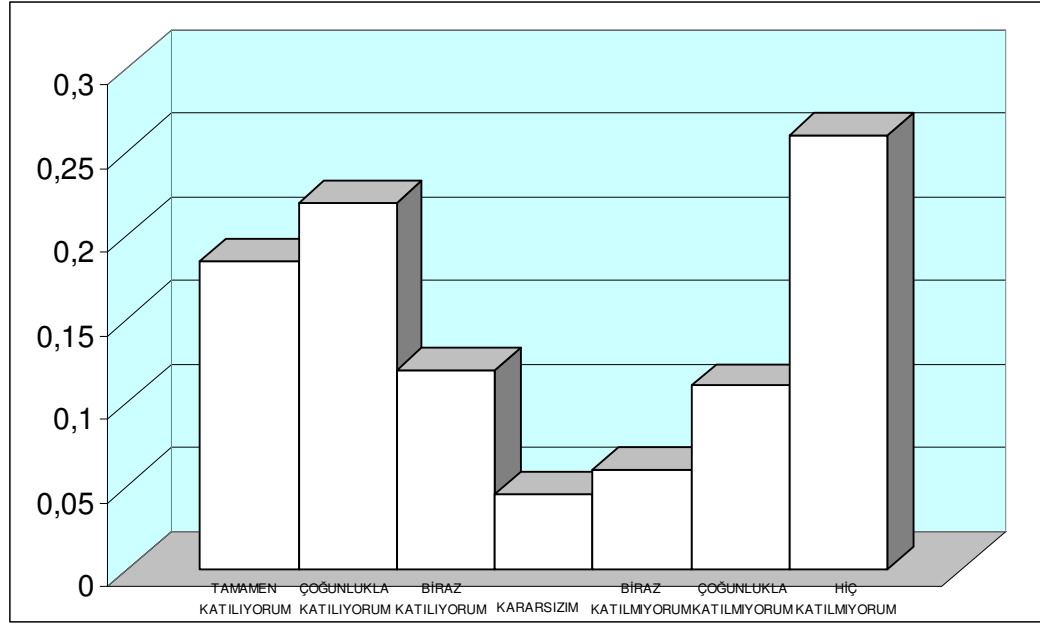
Bu soru, bir önceki soruyla aynı muhasebe değerini, yani tekdüzeliğe karşı esnekliği ölçmektedir. Anketimize katılanlara amortisman kurallarının, kendi meslek kuruluşları olan TÜRMOB tarafından belirlenmesi önermesi yapılmaktadır. Verilen cevapların aritmetik ortalaması 3.945'tir. Yani kararsızlığa oldukça yakın bir değer olmakla birlikte, çok küçük bir farkla katılma, yani tekdüzelik yönüne kaymaktadır. Ancak bu değerler anketimize katılanlar bu konuda esnektir veya tekdüzecidir demek için yeterli değildir.

Tablo 22: “Amortisman kuralları her farklı varlık grubu için TURMOB tarafından belirlenmelidir.” Önermesine verilen cevapların frekans dağılımı

	Frekans	Yüzde
Tamamen Katiliyorum	37	18,5
Cogunlukla Katiliyorum	44	22,0
Biraz Katiliyorum	24	12,0
Kararsizim	9	4,5
Biraz Katilmiyorum	12	6,0
Cogunlukla Katilmiyorum	22	11,0
Hic Katilmiyorum	52	26,0
Toplam	200	100,0

Tablo.22'ye baktığımızda az veya çok katılma belirtenlerin oranı %52.5 iken az veya çok katılmama belirtenlerin oranının %43 olduğunu görüyoruz. Bu rakamlar bize ankete katılanların tekdüzelikten yana olduklarını göstermektedir. Ancak verilen cevaplar arasında en yüksek dilimin %26 ile hiç katılmıyorum olması dikkat çekicidir. Anketimize katılanların %26'sı amortisman kurallarının kendi meslek kuruluşları olan TÜRMOB tarafından belirlenmesine karşıdır.

Grafik 16: “Amortisman kuralları her farklı varlık grubu için TURMOB tarafından belirlenmelidir.” Önermesi için frekans dağılım grafiği

Grafik.16'da verilen cevaplar, “Tamamen Katılıyorum”, “Çoğunlukla Katılıyorum” ve “Hiç Katılmıyorum” noktalarında yoğunlaşmıştır. Elde ettiğimiz sonuç genel olarak tekdüzeliği ifade etse de, “Hiç Katılmıyorum” cevabını veren önemli bir kesim ileri derecede esneklikten yanadır.

3.9.1.2.4. Soru: Bilanço ve gelir tablosu işletme yöneticilerinden ziyade kamuoyuna yönelik olarak düzenlenmelidir

Bu soru muhasebe değerlerinden gizliliğe karşı şeffaflığı ölçmektedir. İdeal durum anketinde bu soruya verilen cevapların aritmetik ortalaması 3.04'tür. Biraz katılıyorum ile kararsızlık arasında, biraz katılmaya çok daha yakın bir değerdir. Anketimize katılanların bu konuda şeffaflıktan yana bir tutum içinde olduklarını söyleyebiliriz.

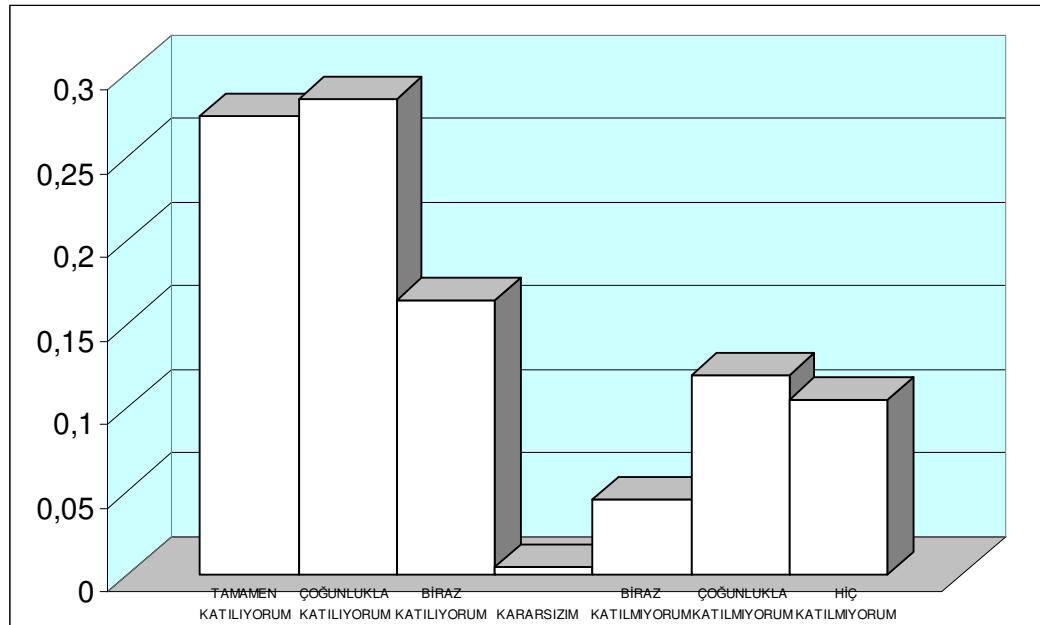
Mevcut durum anketinde bu önermeye verilen cevapların aritmetik ortalaması 4.1212 idi. Aradaki fark ankete katılanların mevcut uygulamalarında biraz daha gizlilikten yana hareket ettiklerini, ancak ideal olanın şeffaflık olduğunu düşündüklerini ifade etmektedir.

Tablo 23: “Bilanço ve gelir tablosu işletme yöneticilerinden ziyade kamuoyuna yönelik olarak düzenlenmelidir” Önermesine verilen cevapların frekans dağılımı

	Frekans	Yüzde
Tamamen Katılıyorum	55	27,5
Çoğunlukla Katılıyorum	57	28,5
Biraz Katılıyorum	33	16,5
Kararsızım	1	0,5
Biraz Katılmıyorum	9	4,5
Çoğunlukla Katılmıyorum	24	12,0
Hiç Katılmıyorum	21	10,5
Toplam	200	100,0

Tablo.23’e baktığımızda az veya çok katılma belirtenlerin oranı %72.5 iken az veya çok katılmama belirtenlerin oranının %27 olduğunu görüyoruz. Yani ankete katılanların çok büyük bir bölümü finansal tabloların kamuoyunu bilgilendirme yetisi açısından şeffaflıktan yanadır. Hatta tamamen katılma belirtenlerin oranı bile tek başına katılmama belirtenleri aşmaktadır.

Grafik 17: “Bilanço ve gelir tablosu işletme yöneticilerinden ziyade kamuoyuna yönelik olarak düzenlenmelidir” Önermesi için frekans dağılım grafiği

Aradaki belirgin fark Grafik.17’de de net olarak görülmektedir. Verilen cevapların büyük çoğunluğu, tam olarak şeffaflığı ifade eden tamamen katılıyorum ve çoğunlukla katılıyorum cevaplarında yoğunlaşmıştır. Sonuç olarak anketimize katılanlar, bilanço ve gelir tablosunun kamuoyuna yönelik düzenlenmesi konusunda mevcut uygulamalarında tam olarak istedikleri düzeyde şeffaf olamamaları da şeffaflıktan yanadırlar ve bilanço ve gelir tablosunun daha çok kamuoyunu bilgilendirme amaçlı düzenlenmesi gerektiğini düşünmektedirler. Bunun yanında grafikte az da olsa şeffaflığı istemeyen ve gizlilikten yana olanların bulunduğunu da görebiliyoruz.

3.9.1.2.5. Soru: Muhasebe mesleği ile ilgili düzenlemeler meslek mensupları ve onların kurduğu kurum ve kuruluşlar tarafından yapılmalıdır

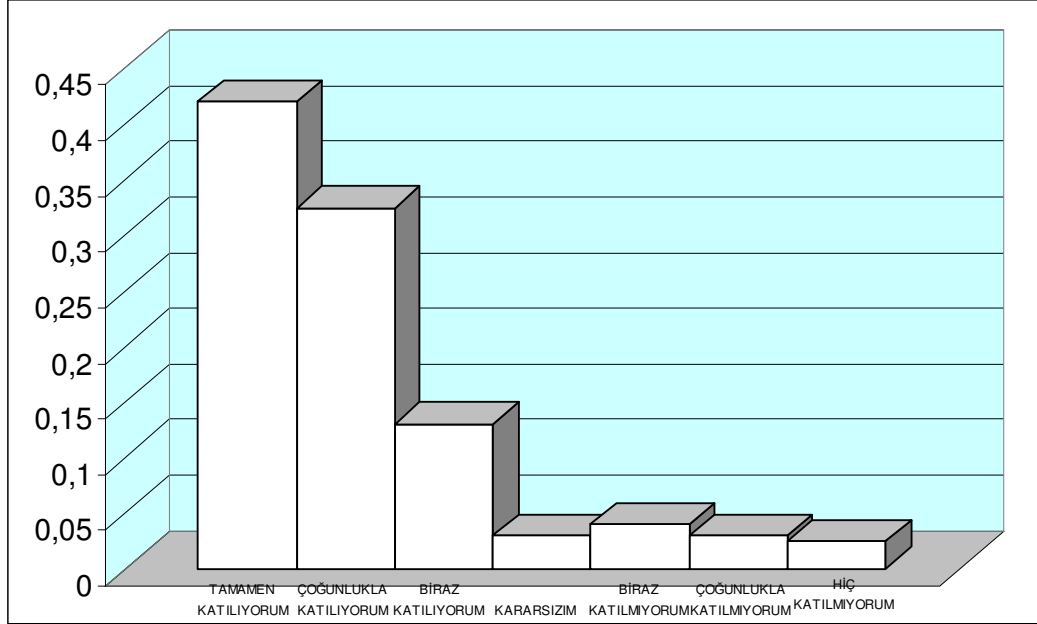
Bu soru muhasebe değerlerinden statükoculuğa karşı profesyonelliği ölçmektedir. İdeal durum anketinde bu soruya verilen cevapların aritmetik ortalaması 2.135’tir. Çoğunlukla katılma ile biraz katılma arasında bir değerdir. Anketimize katılanlar bu konuda çok büyük ölçüde profesyonellikten yana tavır göstermektedirler. Mevcut durum anketinde bu soruya verilen cevapların aritmetik ortalaması 3.4171 idi. Bu rakam bize mevcut uygulamada da söz konusu düzenlemelerin hali hazırda bu kurum ve kuruluşlar tarafından yapıldığı sonucunu vermektedir. En azında ankete katılanların önemli bir bölümü öyle olduğunu düşünmektedirler. Fakat iki değer arasındaki fark da az değildir. Bu fark, mevcut durumda yeterince profesyonel davranılmadığını göstermektedir.

Tablo 24: “Muhasebe mesleği ile ilgili düzenlemeler meslek mensupları ve onların kurduğu kurum ve kuruluşlar tarafından yapılmalıdır” Önermesine verilen cevapların frekans dağılımı

	Frekans	Yüzde
Tamamen Katılıyorum	84	42,0
Çoğunlukla Katılıyorum	65	32,5
Biraz Katılıyorum	26	13,0
Kararsizim	6	3,0
Biraz Katılmıyorum	8	4,0
Çoğunlukla Katılmıyorum	6	3,0
Hic Katılmıyorum	5	2,5
Toplam	200	100,0

Tablo.24’ye baktığımızda az veya çok katılma belirtenlerin oranı %87.5 iken az veya çok katılmama belirtenlerin oranının %9.5’te kaldığını görüyoruz. Aradaki bu büyük fark, ankete katılanların çok net olarak profesyonellikten yana olduğunu göstermektedir.

Grafik 18: “Muhasebe mesleği ile ilgili düzenlemeler meslek mensupları ve onların kurduğu kurum ve kuruluşlar tarafından yapılmalıdır” Önermesi için frekans dağılım grafiği

3.9.1.2.6. Soru: Cari piyasa değeri tarihi maliyetlere göre daha az yararlıdır

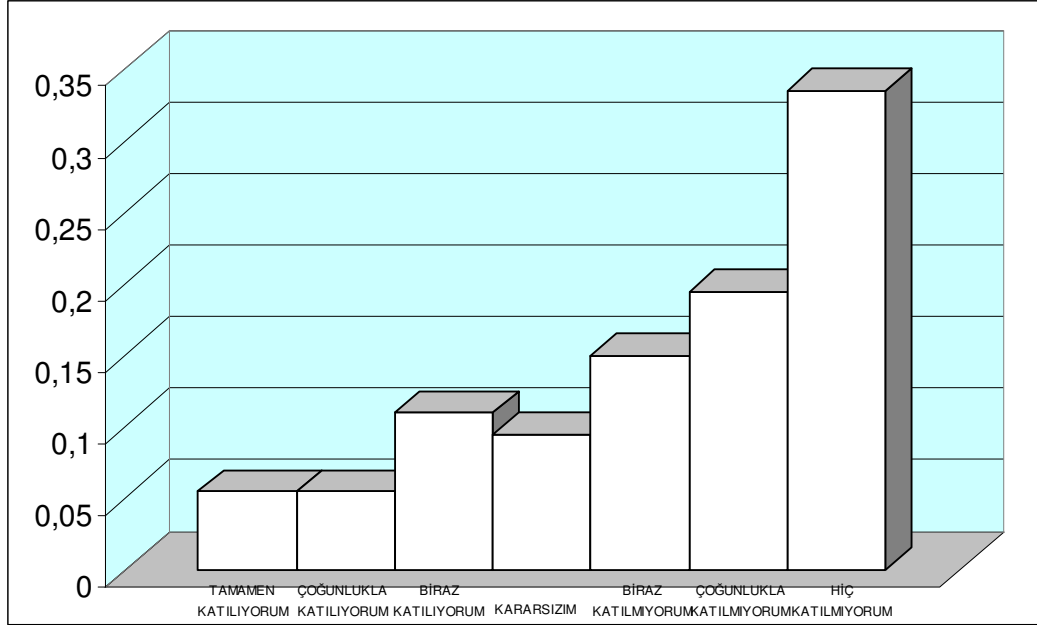
Bu soru muhasebe değerlerinden tutuculuğa karşı iyimserliği ölçmektedir. İdeal durum anketinde bu önermeye verilen cevapların aritmetik ortalaması 5.14'tür. Biraz katılmama ile çoğunlukla katılmama arasında bir değerdir. Anketimize katılanların çoğunluğu cari piyasa değerinin daha az yararlı olduğu görüşüne katılmamaktadır. Bu konuda daha çok tutucu bir yaklaşım içindedirler.

Tablo 25: “Cari piyasa değeri tarihi maliyetlere göre daha az yararlıdır” Önermesine verilen cevapların frekans dağılımı

	Frekans	Yüzde
Tamamen Katiliyorum	11	5,5
Cogunlukla Katiliyorum	11	5,5
Biraz Katiliyorum	22	11,0
Kararsizim	19	9,5
Biraz Katilmiyorum	30	15,0
Cogunlukla Katilmiyorum	39	19,5
Hic Katilmiyorum	67	33,5
Toplam	200	100,0

Tablo.25'e baktığımızda az veya çok katılma belirtenlerin oranı %22 iken, az veya çok katılmama belirtenlerin oranının %68 olduğunu görüyoruz. En ok verilen cevap ise %33.5 ile “Çoğunlukla Katılmıyorum” cevabıdır.

Grafik 19: “Cari piyasa değeri tarihi maliyetlere göre daha az yararlıdır” Önermesi için frekans dağılım grafiği

Grafik.19’da da Cari piyasa değerleri konusunda tutuculuktan yana ortaya çıkan durum net olarak görülmektedir.

3.9.1.2.7. Soru: Tüm şirketlerin mali tabloları tek tip olmalıdır

Bu soru muhasebe değerlerinden tekdüzeliğe karşı esnekliği ölçmektedir. İdeal durum anketinde bu önermeye verilen cevapların aritmetik ortalaması 2.315’tir. Çoğunlukla katılma ile biraz katılma arasında bir değerdir. Anketimize katılanların büyük çoğunluğu tüm şirketlerin mali tablolarının tek tip olması gerektiğini düşünmektedirler. Yani ankete katılanlar bu konuda tekdüzeci bir yaklaşıma içindedirler.

Tablo 26: “Tüm şirketlerin mali tabloları tek tip olmalıdır” Önermesine verilen cevapların frekans dağılımı

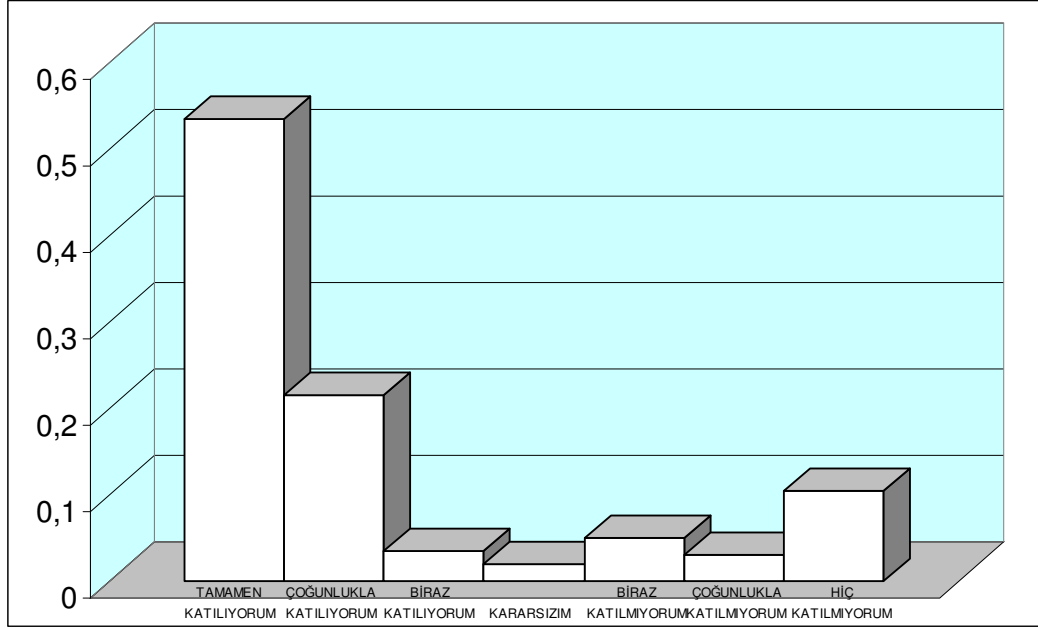
	Frekans	Yüzde
Tamamen Katiliyorum	107	53,5
Cogunlukla Katiliyorum	43	21,5
Biraz Katiliyorum	7	3,5
Kararsizim	4	2,0
Biraz Katilmiyorum	10	5,0
Cogunlukla Katilmiyorum	6	3,0
Hic Katilmiyorum	21	10,5
Toplam	200	100,0

Tablo.26’ya baktığımızda az veya çok katılma belirtenlerin oranı %78.5 iken az veya çok katılmama belirtenlerin oranının %18.5 olduğunu görüyoruz. “Tamamen

Katılıyorum” cevabını verenlerin %53.5’lik oranı da dikkat çekici bir durumdur. Bu rakamların ifade ettikleri sonuç ise ankete katılanların, mali tabloların her şirket için tek tip olması konusunda genel olarak hemfikir olduklarıdır.

Mali tabloların tek tip olması ise bir tekdüzelik ifade eder. Bu durum sistemden gelen ve muhasebecilik mesleğini icra edenlerin alışık olduğu bir durumdur. Aksi takdir de ortaya çıkacak sorunlardan biri bu mesleği icra edenlerin iş yükünün artması olacaktır. Ankete katılanlar belki de bu önyargı sonucunda bu tekdüzeliğin devam etmesi yönünde görüş bildirmişlerdir.

Grafik 20: “Tüm şirketlerin mali tabloları tek tip olmalıdır” Önermesi için frekans dağılım grafiği

3.9.1.2.8. Soru: Mali tablolarda minimum düzeyde detaylı bilgiye yer verilmelidir

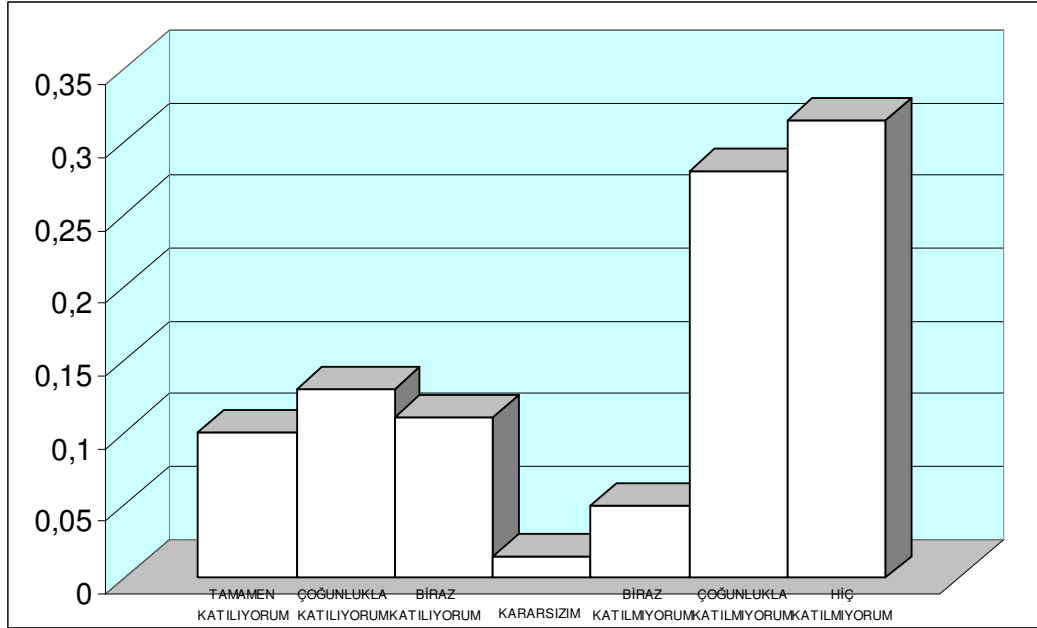
Bu soru muhasebe değerlerinden gizliliğe karşı şeffaflığı ölçmektedir. İdeal durum anketinde bu önermeye verilen cevapların aritmetik ortalaması 4.885’tir. Kararsızlık ile biraz katılmama arasında biraz katılmamaya daha yakın bir değerdir. Anketimize katılanlar az da olsa şeffaflıktan yana bir tavır göstermektedirler. Mevcut durum anketinde ise bu soruya verilen cevapların aritmetik ortalaması 4.2613 idi. Aradaki fark az da olsa mevcut duruma göre biraz daha şeffaf olunması gerektiğini düşünenler olduğunu göstermektedir.

Tablo 27: “Mali tablolarda minimum düzeyde detaylı bilgiye yer verilmelidir” Önermesine verilen cevapların frekans dağılımı

	Frekans	Yüzde
Tamamen Katiliyorum	20	10,0
Çoğunlukla Katiliyorum	26	13,0
Biraz Katiliyorum	22	11,0
Kararsizim	3	1,5
Biraz Katilmiyorum	10	5,0
Çoğunlukla Katilmiyorum	56	28,0
Hiç Katilmiyorum	63	31,5
Toplam	200	100,0

Tablo.27’ye baktığımızda az veya çok katılma belirtenlerin oranı %34 iken, az veya çok katılmama belirtenlerin oranının %64.5 olduğunu görüyoruz. Hiç katılmama belirtenlerin oranının %31.5 olması da dikkat çekici bir durumdur. Bu rakamlar anketimize katılanların daha çok şeffaflıktan yana olduklarını net olarak göstermektedir. Mali tablolarda daha detaylı bilgilere yer verilmesi belki muhasebe mesleğini icra edenlerin iş yükünü arttıracaktır, ancak ortaya çıkacak sonuçlardan biri de bu tabloları hazırlayanların mesleki donanımlarının artmasıdır.

Grafik 21: “Mali tablolarda minimum düzeyde detaylı bilgiye yer verilmelidir” Önermesi için frekans dağılım grafiği

Grafik.21’de katılımcılarımızın çoğunlukla şeffaflıktan yana oldukları net bir şekilde görülmektedir. Üstelik cevaplar en yüksek şeffaflık derecesini ifade eden noktalarda

toplanmıştır. Bunun yanında gizlilikten yana olan önemli bir kesim de bulunmaktadır. Yüksek bir gizlilik derecesini ifade eden “Tamamen Katılıyorum” ve “Çoğunlukla Katılıyorum” noktalarındaki yoğunluk da dikkat çekicidir.

3.9.1.2.9. Soru: Bir firmanın mali yapısını ve performansının nasıl değerlendirileceğini en iyi sadece meslek mensupları bilirler

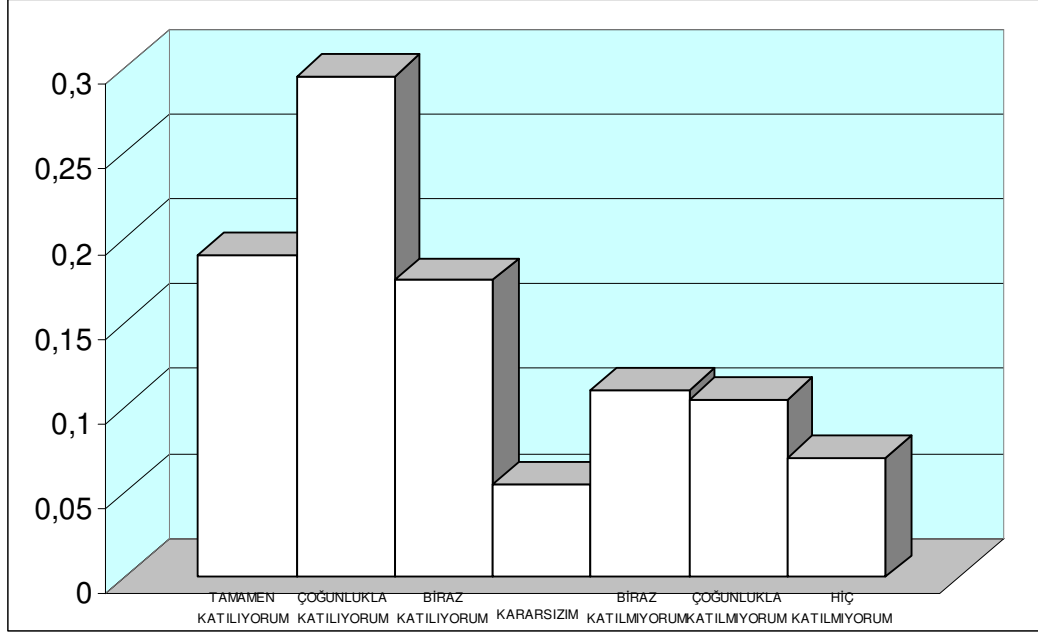
Bu soru muhasebe değerlerinden statükoculuğa karşı profesyonelliği ölçmektedir. İdeal durum anketinde bu önermeye verilen cevapların aritmetik ortalaması 3.195’tir. Biraz katılmayla kararsızlık arasında bir değerdir. Bu rakama bakarak anketimize katılanların bu konuda profesyonelliğe daha yakın bir yaklaşım içinde olduklarını söyleyebiliriz.

Tablo 28: “Bir firmanın mali yapısını ve performansının nasıl değerlendirileceğini en iyi sadece meslek mensupları bilirler” Önermesine verilen cevapların frekans dağılımı

	Frekans	Yüzde
Tamamen Katılıyorum	38	19,0
Cogunlukla Katılıyorum	59	29,5
Biraz Katılıyorum	35	17,5
Kararsizim	11	5,5
Biraz Katilmiyorum	22	11,0
Cogunlukla Katilmiyorum	21	10,5
Hic Katilmiyorum	14	7,0
Toplam	200	100,0

Tablo.28’e baktığımızda az veya çok katılma belirtenlerin oranı %66 iken, az veya çok katılmama belirtenlerin oranının %28.5 olduğunu görüyoruz. Anketimize katılanlar genel olarak bu konuda kendilerini en önemli otorite olarak görmektedirler. Bu profesyonel bir yaklaşımdır.

Grafik 22: “Bir firmanın mali yapısını ve performansının nasıl değeri olacağını en iyi sadece meslek mensupları bilirler” Önermesi için frekans dağılım grafiği

Grafik.22’de durum net olarak görülmektedir. Katılımcılarımızın cevapları profesyonelliği ifade eden katılma bölgesinde toplanmıştır. Bu cevapların çoğunluğu 2. en yüksek profesyonellik derecesini gösteren “Çoğunlukla Katılıyorum” noktasındadır. Bunun yanında “Biraz Katılıyorum” cevabını verenlerin oranının da yüksek olması, profesyonelliğe yakın olmalarına rağmen, kendine güvenleri düşük olan bir kesimin bulunduğunu göstermektedir. Bu kesimin profesyonellik derecesi daha düşüktür.

3.9.1.2.10. Soru: Tarihi maliyetler yerine genellikle cari piyasa değeri kullanılmalıdır.

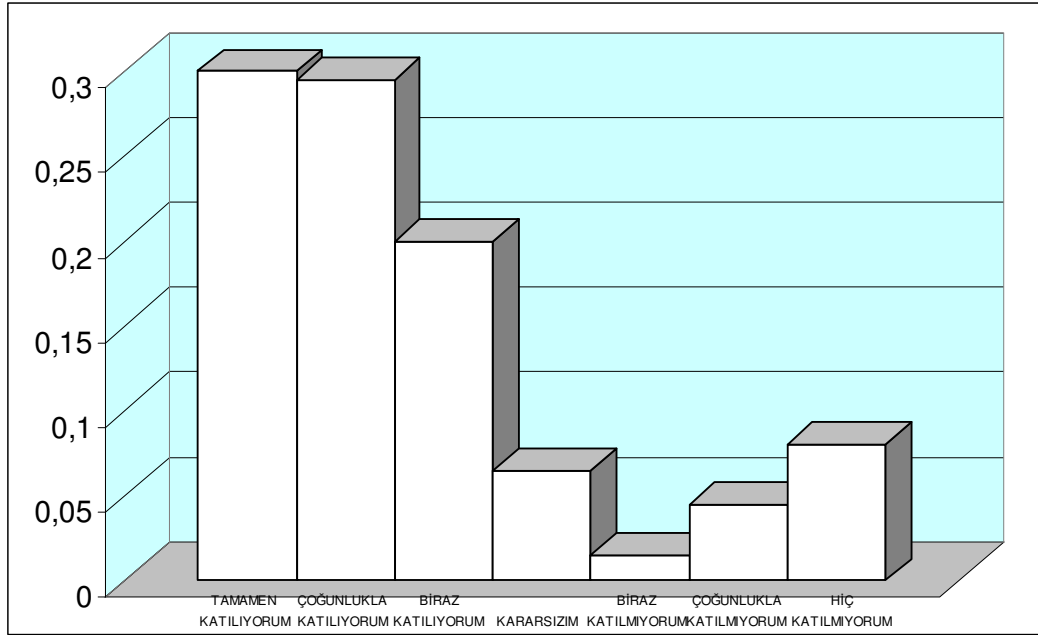
Bu soru muhasebe değerlerinden tutuculuğa karşı iyimserliği ölçmektedir. İdeal durum anketinde bu önermeye verilen cevapların aritmetik ortalaması 2.655’tir. Bu rakam tutucu bir yaklaşımı ifade etmektedir. Mevcut durum anketinde aritmetik ortalama 4.7839 idi ve iyimser bir sonuç çıkmıştı. Aradaki fark, anketimize katılanların mevcut uygulamalarında daha çok tarihi maliyetleri kullandığını, ancak aslında cari maliyetlerle çalışmayı tercih ettiklerini ifade etmektedir.

Tablo 29: “Tarihi maliyetler yerine genellikle cari piyasa değeri kullanılmalıdır.” Önermesine verilen cevapların frekans dağılımı

	Frekans	Yüzde
Tamamen Katılıyorum	60	30,0
Çoğunlukla Katılıyorum	59	29,5
Biraz Katılıyorum	40	20,0
Kararsizim	13	6,5
Biraz Katılmıyorum	3	1,5
Çoğunlukla Katılmıyorum	9	4,5
Hiç Katılmıyorum	16	8,0
Toplam	200	100,0

Tablo.29’a baktığımızda az veya çok katılma belirtenlerin oranı %79.5 iken, az veya çok katılmama belirtenlerin oranının %14 olduğunu görüyoruz. Rakamlar arasındaki bu büyük fark, ideal durumda büyük oranda tutuculuğu ifade etmektedir.

Grafik 23: “Tarihi maliyetler yerine genellikle cari piyasa değeri kullanılmalıdır.” Önermesi için frekans dağılım grafiği

Grafik.23’de tutuculuktan yana olanların fazlalığı açık şekilde görülmektedir. Cevapların çok büyük kısmı, tutuculuğu ifade eden katılma bölgesinde toplanmıştır. Katılımcılarımızın çoğunun “Tamamen Katılıyorum” ve “Çoğunlukla Katılıyorum” cevaplarını vermeleri ise, tutuculuğun derecesinin oldukça yüksek olduğunu göstermektedir.

3.9.1.2.11. Soru: Muhasebe politikaları (stok değerleme, amortisman yöntemleri gibi) bir kere belirlendikten sonra değiştirilmemelidir.

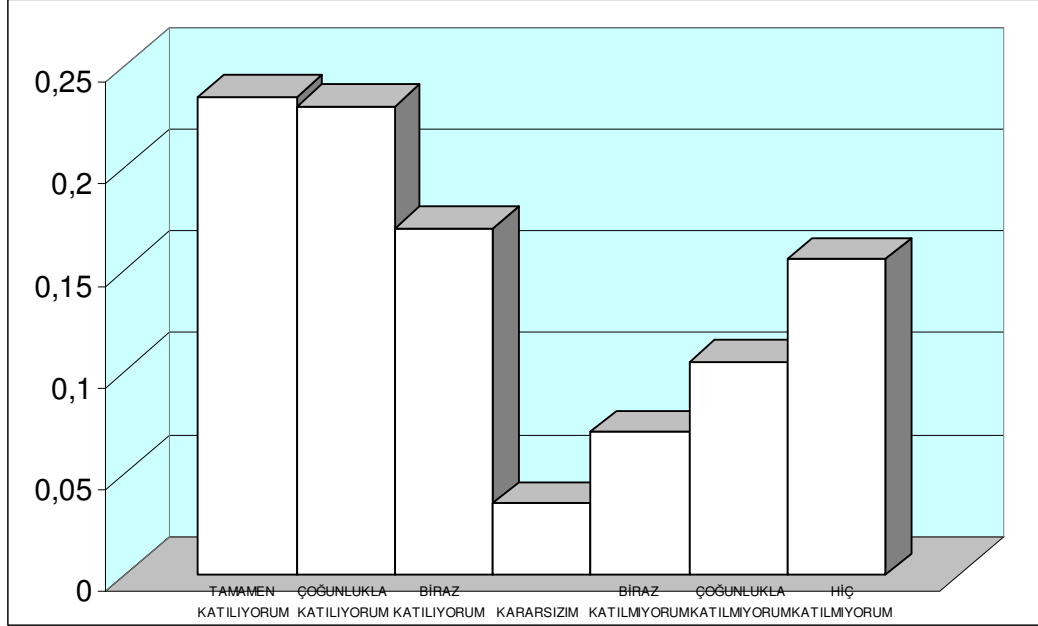
Bu soru muhasebe değerlerinden tekdüzeliğe karşı esnekliği ölçmektedir. İdeal durum anketinde bu soruya verilen cevapların aritmetik ortalaması 3.41’dir. Biraz katılmayla kararsızlık arasında bir değerdir. Mevcut durum anketinde bu soruya verilen cevapların aritmetik ortalaması 2.72 idi. Yani anketimize katılanların tekdüzeci bir tutum içinde oldukları sonucuna varmıştık. İdeal duruma baktığımızda ise biraz daha esnekliğe doğru kayma görüyoruz. Yani ankete katılanlar mevcut uygulamalarında sistemden gelen alışlagelmiş uygulamalar sebebiyle tekdüzeci davranmalarına rağmen, ideal durum için biraz daha esneklikten yanadırlar.

Tablo 30: “Muhasebe politikaları (stok değerleme, amortisman yöntemleri gibi) bir kere belirlendikten sonra değiştirilmemelidir.” Önermesine verilen cevapların frekans dağılımı

	Frekans	Yüzde
Tamamen Katılıyorum	47	23,5
Cogunlukla Katılıyorum	46	23,0
Biraz Katılıyorum	34	17,0
Kararsizim	7	3,5
Biraz Katılmıyorum	14	7,0
Cogunlukla Katılmıyorum	21	10,5
Hic Katılmıyorum	31	15,5
Toplam	200	100,0

Tablo.30’a baktığımızda az veya çok katılma belirtenlerin oranı %63.5 iken, az veya çok katılmama belirtenlerin oranının %33 olduğunu görüyoruz. Verilen cevaplar “Tamamen Katılıyorum” ile “Çogunlukla Katılıyorum” noktasında yoğunlaşmıştır. Her ne kadar her iki anketi karşılaştırdığımızda esnekliğe doğru bir kayma olsa da, verilen cevaplar genel olarak tekdüzeliği ifade etmektedir.

Grafik 24: “Muhasebe politikaları (stok değerleme, amortisman yöntemleri gibi) bir kere belirlendikten sonra değiştirilmemelidir.” Önermesi için frekans dağılım grafiği

Grafik.24’e baktığımızda katılımcılarımızın çoğunlukla tekdüzelikten yana olduklarını, hatta tekdüzelik derecelerinin de oldukça yüksek olduğunu görüyoruz. Ancak “Hiç Katılmıyorum” cevabını verenlerin sayısı da az değildir. Bu cevap, yüksek bir esneklik derecesini ifade etmektedir ve katılımcılarımızın önemli bir kısmı tam olarak esneklikten yanadır.

3.9.1.2.12. Soru: Şirket yöneticileri ve sahipleri hakkındaki bilgiler mali tablolarda yer almamalıdır.

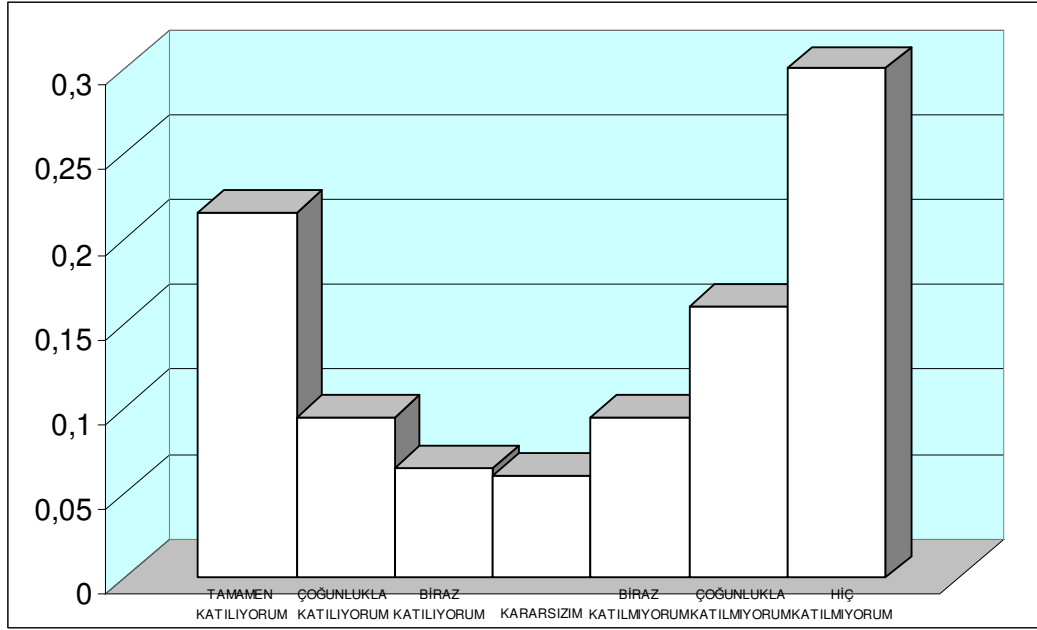
Bu soru muhasebe değerlerinden gizliliğe karşı şeffaflığı ölçmektedir. İdeal durum anketinde bu soruya verilen cevapların aritmetik ortalaması 4.375’tir. Kararsızlıkla biraz katılmama arasında bir değerdir. Anketimize katılanlar bu konuda az da olsa şeffaflıktan yanadırlar. Mevcut durum anketinde bu soruya verilen cevapların aritmetik ortalaması 3.32 idi. Yani mevcut uygulama daha çok gizlilikten yanaydı. Fakat ankete katılanların ideal durumda istedikleri daha fazla şeffaflıktır.

Tablo 31: “Şirket yöneticileri ve sahipleri hakkındaki bilgiler mali tablolarda yer almamalıdır.” Önermesine verilen cevapların frekans dağılımı

	Frekans	Yüzde
Tamamen Katılıyorum	43	21,5
Çoğunlukla Katılıyorum	19	9,5
Biraz Katılıyorum	13	6,5
Kararsızım	12	6,0
Biraz Katılmıyorum	19	9,5
Çoğunlukla Katılmıyorum	32	16,0
Hiç Katılmıyorum	60	30,0
Toplam	200	100,0

Tablo.31’e baktığımızda az veya çok katılma belirtenlerin oranı %37.5 iken, az veya çok katılmama belirtenlerin oranının %55.5 olduğunu görüyoruz. Ankete katılanların %30’unun hiç katılmıyorum demesi de dikkat çekicidir. Yani ankete katılanların %30’u bu konuda tamamen şeffaflıktan yanadır.

Grafik 25: “Şirket yöneticileri ve sahipleri hakkındaki bilgiler mali tablolarda yer almamalıdır.” Önermesi için frekans dağılım grafiği

Grafik.25’te en çok verilen cevabın yüksek bir şeffaflık derecesini ifade eden “Hiç Katılmıyorum” cevabı olduğunu görüyoruz. Daha önce de belirttiğimiz gibi ankete katılanların önemli bir kısmı bu konuda tam olarak şeffaflıktan yanadır. Dikkat çekici önemli bir nokta ise 2. en yüksek yoğunluğun bu cevabın tam anlamıyla tersi olan ve yüksek bir gizlilik derecesini ifade eden “Tamamen Katılıyorum” olmasıdır. Yani önemli bir kesim de tam olarak gizlilik taraftarıdır.

3.9.1.2.13. Soru: Mali tablolarda hangi bilgilerin yer alacağına en iyi muhasebe meslek mensupları karar verebilir.

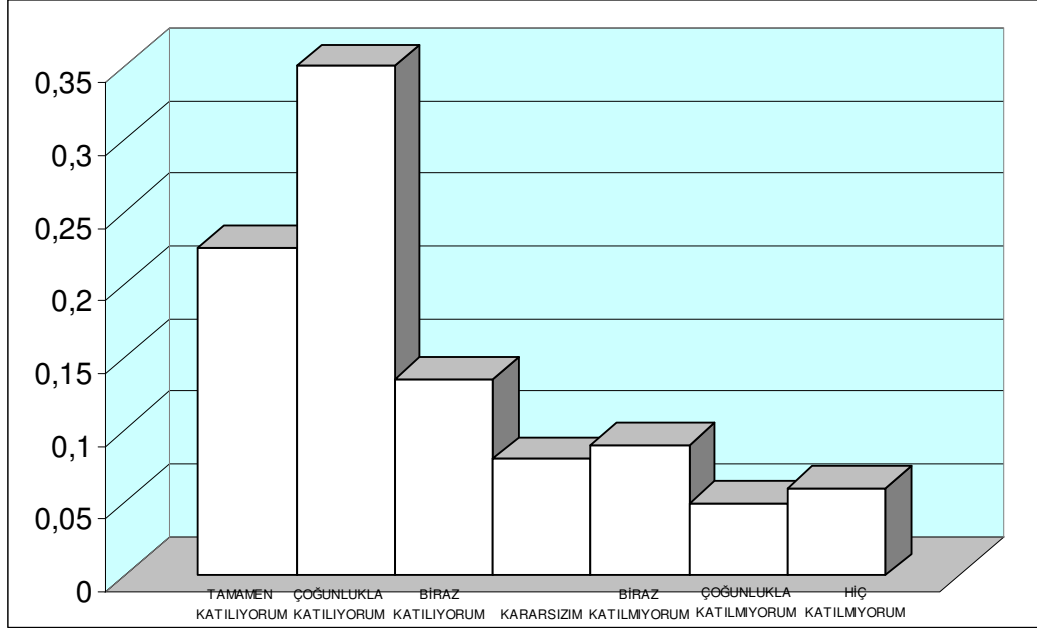
Bu soru muhasebe değerlerinden statükoculuğa karşı profesyonelliği ölçmektedir. İdeal durum anketinde bu önermeye verilen cevapların aritmetik ortalaması 2.82’dir. Çoğunlukla katılma ile biraz katılma arasında bir değerdir. Mevcut durum anketinde ise bu önermeye verilen cevapların aritmetik ortalaması 4.8 idi. Yani anketimize katılanlar mevcut uygulamalarında mali tablolarda hangi bilgilerin yer alacağına genellikle kendileri karar vermemekte, ancak ideal olanın kendi kararları olduğunu düşünmektedirler. Yani mevcut uygulamaları daha çok statükocu olmasına rağmen, ideal durumda profesyonellikten yanadırlar.

Tablo 32: “Mali tablolarda hangi bilgilerin yer alacağına en iyi muhasebe meslek mensupları karar verebilir.” Önermesine verilen cevapların frekans dağılımı

	Frekans	Yüzde
Tamamen Katiliyorum	45	22,5
Cogunlukla Katiliyorum	70	35,0
Biraz Katiliyorum	27	13,5
Kararsizim	16	8,0
Biraz Katilmiyorum	18	9,0
Cogunlukla Katilmiyorum	10	5,0
Hic Katilmiyorum	12	6,0
Toplam	200	100,0

Tablo.32’ye baktığımızda az veya çok katılma belirtenlerin oranı %71 iken, az veya çok katılmama belirtenlerin oranının %20 olduğunu görüyoruz. Yani ankete katılanların %71’i bu konuda kendilerinin en önemli otorite olmaları gerektiğini düşünmektedirler. Bu da profesyonel bir yaklaşımdır.

Grafik 26: “Mali tablolarda hangi bilgilerin yer alacağına en iyi muhasebe meslek mensupları karar verebilir.” Önermesi için frekans dağılım grafiği

Grafik.26’da durum net olarak görülmektedir. Verilen cevaplar 1. ve 2. en yüksek profesyonellik derecelerini ifade eden “Tamamen Katılıyorum” ile “Çoğunlukla Katılıyorum” noktalarında yoğunlaşmaktadır. Katılımcılarımızın %55,5’i ileri derecede profesyonellikten yanadırlar. 3. en yüksek yoğunluk ise en düşük profesyonellik derecesini ifade eden “Biraz Katılıyorum” noktasındadır ve toplam içindeki oranı %13,5’tir. Yani katılımcılarımızın %13,5’i kendine güven eksikliğinden kaynaklandığını düşünebileceğimiz düşük bir profesyonellik derecesindedirler.

3.9.1.2.14. Soru: Fiyatların yükseldiği zamanlarda FIFO yerine LIFO kullanılmalıdır

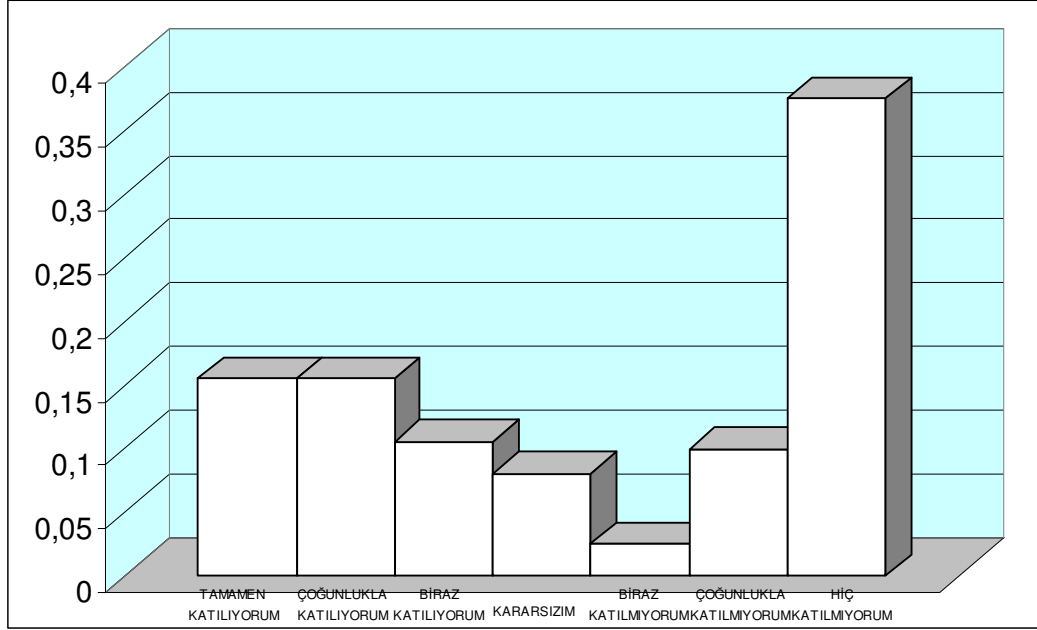
Bu soru muhasebe değerlerinden tutuculuğa karşı iyimserliği ölçmektedir. İdeal durum anketinde bu önermeye verilen cevapların aritmetik ortalaması 4.45’tir. Biraz katılmama ile kararsızlık arasında bir değerdir. Ankete katılanların bu konuda biraz daha iyimserliğe yakın olduklarını söyleyebiliriz. Mevcut durum anketinde bu soruya verilen cevapların aritmetik ortalaması 5.825 idi. Yani ankete katılanlar mevcut uygulamalarında ideal duruma göre daha iyimser görünmektedirler. İdeal durum anketinde tutuculuğa doğru bir kayma görülmektedir.

Tablo 33: “Fiyatların yükseldiği zamanlarda FIFO yerine LIFO kullanılmalıdır” Önermesine verilen cevapların frekans dağılımı

	Frekans	Yüzde
Tamamen Katiliyorum	31	15,5
Çoğunlukla Katiliyorum	31	15,5
Biraz Katiliyorum	21	10,5
Kararsizim	16	8,0
Biraz Katılmıyorum	5	2,5
Çoğunlukla Katılmıyorum	20	10,0
Hiç Katılmıyorum	75	37,5
Toplam	200	100,0

Tablo.33’e baktığımızda az veya çok katılma belirtenlerin oranı %41.5 iken, az veya çok katılmama belirtenlerin oranının % 50 olduğunu görüyoruz. “Hiç Katılmıyorum” diyenlerin oranının %37.5 olması dikkat çekicidir. Bu sonuçta ülkemiz muhasebe sisteminde LİFO’nun son 3 yıldır uygulanmamasının önemi büyüktür.

Grafik 27: “Fiyatların yükseldiği zamanlarda FIFO yerine LIFO kullanılmalıdır” Önermesi için frekans dağılım grafiği

Grafik.27’ye baktığımızda “Hiç Katılmıyorum” diyenlerin çokluğu dikkat çekmektedir. Bu durum yüksek bir iyimserlik derecesini ifade etse de daha önce de belirttiğimiz gibi LİFO’nun yürürlükten kaldırılmış olmasının etkisi büyüktür. Bunun yanında tutuculuktan yana olanların sayısı da az değildir. 2. en yüksek yoğunluk “Tamamen Katiliyorum” ve “Çoğunlukla Katiliyorum” noktalarındadır ve bu noktalar en yüksek 1. ve 2. tutuculuk derecelerini ifade etmektedirler.

3.9.1.2.15. Soru: Mali tablolarda standartlaştırılmış ayrıntılı bilgilerin sayısı artırılmalıdır.

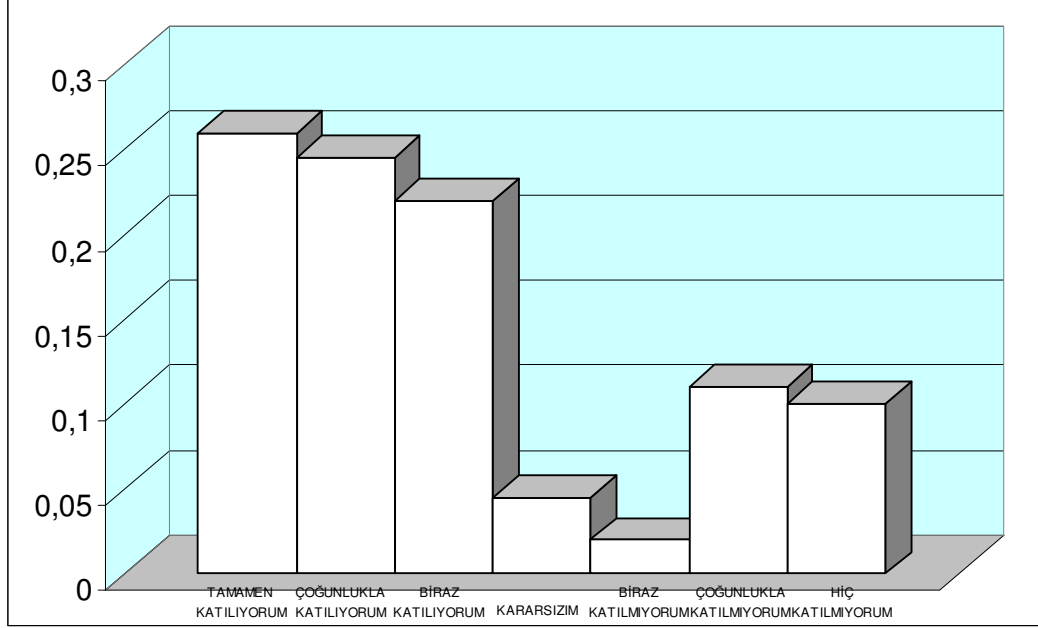
Bu soru muhasebe değerlerinden tekdüzeliğe karşı esnekliği ölçmektedir. İdeal durum anketinde bu soruya verilen cevapların aritmetik ortalaması 3.05'tir. Biraz katılmayla kararsızlık arasında bir değerdir. Ankete katılanlar bu konuda esneklikten yana görüş bildirmişlerdir. Mevcut durum anketinde bu sorunun tersi sorulmuş ve verilen cevapların aritmetik ortalaması 2.75 çıkmıştı. Yani mali tablolardaki standartlaştırılmış ayrıntılı bilgilerin sayısının yeterli olduğu sonucuna varmıştık. Buna rağmen anketimize katılanlar söz konusu ayrıntılı bilgilerin sayısının artmasını istemektedirler. Mevcut durumda tekdüzeci bir sonuç çıkmasına rağmen ideal durumda esneklikten yana bir sonuç görmekteyiz.

Tablo 34: “Mali tablolarda standartlaştırılmış ayrıntılı bilgilerin sayısı artırılmalıdır.” Önermesine verilen cevapların frekans dağılımı

	Frekans	Yüzde
Tamamen Katiliyorum	52	26,0
Cogunlukla Katiliyorum	49	24,5
Biraz Katiliyorum	44	22,0
Kararsizim	9	4,5
Biraz Katilmiyorum	4	2,0
Cogunlukla Katilmiyorum	22	11,0
Hic Katilmiyorum	20	10,0
Toplam	200	100,0

Tablo.34'e baktığımızda az veya çok katılma belirtenlerin oranı %72.5 iken, az veya çok katılmama belirtenlerin oranının %23 olduğunu görüyoruz.

Grafik 28: “Mali tablolarda standartlaştırılmış ayrıntılı bilgilerin sayısı artırılmalıdır.” Önermesi için frekans dağılım grafiği

Grafik.28’e baktığımızda verilen cevapların esnekliği ifade eden katılma bölgesinde yoğunlaştığını görüyoruz. Katılımcılarımız büyük ölçüde esneklikten yanadırlar ve esneklik derecesi de oldukça yüksektir.

3.9.1.2.16. Soru: Yönetimin işletme ile ilgili tahminleri mali tablolarda yer almalıdır.

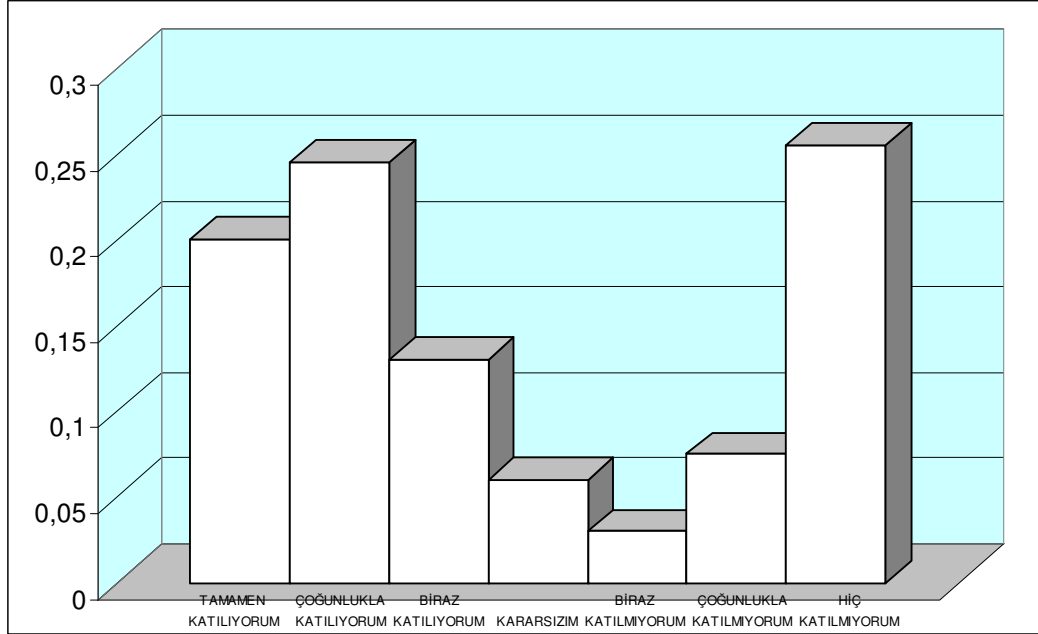
Bu soru muhasebe değerlerinden gizliliğe karşı şeffaflığı ölçmektedir. İdeal durum anketinde bu soruya verilen cevapların aritmetik ortalaması 3.705’tir. Biraz katılma ile kararsızlık arasında bir değerdir. Anketimize katılanlar bu konuda az da olsa şeffaflıktan yana görüş bildirmişlerdir. Mevcut durum anketinde bu soruya verilen cevapların aritmetik ortalaması 5.64 idi. Yani mevcut uygulamada gizlilik çok daha ön plandaydı. İdeal durumda ise ankete katılanların yönetimin işletme ile ilgili tahminlerinin mali tablolarda yer almasını istediklerini, yani şeffaflıktan yana olduklarını görüyoruz.

Tablo 35: “Yönetimin işletme ile ilgili tahminleri mali tablolarda yer almalıdır.” Önermesine verilen cevapların frekans dağılımı

	Frekans	Yüzde
Tamamen Katiliyorum	40	20,0
Cogunlukla Katiliyorum	49	24,5
Biraz Katiliyorum	26	13,0
Kararsizim	12	6,0
Biraz Katilmiyorum	6	3,0
Cogunlukla Katilmiyorum	15	7,5
Hiç Katilmiyorum	51	25,5
Toplam	200	100,0

Tablo.35’e baktığımızda az veya çok katılma belirtenlerin oranı %57.5 iken, az veya çok katılmama belirtenlerin oranının %36 olduğunu görüyoruz. Genel durum şeffaflıktan yana görülse de “Hiç Katilmiyorum” diyenlerin oranının %25.5 olması da dikkat çekicidir. Ankete katılanların ¼’ü tamamen gizlilikten yana görüş bildirmişlerdir.

Grafik 29: “Yönetimin işletme ile ilgili tahminleri mali tablolarda yer almalıdır.” Önermesi için frekans dağılım grafiği

Grafik.29’a baktığımızda verilen cevapların şeffaflığı ifade eden katılma bölgesinde yoğunlaştığını görüyoruz. Ancak en yoğun nokta, en yüksek gizlilik derecesini ifade eden “Hiç Katilmiyorum” cevabıdır. Katılımcılarımızın çok önemli bir kesimi tam olarak gizlilik taraftarıdır.

3.9.1.2.17. Soru: Muhasebe meslek mensupları yüksek düzeyde etik standartları sürdürmelidirler

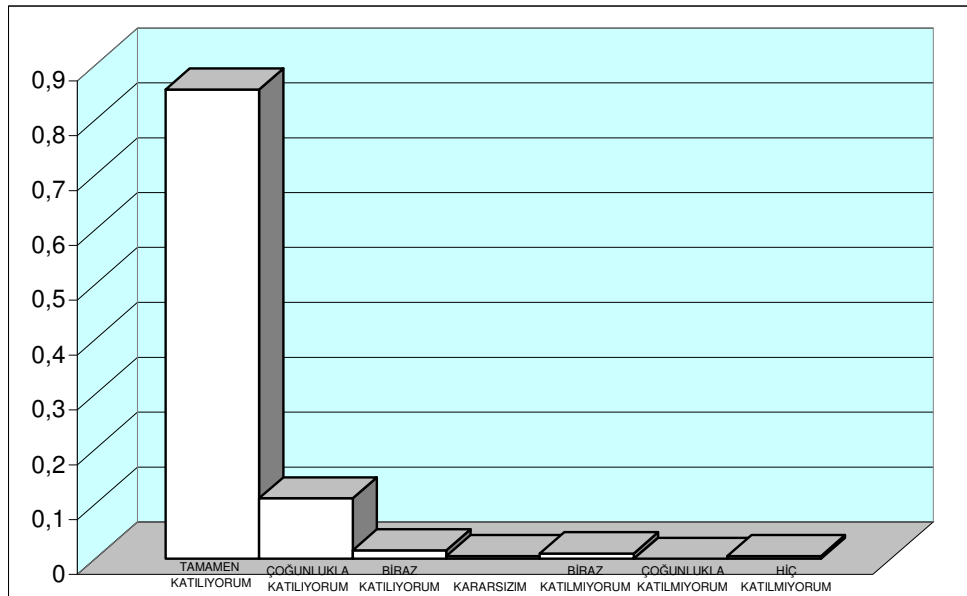
Bu soru muhasebe değerlerinden statükoculuğa karşı profesyonelliği ölçmektedir. İdeal durum anketinde bu soruya verilen cevapların aritmetik ortalaması 1.225'tir. Tamamen katılma ile çoğunlukla katılma arasında, tamamen katılmaya daha yakın bir değerdir. Mevcut durum anketinde bu soruya verilen cevapların aritmetik ortalaması 2.965 idi. Yani daha düşük bir profesyonellik düzeyini ifade ediyor idi. Aradaki farka baktığımızda ankete katılanların etik standartlar konusunda daha yüksek bir profesyonellik düzeyi arzu ettiklerini söyleyebiliriz.

Tablo 36: “Muhasebe meslek mensupları yüksek düzeyde etik standartları sürdürmelidirler” Önermesine verilen cevapların frekans dağılımı

	Frekans	Yüzde
Tamamen Katiliyorum	171	85,5
Çoğunlukla Katiliyorum	22	11,0
Biraz Katiliyorum	3	1,5
Kararsızım	1	,5
Biraz Katilmiyorum	2	1,0
Hiç Katilmiyorum	1	,5
Toplam	200	100,0

Tablo.36'ya baktığımızda az veya çok katılma belirtenlerin oranı %98 iken, az veya çok katılmama belirtenlerin oranının %1.5 olduğunu görüyoruz. Bu sonuca bakarak ankete katılanların tamamen profesyonel bir tutum içinde olduklarını söyleyebiliriz.

Grafik 30: “Muhasebe meslek mensupları yüksek düzeyde etik standartları sürdürmelidirler” Önermesi için frekans dağılım grafiği

3.10. Muhasebe Değerleri Analizi

Kültürün muhasebe sistemleri üzerindeki uluslararası etkisini incelemek için Hofstede tarafından ileri sürülen kültürün dört boyutu esas alınarak Gray tarafından ortaya konulmuş dört muhasebe değeri bulunmaktadır. Bu bölümde, anketimize katılanların yaptıkları veya yapmak istedikleri uygulamalar doğrultusunda sahip oldukları muhasebe değerleri Gray'in çizdiği çerçevede analiz edilecektir.

3.10.1. Muhasebe Değerleri Ortalamaları

Tablo 37:

	STATÜKOCULUĞA KARŞI PROFESYONELLİK	GİZLİLİĞE KARŞI ŞEFFAFLIK	TEKDÜZELİĞE KARŞI ESNEKLİK	TUTUCULUĞA KARŞI İYİMSERLİK
Ortalama	2,3438	4,0013	3,2390	4,0150

3.10.2. Gizliliğe Karşı Şeffaflık

Gizliliğe Karşı Şeffaflık değeri, muhasebe uygulamalarında amacın belirlenmesi açısından önemlidir. İşletmelerin ilk akla gelen amacı rekabet dünyası içinde varlıklarını sürdürme ve büyümedir. İşletme yöneticilerini genellikle planlamalarını bu amaç doğrultusunda yaparken, işletme ile ilgili saklanması gereken sırları rakiplerinin öğrenmesinden çekinirler. Bu açıdan bakıldığında muhasebe uygulamalarında gizliliğin daha ön planda olması beklenebilir. Ancak gelişen piyasa koşullarında küçük aile şirketlerinin yerini yüzlerce, hatta binlerce ortağı olan, bünyesinde binlerce çalışanı istihdam eden sermaye şirketleri almıştır. Nitekim çalışmamızda örnek kütlemiz İSO 2004 yılı verilerine göre, Türkiye'nin en büyük 500 sanayi kuruluşudur ve bu kuruluşların çoğu halka açık şirketler olarak faaliyetlerini sürdürmektedirler. Bu sermaye şirketlerinin gerek ortaklarına, gerek çalışanlarına ve gerekse ülke ekonomisine karşı sorumlulukları vardır. Bu açıdan bakıldığında şirketler, belli oranda şeffaf olmak zorundadırlar. Ortağı veya çalışanı olsun veya olmasın, kamuoyu şirketle ilgili bazı bilgilere gerektiğinde ulaşabilmelidir. Bu imkan çoğu ülkede olduğu gibi Türkiye'de de yasalarla düzenlenmiştir. Sermaye şirketleri 3'er aylık ve yıllık dönemler itibarıyla mali tablolarını kamuoyuna sunmak zorundadırlar.

4., 8., 12. ve 16. Sorular Gizliliğe Karşı Şeffaflık muhasebe değerini ölçmektedir.

Tablo.37'ye baktığımızda Gizliliğe Karşı Şeffaflık değerinin 4.0013 olduğunu görüyoruz. Bu rakam kararsızlığı ifade etmektedir. Ankete katılanların yarısı gizlilikten yanayken yarısı da şeffaflıktan yanadır. Yani fikir edinmemiz açısından tek başına yeterli bir veri değildir.

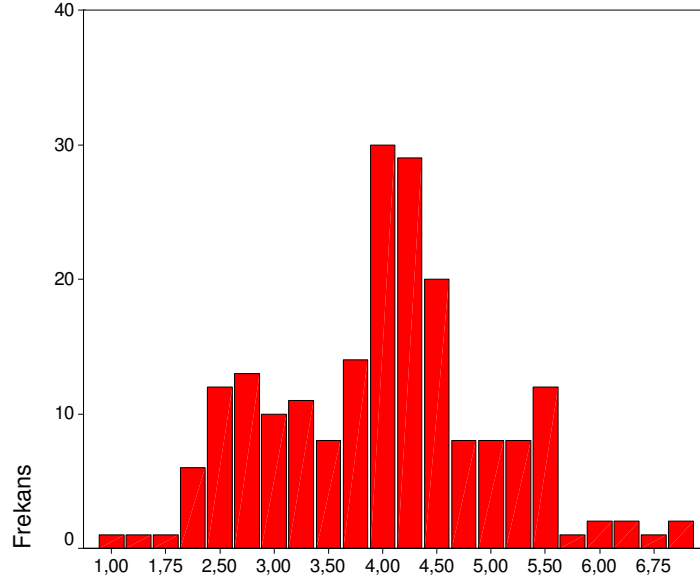
Tablo 38: Gizliliğe Karşı Şeffaflık Değeri Frekans ve Oran Dağılımı

	Frekans	Yüzde
Tamamen Katılıyorum	1	0,5
	1	0,5
	1	0,5
Çoğunlukla Katılıyorum	6	3,0
	12	6,0
	13	6,5
Biraz Katılıyorum	10	5,0
	11	5,5
	8	4,0
	14	7,0
Kararsızım	30	15,0
	29	14,5
	20	10,0
	8	4,0
Biraz Katılmıyorum	8	4,0
	8	4,0
	12	6,0
	1	0,5
Çoğunlukla Katılmıyorum	2	1,0
	2	1,0
	1	0,5
Hiç Katılmıyorum	2	1,0

Tablo.38'de “Tamamen Katılıyorum” tam bir gizliliği ifade ederken, “Hiç Katılmıyorum” tam bir şeffaflığı ifade etmektedir. Tablo'daki rakamlar, yukarıda belirtilen 4 soruya verilen cevapları özetlemektedir. Rakamlar bize gizlilik ve şeffaflık dereceleri hakkında fikir verecektir.

Tamamen Katılıyorum %1.5, Çoğunlukla Katılıyorum %15.5, Biraz Katılıyorum %21.5, Kararsızım %43.5, Biraz Katılmıyorum %14.5, Çoğunlukla Katılmıyorum %2.5, Hiç Katılmıyorum %1 çıkmıştır. Az veya çok katılma belirtenlerin oranı %38.5 iken, az veya çok katılmama belirtenlerin oranı %18'dir.

Grafik 31: Gizliliğe Karşı Şeffaflık Değeri Frekans Dağılım Grafiği

Grafik.31’de 1 değeri en yüksek gizlilik derecesini, 7 değeri ise en yüksek şeffaflık derecesini ifade etmektedir. Grafiğe baktığımızda 4, 4.25 ve 4.50 noktalarında yoğunlaşma görülmektedir. 4 Noktası tam bir kararsızlığı ifade ederken 4.25 ve 4.50 noktaları çok az da olsa şeffaflığı ifade etmektedir. 3.75, 4, 4.25 ve 4.50 Noktalarını yok sayıp grafiğe baktığımızda, bu kez çok az da olsa gizliliğe doğru bir kayma olduğunu görüyoruz. 2.25, 2.50 ve 2.75 orta düzeyde gizliliği ifade eden noktalardır ve gizlilikten yana verilen cevaplar daha çok bu noktalarda yoğunlaşmaktadır. Bunun yanında şeffaflığa yönelik cevaplar çoğunlukla çok düşük bir şeffaflık derecesini ifade eden 5, 5.25 ve 5.50 noktalarında yoğunlaşmaktadır.

Aslında sonucun bu şekilde çıkması ilginçtir. Bu bize, ankete katılanların düşünce yapıları arasında önemli farklılık olduğuna işaret etmektedir. Bu durumun bölgesel farklılıklardan kaynaklanma ihtimali oldukça zayıftır, çünkü çalışma Türkiye’nin en büyük 500 sanayi kuruluşu üzerinde yapıldığından yönetim anlayışları belli bir profesyonellik düzeyinde olmalı ve bölgesel farklılıklardan bahsedilmemelidir.

Ancak, nesiller arasındaki mental farklılıklardan söz edilebilir. Çalışmanın devamında da görüleceği gibi örnek kütlemiz, 23-65 yaş arasını kapsamaktadır. Eski nesil ve genç neslin düşünce yapılarında bir paralellik olması beklenemez, çünkü kültür zaman içinde değişen bir olgudur. 30-40 Yıl öncesinin eğitim sistemi, aile yapısı ve sosyal yaşamıyla

bugünkü aynı değildir. Dolayısıyla muhasebe kültürünün de bu zaman kalıpları içinde şekillenmesi son derece doğaldır.

3.10.3. Statükoculuğa Karşı Profesyonellik

Profesyonellik, her meslek için belirli bir seviyede olması arzu edilen bir durumdur. Bir meslekte korumacı ve gelenekçi bir şekilde devam etmesi gereken kurallar olması doğaldır. Ancak zaman içinde olduğu gibi değişmesi, yeniden tanımlanması veya esnetilmesi gerek kuralların olduğunu da bilinmelidir.

5., 9., 13. ve 17. Sorular Statükoculuğa Karşı Profesyonellik muhasebe değerini ölçmektedir.

5.,9. ve 13. Sorular daha çok karar verici olmak veya verilen kararları uygulamak arasında yapılan tercihi ölçmektedir. 17. Soru ise varılması gereken amaçlar için etik değerlerden taviz verebilme derecesini ölçmektedir. Karar verici olmak ve etik değerleri korumak profesyonelliği, verilen kararları uygulamak, geçmişten beri süregelen uygulamaları devam ettirmek ve etik değerleri önemsememek de statükoculuğu ifade etmektedir.

Tablo.37'ye baktığımızda Statükoculuğa Karşı Profesyonellik değerinin 2,3438 olduğunu görüyoruz. Bu değer büyük ölçüde profesyonel bir düşünce yapısını ifade etmektedir.

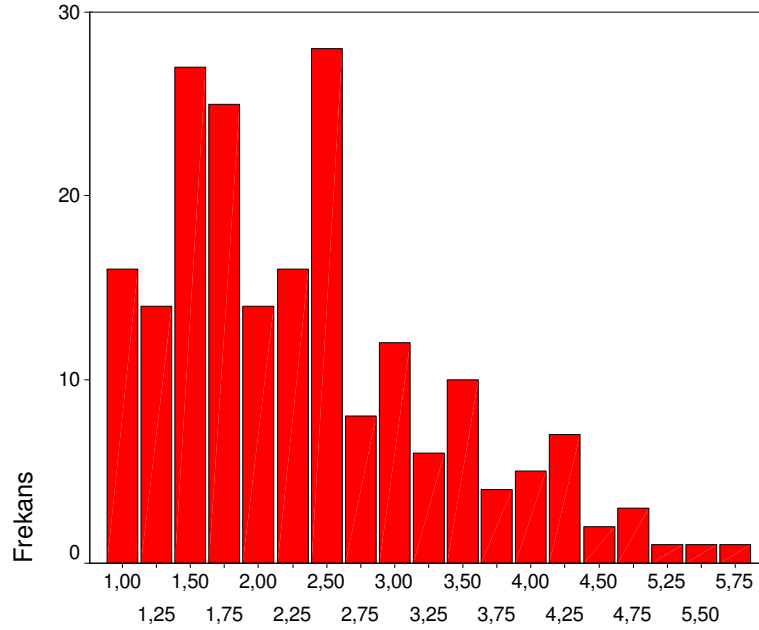
Tablo 39: Statükoculuğa Karşı Profesyonellik Değeri Frekans ve Oran Dağılımı

	Frekans	Yüzde
Tamamen Katılıyorum	16	8,0
	14	7,0
	27	13,5
	25	12,5
Çoğunlukla Katılıyorum	14	7,0
	16	8,0
	28	14,0
	8	4,0
Biraz Katılıyorum	12	6,0
	6	3,0
	10	5,0
	4	2,0
Kararsızım	5	2,5
	7	3,5
	2	1,0
	3	1,5
Biraz Katılmıyorum	1	0,5
	1	0,5
	1	0,5

Tablo.39’da “Tamamen Katılıyorum” tam bir Profesyonelliği ifade ederken, “Hiç Katılmıyorum” tam bir Statükoculuğu ifade etmektedir. Tablo’daki rakamlar, yukarıda belirtilen 4 soruya verilen cevapları özetlemektedir. Rakamlar bize Profesyonellik ve Statükoculuk dereceleri hakkında fikir verecektir.

Tamamen Katılıyorum %41, Çoğunlukla Katılıyorum %33, Biraz Katılıyorum %16, Kararsızım %8.5, Biraz Katılmıyorum %1.5 çıkmıştır. Tamamen Katılmıyorum ve Hiç Katılmıyorum cevapları ise verilmemiştir. Bu rakamlar %90 gibi önemli bir oranda profesyonel bir düşünce yapısına işaret etmektedir.

Grafik 32: Statükoculuğa Karşı Profesyonellik Değeri Frekans Dağılım Grafiği

Grafik.32’de 1 değeri en yüksek Profesyonellik derecesini, 7 değeri ise en yüksek Statükoculuk derecesini ifade etmektedir. Grafiğe baktığımızda profesyonellik derecesinin ne derece yüksek olduğu görünmektedir. Verilen cevaplar büyük ölçüde 1 ile 2.50 arasında yoğunlaşmıştır. Bu durum, anketimize katılanlar çok büyük ölçüde profesyonel bir düşünce yapısı içindedir diyebilmemiz için yeterlidir. Ancak çok az da olsa statükocu bir yaklaşım içinde olan çok küçük bir grup vardır. Ama bu grup bile 4.25 noktasında yoğunlaşmış ve daha çok kararsızdırlar.

Aslında bu sonuç beklenen bir sonuçtur. Hatırlanacağı gibi profesyonellik derecesini ölçen sorular, karar verici olma arzusuna yönelik sorulardı. Toplumumuzun profilini

düşündüğümüzde, insanların her şeyin en iyisini bildiğini iddia ettiklerini görürüz. Şöyle bir çevremize baktığımızda, ülkemizde milyonlarca siyaset adamı, milyonlarca futbol adamı olduğunu görmek zor değildir. Toplum olarak üzerimize vazife olmayan işlerde bu kadar çok konuşuyor iken, kendi mesleğimizde de en iyisi olduğumuzu düşünmek beklenebilecek bir durumdur. Her ne kadar elde ettiğimiz sonuç profesyonel bir düşünce yapısını ifade etmekte ise de, toplumumuzun bu durumunu da göz ardı etmemek gerekir.

3.10.4. Tekdüzelğe Karşı Esneklik

Her meslekte olduğu gibi muhasebede de geçmişten gelen veya sistemden kaynaklanan kalıplaşmış uygulamalar mevcuttur. Fakat yine her meslek gibi muhasebenin de zaman içinde değişime gelişime ihtiyacı olduğu açıktır. Bu bölümde örnek kütlemizin kalıplaşmış uygulamaları sürdürmekten yani tekdüzelikten yana mı, yoksa mesleklerinde değişimi ve gelişimi aramaktan yani esneklikten yana mı olduklarını anlamaya çalışacağız.

2., 3., 7., 11. ve 15. Sorular Tekdüzelğe Karşı Esneklik muhasebe değerini ölçmektedir.

Tablo.37'ye baktığımızda Tekdüzelğe Karşı Esneklik değerinin 3.2390 olduğunu görüyoruz. Bu rakam kararsızlığa da pek uzak olmamakla beraber, tekdüzeci bir yaklaşımı ifade etmektedir.

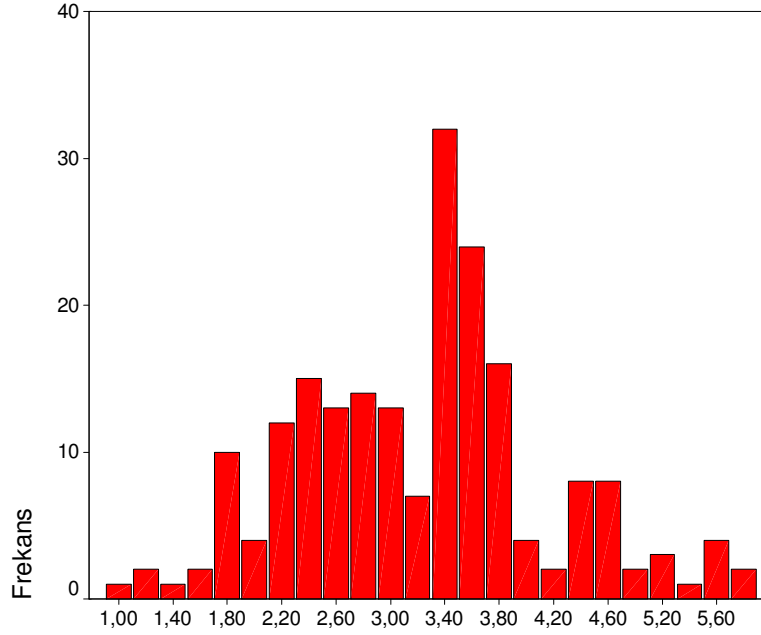
Tablo 40: Tekdüzelğe Karşı Esneklik Değeri Frekans ve Oran Dağılımı

	Frekans	Yüzde
Tamamen Katılıyorum	1	0,5
	2	1,0
	1	0,5
	2	1,0
	10	5,0
Çoğunlukla Katılıyorum	4	2,0
	12	6,0
	15	7,5
	13	6,5
	14	7,0
Biraz Katılıyorum	13	6,5
	7	3,5
	32	16,0
	24	12,0
	16	8,0
Kararsızım	4	2,0
	2	1,0
	8	4,0
	8	4,0
	2	1,0
Biraz Katılmıyorum	3	1,5
	1	0,5
	4	2,0
	2	1,0

Tablo.40'ta "Tamamen Katılıyorum" tam bir Tekdüzelği ifade ederken, "Hiç Katılmıyorum" tam bir Esnekliği ifade etmektedir. Tablo'daki rakamlar, yukarıda belirtilen 5 soruya verilen cevapları özetlemektedir. Rakamlar bize Tekdüzelik ve Esneklik dereceleri hakkında fikir verecektir.

Tamamen Katlıyorum %8, Çoğunlukla Katlıyorum %29, Biraz Katlıyorum %46, Kararsızım %12, Biraz Katılmıyorum %5 çıkmıştır. Tamamen Katılmıyorum ve Hiç Katılmıyorum cevapları ise verilmemiştir. Bu rakamlar %83 gibi önemli bir oranda Tekdüzeci bir düşünce yapısına işaret etmektedir.

Grafik 33: Tekdüzeliğe Karşı Esneklik Değeri Frekans Dağılım Grafiği

Grafik.33’de 1 değeri en yüksek Tekdüzelik derecesini, 7 değeri ise en yüksek Esneklik derecesini ifade etmektedir. 4’ten daha küçük rakamlar tekdüzeliği ifade etmektedir. Verilen cevaplar ise 1.80 ile 3.80 arasında yoğunlaşmıştır. En yoğun nokta 3.40’tır ve biraz katılmayı ifade eder. Katılımcılarımızın cevapları tekdüzelikten yanadır, fakat görüşlerini çoğunlukla tekdüzeliğin en zayıf noktasından yana belirtmişlerdir. Bunun yanında 1.80, 2.20, 2.40 ve 2.60 noktalarındaki yoğunluk, genel duruma oranla daha yüksek bir tekdüzelik içinde olduğunu söyleyebileceğimiz bir kesimin varlığını göstermektedir.

Sonuç olarak, katılımcılarımızın geçmişten süregelen standart uygulamalardan vazgeçme taraftarı görünmemektedirler. Mesleklerini mevcut sistem içinde öğrenmişler ve belki de meslek hayatları boyunca aynı uygulamaları sürdürmüşlerdir. Uzun zaman aynı kalıpların içinde hareket etmek gün geçtikçe bağımlılığa sebep olabilir ve günün getirdiği yeniliklere adapte olmakta zorlanmaya sebep olabilir. Bunun yanında, ülkemizde muhasebe uygulamalarını belli bir disiplin altına almak amacıyla 1992

yılında Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği hazırlanmış ve Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girmiş, 1994 yılından itibaren de “Tek Düzen Muhasebe Sistemi” ne uyma zorunluluğu getirilmiştir. Yani esnek davranılmak istense bile, kanuni zorunluluklar sebebiyle bu her zaman mümkün olmayacaktır. Sonuç olarak gerek geçmişten gelen alışkanlıklar, gerekse kanuni kısıtlamalar sebebiyle muhasebe sistemimizde tekdüzelik, esnekliğe nazaran çok daha baskındır.

3.10.5. Tutuculuğa Karşı İyimserlik

Tutuculuk, gelecekte karşılaşılmaması muhtemel olaylara ve bunların getireceği belirsizliklere karşı iyimserlik ve risk alma yönünde davranmak yerine daha ihtiyatlı davranarak olayların en kötüsüne hazırlanma şeklinde tanımlanabilir. 1., 6., 10. ve 14. Sorular Tutuculuğa Karşı İyimserlik muhasebe değerini ölçmektedir. Tablo.37’ye baktığımızda Tutuculuğa Karşı İyimserlik değerinin 4.015 olduğunu görüyoruz. Bu rakam kararsızlığı ifade etmektedir. Ankete katılanların yarısı tutuculuktan yanayken yarısı da iyimserlikten yanadır. Yani fikir edinmemiz açısından tek başına yeterli bir veri değildir.

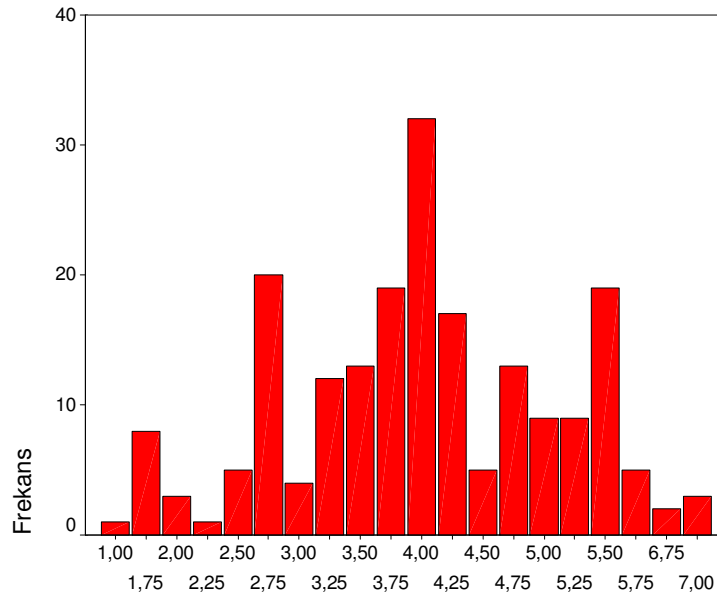
Tablo 41: Tutuculuğa Karşı İyimserlik Değeri Frekans ve Oran Dağılımı

	Frekans	Yüzde
Tamamen Katılıyorum	1	0,5
	8	4,0
Çoğunlukla Katılıyorum	3	1,5
	1	0,5
	5	2,5
Biraz Katılıyorum	20	10,0
	4	2,0
	12	6,0
	13	6,5
Kararsızım	19	9,5
	32	16,0
	17	8,5
	5	2,5
Biraz Katılmıyorum	13	6,5
	9	4,5
	9	4,5
	19	9,5
Çoğunlukla Katılmıyorum	5	2,5
Hiç Katılmıyorum	2	1,0
	3	1,5

Tablo.41’de “Tamamen Katılıyorum” tam bir Tutuculuğu ifade ederken, “Hiç Katılmıyorum” tam bir İyimserliği ifade etmektedir. Tablo’daki rakamlar, yukarıda belirtilen 4 soruya verilen cevapları özetlemektedir. Rakamlar bize Tutuculuk ve İyimserlik dereceleri hakkında fikir verecektir.

Tamamen Katılıyorum %4.5, Çoğunlukla Katılıyorum %14.5, Biraz Katılıyorum %24, Kararsızım %33.5, Biraz Katılmıyorum %21, Çoğunlukla Katılmıyorum %1, Hiç Katılmıyorum %1.5 çıkmıştır.

Grafik 34: Tutuculuğa Karşı İyimserlik Değeri Frekans Dağılım Grafiği

Grafik.34’de 1 değeri en yüksek tutuculuk derecesini, 7 değeri ise en yüksek iyimserlik derecesini ifade etmektedir. Kararsızların yoğunlukta olduğu 3.50 ile 4.50 arasındaki dilimi yok sayarsak tutuculuk ve iyimserlik yönünde birbirine yakın bir durum olduğunu söyleyebiliriz. Ancak az da olsa grafiğin iyimserlik yönü ağır basmaktadır. 4.75, 5, 5.25 ve 5.50 noktalarında iyimserlikten yana görüş bildirenlerin yoğunluğu azımsanmayacak düzeydedir. Diğer taraftan 1.50, 2.75 ve 3.25 noktalarında tutuculuktan yana bir yoğunluk görülmektedir. Yani katılımcılarımızın önemli bir bölümü iyimserlik yönünde görüş bildirirken, önemli bir bölümü de tutuculuktan yana görüş bildirmiştir. Sonuç olarak bu veriler ışığında katılımcılarımız tutucudur veya iyimserdir dememiz mümkün değildir. Bir eşitlik söz konusudur. Ancak 2.75 noktasına

bakarak önemli bir kesim tutuculuktan yana, 5.50 noktasına bakarak da önemli bir kesim şeffaflıktan yanadır diyebiliriz.

Gizliliğe Karşı Şeffaflık değerinde olduğu gibi, Tutuculuğa Karşı İyimserlik değerinde de katılımcılarımız ikiye bölünmüşlerdir. Daha önce belirttiğimiz gibi bu durumun sebepleri arasında da nesiller arası mantalite farklılıkları olabilir.

Türkiye şartlarında tutuculuk, beklenen bir sonuç olabilir. Ülkemiz uzun yıllar yüksek enflasyon içinde yaşamış, enflasyonla yaşamaya alışmış bir ülkedir. Hal böyle olunca muhasebe sistemimizin de tutuculuktan yana bir yapı içinde olması doğal karşılanmalıdır. Çünkü toplumumuz servetlerinin enflasyon içinde erimesine alışmış bir toplumdur ve yıllarca risk alma lüksü olmadan yaşamıştır. Ancak son birkaç yıldır yüksek enflasyon döneminden çıkılması, ve bunun yanında risk alma eğiliminin daha yüksek olmasını bekleyebileceğimiz genç kesimin iş hayatına atılmasıyla iyimserlik derecesinde yükselme bekleyebiliriz.

3.10.6. Şehirlere Göre Muhasebe Değerleri

Bu bölümde muhasebe değerlerinin şehirler arasındaki dağılımı çok fazla detaya inilmeden incelenecektir.

Tablo 42:

ŞEHİR	Profes. Değeri	Gizlilik Değeri	Esneklik Değeri	Tutuculuk Değeri	Örnek Sayısı	Toplam İçindeki Oranı	Toplam Firma Sayısı	İli Temsil Etme Oranı
ADANA	3	3,833	3,533	4,833	3	1,50%	10	%30
ANKARA	2,72	3,611	3,688	4,25	9	4,50%	25	%36
ANTALYA	2	4,75	1,8	4,25	1	0,50%	2	%50
BALIKESİR	3	5,833	3,866	5,5	3	1,50%	6	%50
BOLU	2	4,5	4,8	4,666	3	1,50%	4	%75
BURSA	2,412	3,485	3,553	3,9412	17	8,50%	31	%54,8
DENİZLİ	2,944	4,277	3,422	4,055	9	4,50%	12	%75
ERZURUM	2	4,25	2,8	3,5	1	0,50%	1	%100
GAZİANTEP	2,625	4,375	2,7	5	2	1%	10	%20
GİRESUN	2,25	4,75	3,8	7	1	0,50%	1	%100
HATAY	1,75	3,666	3	5,333	3	1,50%	3	%100
ISPARTA	3,375	4,375	2,5	4,75	2	1%	2	%100
İSTANBUL	2,215	4,101	3,2425	3,5665	94	47%	214	%43,9
İZMİR	2,594	3,328	3	4	16	8%	43	%37,2
K.MARAŞ	1,75	3,5	3,6	6,875	2	1%	4	%50
KOCAELİ	2,089	3,857	2,8857	3,6964	14	7%	24	%58,3
KONYA	1,25	4,5	2,6	2,25	1	0,50%	5	%20
MANİSA	2	3	4,6	4,5	1	0,50%	4	%25
MERSİN	3,125	4,25	3,2	5,125	2	1%	2	%100
NİĞDE	3,5	4,25	4	3,75	1	0,50%	2	%50
ORDU	2,25	5	2,4	5,25	1	0,50%	4	%25
SAKARYA	2,688	3,5625	2,55	3,3125	4	2%	7	%57,1
SAMSUN	3,25	4,75	1,2	4,5	1	0,50%	3	%33,3
TEKİRDAĞ	1,938	4,1875	3,2	4,125	4	2%	4	%100
TOKAT	2,25	2,25	2,8	3,25	1	0,50%	1	%100
TRABZON	3	3,25	2,6	3,75	1	0,50%	4	%25
ZONGULDAK	1	3,625	2,3	2,5	2	1%	3	%66,6
GENEL	2,3438	4,0013	3,2390	4,015	200	%100		

Tablo.43’de yer alan değerler adı geçen şehirlerin durumunu yansıtmamaktadır. Sadece söz konusu şehirlerden anket çalışmamıza katılanların ortalama değerlerini içermektedir. Bu bölümdeki açıklamalarda Ankara, İstanbul ve İzmir olmak üzere 3 büyük şehir ve katılım oranları %50 ve üzeri olanlar ele alınmıştır.

Ankara’dan 9 kişi anketimize katılmıştır. Statükoculuğa karşı profesyonellik değeri 2.72, yani profesyonellikten yana, gizliliğe karşı şeffaflık değeri 3.611, yani az da olsa gizlilikten yana, tekdüzeliğe karşı esneklik değeri 3.688, yani az da olsa tekdüzelikten

yana, tutuculuğa karşı iyimserlik değeri 4.25, yani kararsızlığa yakın olmakla beraber çok az da olsa iyimserlikten yanadır. Genel ortalamalarla karşılaştırdığımızda Ankara ilinin, profesyonellik derecesi az da olsa daha düşük, gizlilik derecesi daha yüksek, tekdüzelik derecesi az da olsa daha düşüktür. Tutuculuğa karşı iyimserlik değeri ise genelden çok farklı değildir ve kararsızlık hakimdir.

Antalya'dan 1 kişi anketimize katılmıştır. Statükoculuğa karşı profesyonellik değeri 2, yani profesyonellikten yana, gizliliğe karşı şeffaflık değeri 4.75, yani kararsızlığa yakın olmakla beraber az da olsa şeffaflıktan yana, tekdüzeliğe karşı esneklik değeri 1.8, yani tekdüzelikten yana, tutuculuğa karşı iyimserlik değeri 4.25, yani kararsızlığa yakın olmakla beraber çok az da olsa iyimserlikten yanadır.

Balıkesir'den 3 kişi anketimize katılmıştır. Statükoculuğa karşı profesyonellik değeri 3, yani profesyonellikten yana, gizliliğe karşı şeffaflık değeri 5.833, yani şeffaflıktan yana, tekdüzeliğe karşı esneklik değeri 3.866, yani az da olsa tekdüzelikten yana, tutuculuğa karşı iyimserlik değeri 5.5, yani iyimserlikten yanadır.

Bolu'dan 3 kişi anketimize katılmıştır. Statükoculuğa karşı profesyonellik değeri 2, yani profesyonellikten yana, gizliliğe karşı şeffaflık değeri 4.5, yani kararsızlığa yakın olmakla beraber çok az da olsa şeffaflıktan yana, tekdüzeliğe karşı esneklik değeri 4.8, yani kararsızlığa yakın olmakla beraber az da olsa esneklikten yana, tutuculuğa karşı iyimserlik değeri 4.666, yani kararsızlığa yakın olmakla beraber az da olsa iyimserlikten yanadır.

Bursa'dan 17 kişi anketimize katılmıştır. Statükoculuğa karşı profesyonellik değeri 2.412, yani profesyonellikten yana, gizliliğe karşı şeffaflık değeri 3.485, yani az da olsa gizlilikten yana, tekdüzeliğe karşı esneklik değeri 3.553, yani az da olsa tekdüzelikten yana, tutuculuğa karşı iyimserlik değeri 3.9412, yani kararsızlığa yakın olmakla beraber çok az da olsa tutuculuktan yanadır. Genel ortalamalarla karşılaştırdığımızda Bursa ilinin, profesyonellik derecesi yaklaşık olarak aynı, gizlilik derecesi daha yüksek, tekdüzelik derecesi az da olsa daha düşüktür. Tutuculuğa karşı iyimserlik değeri ise genelden çok farklı değildir ve kararsız diyebileceğimiz bir seviyededir.

Denizli'den 9 kişi anketimize katılmıştır. Statükoculuğa karşı profesyonellik değeri 2.944, yani profesyonellikten yana, gizliliğe karşı şeffaflık değeri 4.277, yani kararsızlığa yakın olmakla beraber çok az da olsa şeffaflıktan yana, tekdüzeliğe karşı esneklik değeri 3.422, yani az da olsa tekdüzelikten yana, tutuculuğa karşı iyimserlik

değeri 4.055, yani kararsızlığa yakın olmakla beraber çok az da olsa iyimserlikten yanadır. Genel ortalamalarla karşılaştırdığımızda Denizli ilinin, profesyonellik derecesi daha düşük, gizlilik derecesi yaklaşık olarak aynı, yani kararsız, tekdüzelik derecesi çok az da olsa daha düşüktür. Tutuculuğa karşı iyimserlik değeri ise genelden çok farklı değildir ve kararsızlık hakimdir.

Erzurum'dan 1 kişi anketimize katılmıştır. Statükoculuğa karşı profesyonellik değeri 2, yani profesyonellikten yana, gizliliğe karşı şeffaflık değeri 4.25, yani kararsızlığa yakın olmakla beraber çok az da olsa şeffaflıktan yana, tekdüzeliğe karşı esneklik değeri 2.8, yani tekdüzelikten yana, tutuculuğa karşı iyimserlik değeri 3.5, yani az da olsa tutuculuktan yanadır.

Giresun'dan 1 kişi anketimize katılmıştır. Statükoculuğa karşı profesyonellik değeri 2.25, yani profesyonellikten yana, gizliliğe karşı şeffaflık değeri 4.75, yani kararsızlığa yakın olmakla beraber az da olsa şeffaflıktan yana, tekdüzeliğe karşı esneklik değeri 3.8, yani az da olsa tekdüzelikten yana, tutuculuğa karşı iyimserlik değeri 7, yani tamamen iyimserlikten yanadır.

Hatay'dan 3 kişi anketimize katılmıştır. Statükoculuğa karşı profesyonellik değeri 1.75, yani profesyonellikten yana, gizliliğe karşı şeffaflık değeri 3.666, yani az da olsa gizlilikten yana, tekdüzeliğe karşı esneklik değeri 3, yani tekdüzelikten yana, tutuculuğa karşı iyimserlik değeri 5.333, yani iyimserlikten yanadır.

İsparta'dan 2 kişi anketimize katılmıştır. Statükoculuğa karşı profesyonellik değeri 3.375, yani az da olsa profesyonellikten yana, gizliliğe karşı şeffaflık değeri 4.375, yani kararsızlığa yakın olmakla beraber çok az da olsa şeffaflıktan yana, tekdüzeliğe karşı esneklik değeri 2.5, yani tekdüzelikten yana, tutuculuğa karşı iyimserlik değeri 4.75, yani kararsızlığa yakın olmakla beraber az da olsa iyimserlikten yanadır.

İstanbul'dan 94 kişi anketimize katılmıştır. %47'lik oranla en çok katılım sağlanan ildir. Statükoculuğa karşı profesyonellik değeri 2.215, yani profesyonellikten yana, gizliliğe karşı şeffaflık değeri 4.101, yani kararsızlığa yakın olmakla beraber çok az da olsa şeffaflıktan yana, tekdüzeliğe karşı esneklik değeri 3.2425, yani az da olsa tekdüzelikten yana, tutuculuğa karşı iyimserlik değeri 3.5665, yani az da olsa tutuculuktan yanadır. Genel ortalamalarla karşılaştırdığımızda profesyonellik, gizlilik ve tekdüzelik derecelerinde fark yoktur. Katılımcılarımızın yaklaşık yarısı İstanbul ilinden olduklarından genel ortalamayı en çok etkileyen şehir İstanbul olmaktadır ve

dolayısıyla değerler genel ortalamayı yansıtmaktadır. Ancak “Tutuculuğa Karşı İyimserlik” muhasebe değerinde bir fark göze çarpmaktadır. Genel ortalama 4.015’tir ve tam bir kararsızlık hakimdir. Ancak İstanbul ilinin tutuculuk değeri 3.5665’tir. Yine kararsızlığa yakın olmasına rağmen tutuculuğa doğru bir kayma göze çarpmaktadır.

İzmir’den 16 kişi anketimize katılmıştır. Statükoculuğa karşı profesyonellik değeri 2.594, yani profesyonellikten yana, gizliliğe karşı şeffaflık değeri 3.328, yani az da olsa gizlilikten yana, tekdüzeliğe karşı esneklik değeri 3, yani tekdüzelikten yanadır. Tutuculuğa karşı iyimserlik değeri ise 4 çıkmıştır ve bu tam olarak kararsızlığı ifade etmektedir. Genel ortalamayla karşılaştırdığımızda profesyonellik, tekdüzelik ve tutuculuk dereceleri yaklaşık olarak aynı çıkmıştır. Gizlilik derecesi ise genel ortalamaya nazaran daha yüksektir.

Kahramanmaraş’tan 2 kişi anketimize katılmıştır. Statükoculuğa karşı profesyonellik değeri 1.75, yani profesyonellikten yana, gizliliğe karşı şeffaflık değeri 3.5, yani az da olsa gizlilikten yana, tekdüzeliğe karşı esneklik değeri 3.6, yani az da olsa tekdüzelikten yana, tutuculuğa karşı iyimserlik değeri 6.875, yani tam olarak iyimserlikten yanadır.

Kocaeli’nden 14 kişi anketimize katılmıştır. Statükoculuğa karşı profesyonellik değeri 2.089, yani profesyonellikten yana, gizliliğe karşı şeffaflık değeri 3.857, yani az da olsa gizlilikten yana, tekdüzeliğe karşı esneklik değeri 2.8857, yani tekdüzelikten yana, tutuculuğa karşı iyimserlik değeri 3.6964, yani az da olsa tutuculuktan yanadır. Genel ortalamayla karşılaştırdığımızda Kocaeli ilinin profesyonellik, gizlilik, tekdüzelik ve tutuculuk dereceleri az da olsa daha yüksektir. Kocaeli ili İstanbul’un uydu kentidir ve büyük hacimli şirketler yatırımlarını ve üretim tesislerini İstanbul’a yakınlığı sebebiyle burada açmışlardır. Bu nedenle bu ildeki katılımcılarımız daha büyük hacimli şirketlerin çalışanlarıdır. Rakamlara baktığımızda bu ilin daha hakimiyetçi, daha himayeci, geçmişten gelen standartlaşmış uygulamalardan vazgeçmeyen ve riskten daha çok kaçınan bir yapıda olduğunu söyleyebiliriz. Bu durum, daha büyük ölçekli şirketlerin davranışları hakkında fikir verebilir.

Mersin’den 2 kişi anketimize katılmıştır. Statükoculuğa karşı profesyonellik değeri 3.125, yani az da olsa profesyonellikten yana, gizliliğe karşı şeffaflık değeri 4.25, yani kararsızlığa yakın olmakla beraber az da olsa esneklikten yana, tekdüzeliğe karşı

esneklik değeri 3.2, yani az da olsa tekdüzelikten yana, tutuculuğa karşı iyimserlik değeri 5.125, yani iyimserlikten yanadır.

Niğde'den 1 kişi anketimize katılmıştır. Statükoculuğa karşı profesyonellik değeri 3.5, yani az da olsa profesyonellikten yana, gizliliğe karşı şeffaflık değeri 4.25, yani kararsızlığa yakın olmakla beraber çok az da olsa şeffaflıktan yana, tekdüzeliğe karşı esneklik değeri 4, yani tam olarak kararsız, tutuculuğa karşı iyimserlik değeri 3.75, yani az da olsa tutuculuktan yanadır.

Sakarya'dan 4 kişi anketimize katılmıştır. Statükoculuğa karşı profesyonellik değeri 2.688, yani profesyonellikten yana, gizliliğe karşı şeffaflık değeri 3.5625, yani az da olsa gizlilikten yana, tekdüzeliğe karşı esneklik değeri 2.55, yani tekdüzelikten yana, tutuculuğa karşı iyimserlik değeri 3.3125, yani az da olsa tutuculuktan yanadır.

Tekirdağ'dan 4 kişi anketimize katılmıştır. Statükoculuğa karşı profesyonellik değeri 1.938, yani profesyonellikten yana, gizliliğe karşı şeffaflık değeri 4.1875, yani kararsızlığa yakın olmakla beraber çok az da olsa şeffaflıktan yana, tekdüzeliğe karşı esneklik değeri 3.2, yani az da olsa tekdüzelikten yana, tutuculuğa karşı iyimserlik değeri 4.125, yani kararsızlığa yakın olmakla beraber çok az da olsa iyimserlikten yanadır.

Tokat'tan 1 kişi anketimize katılmıştır. Statükoculuğa karşı profesyonellik 2.25, yani profesyonellikten yana, gizliliğe karşı şeffaflık değeri 2.25, yani gizlilikten yana, tekdüzeliğe karşı esneklik değeri 2.8, yani tekdüzelikten yana, tutuculuğa karşı iyimserlik değeri 3.25, yani az da olsa tutuculuktan yanadır.

Zonguldak'tan 2 kişi anketimize katılmıştır. Statükoculuğa karşı profesyonellik değeri 1, yani tam olarak profesyonellikten yana, gizliliğe karşı şeffaflık değeri 3.625, yani az da olsa gizlilikten yana, tekdüzeliğe karşı esneklik değeri 2.3, yani tekdüzelikten yana, tutuculuğa karşı iyimserlik değeri 2.5, yani tutuculuktan yanadır.

3.10.7. Sektörlere Göre Muhasebe Değerleri

Bu bölümde muhasebe değerlerinin sektörler arasındaki dağılımı çok fazla detaya inilmeden incelenecektir.

Tablo 43:

SEKTÖR	Profesyonellik Değeri	Gizlilik Değeri	Esneklik Değeri	Tutuculuk Değeri	Örnek Sayısı	Toplam İçindeki Oranı
AĞAÇ	1,125	3,75	2,8	4,125	2	1,00%
ALTIN	1,75	5,375	2,8	4,625	2	1,00%
AMBALAJ	2,55	4,35	3,28	4	5	2,50%
BASIN YAYIN	2,166	4,166	3,866	5,083	3	1,50%
BİLGİSAYAR	2,25	4,25	2,4	5,25	1	0,50%
CAM	1,4286	4,2143	3,5714	2,9286	7	3,50%
DEMİRÇELİK ÜRÜNLERİ	3	4,5	2,7	4,25	2	1,00%
DEMİRÇELİK	1,777	3,666	3,044	4,222	9	4,50%
ELEKTRİK	3,3125	4,9375	3,95	2,5625	4	2,00%
ELEKTRONİK	2,65	4,5	3,84	4	5	2,50%
ENERJİ	2,9166	3,5833	2,933	4,375	6	3,00%
GIDA	2,775	4,1	3,26	4,0625	20	10,00%
İLAÇ	2,0714	4,3214	3,2571	4	7	3,50%
İNŞAAT	2,555	4	2,955	3,333	18	9,00%
KAĞIT	2,35	4,25	3,44	3,5	5	2,50%
KAUÇUK	2,25	5,5	3,2	3,5	1	0,50%
KİMYA	2,3055	3,75	2,777	3,777	9	4,50%
MADEN	2,125	4,625	3	4,125	2	1,00%
METAL	2,0166	3,466	3,2133	3,7166	15	7,50%
OTOMOTİV	2,2386	3,8295	3	3,8636	22	11,00%
PETROKİMYA	2,75	4,125	3,1	4,25	2	1,00%
PETROL	2,125	2,625	3,4	4,125	2	1,00%
PLASTİK	2,625	4,625	2,966	4,0416	6	3,00%
TARIM	2,4166	4,166	3,244	4,5	9	4,50%
TEKSTİL	2,2651	3,5985	3,6363	4,5227	33	16,50%
GENEL	2,3438	4,0013	3,2390	4,015	200	%100

Tablo.43’de yer alan değerler adı geçen sektörlerin durumunu yansıtmamaktadır. Sadece söz konusu sektörlerden anket çalışmamıza katılanların ortalama değerlerini içermektedir.

Ağaç sektöründen 2 katılımcımız var. Statükoculuğa karşı profesyonellik değeri 1.125, yani tam olarak profesyonellikten yana, gizliliğe karşı şeffaflık değeri 3.75, yani çok az da olsa gizlilikten yana, tekdüzeliğe karşı esneklik değeri 2.8, yani tekdüzelikten yana, tutuculuğa karşı iyimserlik değeri 4.125, yani kararsızlığa yakın olmakla beraber çok az da olsa iyimserlikten yanadır.

Altın sektöründen 2 katılımcımız var. Statükoculuğa karşı profesyonellik değeri 1.75, yani tam olarak profesyonellikten yana, gizliliğe karşı şeffaflık değeri 5.375, yani şeffaflıktan yana, tekdüzeliğe karşı esneklik değeri 2.8, yani tekdüzelikten yana, tutuculuğa karşı iyimserlik değeri 4.625, yani kararsızlığa yakın olmakla beraber az da olsa iyimserlikten yanadır.

Ambalaj sektöründen 5 katılımcımız var. Statükoculuğa karşı profesyonellik değeri 2.55, yani profesyonellikten yana, gizliliğe karşı şeffaflık değeri 4.35, yani kararsızlığa yakın olmakla beraber çok az da olsa şeffaflıktan yana, tekdüzeliğe karşı esneklik değeri 3.28, yani az da olsa tekdüzelikten yana, tutuculuğa karşı iyimserlik değeri 4, yani tamamen kararsızdır. Genel ortalamayla karşılaştırdığımızda ambalaj sektöründe profesyonellik derecesi çok az da olsa daha düşük, şeffaflık derecesinde yine kararsızlık hakim olsa da çok az da olsa daha yüksek, tekdüzelik ve tutuculuk derecesi yaklaşık olarak aynıdır. Ambalaj sektörü bir bakıma genel durumu yansıtmaktadır.

Basın-Yayın sektöründen 3 katılımcımız var. Statükoculuğa karşı profesyonellik değeri 2.166, yani profesyonellikten yana, gizliliğe karşı şeffaflık değeri 4.166, yani kararsızlığa yakın olmakla beraber çok az da olsa şeffaflıktan yana, tekdüzeliğe karşı esneklik değeri 3.866, yani çok az da olsa tekdüzelikten yana, tutuculuğa karşı iyimserlik değeri 5.083, yani iyimserlikten yanadır.

Bilgisayar sektöründen 1 katılımcımız var. Statükoculuğa karşı profesyonellik değeri 2.25, yani profesyonellikten yana, gizliliğe karşı şeffaflık değeri 4.25, yani kararsızlığa yakın olmakla beraber çok az da olsa şeffaflıktan yana, tekdüzeliğe karşı esneklik değeri 2.4, yani tekdüzelikten yana, tutuculuğa karşı iyimserlik değeri 5.25, yani iyimserlikten yanadır.

Cam sektöründen 7 katılımcımız var. Statükoculuğa karşı profesyonellik değeri 1.4286, yani tam olarak profesyonellikten yana, gizliliğe karşı şeffaflık değeri 4.2143, yani kararsızlığa yakın olmakla beraber çok az da olsa şeffaflıktan yana, tekdüzeliğe karşı esneklik değeri 3.5714, yani az da olsa tekdüzelikten yana, tutuculuğa karşı iyimserlik değeri 2.9286, yani tutuculuktan yanadır. Genel ortalamayla karşılaştırdığımızda cam sektöründe profesyonellik derecesi daha yüksek, şeffaflık derecesi yine kararsızlık hakim olsa da çok az da olsa daha yüksek, tekdüzelik derecesi çok az da olsa daha düşük, tutuculuk derecesi daha yüksektir. Cam sektörü genel ortalamadan oldukça farklı çıkmıştır.

Demir Çelik Ürünleri sektöründen 2 katılımcımız var. Statükoculuğa karşı profesyonellik değeri 3, yani profesyonellikten yana, gizliliğe karşı şeffaflık değeri 4.5, yani kararsızlığa yakın olmakla beraber az da olsa şeffaflıktan yana, tekdüzeliğe karşı esneklik değeri 2.7, yani tekdüzelikten yana, tutuculuğa karşı iyimserlik değeri 4.25, yani kararsızlığa yakın olmakla beraber çok az da olsa iyimserlikten yanadır.

Demir Çelik sektöründen 9 katılımcımız var. Statükoculuğa karşı profesyonellik değeri 1.777, yani tam olarak profesyonellikten yana, gizliliğe karşı şeffaflık değeri 3.666, yani çok az da olsa gizlilikten yana, tekdüzeliğe karşı esneklik değeri 3.044, yani tekdüzelikten yana, tutuculuğa karşı iyimserlik değeri 4.222, yani kararsızlığa yakın olmakla beraber çok az da olsa iyimserlikten yanadır. Genel ortalamayla karşılaştırdığımızda demir çelik sektöründe profesyonellik derecesi daha yüksek, gizlilik derecesi az da olsa daha yüksek, tekdüzelik derecesi çok az da olsa daha yüksek, tutuculuk derecesi yine kararsızlık hakim olsa da çok az da olsa daha düşüktür.

Elektrik sektöründen 4 katılımcımız var. Statükoculuğa karşı profesyonellik değeri 3.3125, yani az da olsa profesyonellikten yana, gizliliğe karşı şeffaflık değeri 4.9375, yani kararsızlığa yakın olmakla beraber az da olsa şeffaflıktan yana, tekdüzeliğe karşı esneklik değeri 3.95, yani kararsızlığa çok yakın olmakla beraber çok az da olsa tekdüzelikten yana, tutuculuğa karşı iyimserlik değeri 2.5625, yani tutuculuktan yanadır.

Elektronik sektöründen 5 katılımcımız var. Statükoculuğa karşı profesyonellik değeri 2.65, yani profesyonellikten yana, gizliliğe karşı şeffaflık değeri 4.5, yani kararsızlığa yakın olmakla beraber çok az da olsa şeffaflıktan yana, tekdüzeliğe karşı esneklik değeri 3.84, yani çok az da olsa tekdüzelikten yana, tutuculuğa karşı iyimserlik değeri 4, yani tamamen kararsızdır. Genel ortalamayla karşılaştırdığımızda elektronik sektöründe profesyonellik derecesi az da olsa daha düşük, şeffaflık derecesi yine kararsızlık hakim olsa da az da olsa daha yüksek, tekdüzelik derecesi daha düşük, tutuculuk derecesi aynıdır.

Enerji sektöründen 6 katılımcımız var. Statükoculuğa karşı profesyonellik değeri 2.9166, yani profesyonellikten yana, gizliliğe karşı şeffaflık değeri 3.5833, yani az da olsa gizlilikten yana, tekdüzeliğe karşı esneklik değeri 2.933, yani tekdüzelikten yana, tutuculuğa karşı iyimserlik değeri 4.325, yani kararsızlığa yakın olmakla beraber çok az da olsa iyimserlikten yanadır. Genel ortalamayla karşılaştırdığımızda enerji sektöründe

profesyonellik derecesi daha düşük, gizlilik derecesi daha yüksek, tekdüzelik derecesi az da olsa daha yüksek, iyimserlik derecesi kararsızlık hakim olsa da çok az da olsa daha yüksektir.

Gıda sektöründen 20 katılımcımız var. Statükoculuğa karşı profesyonellik değeri 2.775, yani profesyonellikten yana, gizliliğe karşı şeffaflık değeri 4.1, yani kararsızlığa çok yakın olmakla beraber çok az da olsa şeffaflıktan yana, tekdüzeliğe karşı esneklik değeri 3.26, yani az da olsa tekdüzelikten yana, tutuculuğa karşı iyimserlik değeri 4.0625, yani kararsızlığa çok yakın olmakla beraber çok az da olsa iyimserlikten yanadır. Genel ortalamayla karşılaştırdığımızda gıda sektöründe profesyonellik derecesi daha düşük, şeffaflık,tekdüzelik ve tutuculuk dereceleri ise yaklaşık olarak aynıdır. Gıda sektöründeki katılımcı sayımızın çokluğu sebebiyle rakamlar genel durumu yansıtmaktadır.

İlaç sektöründen 7 katılımcımız var. Statükoculuğa karşı profesyonellik değeri 2.0714, yani profesyonellikten yana, gizliliğe karşı şeffaflık değeri 4.3214, yani kararsızlığa yakın olmakla beraber çok az da olsa şeffaflıktan yana, tekdüzeliğe karşı esneklik değeri 3.2571, yani az da olsa tekdüzelikten yana, tutuculuğa karşı iyimserlik değeri 4, yani tam olarak kararsızdır. Genel ortalamayla karşılaştırdığımızda ilaç sektöründe profesyonellik derecesi az da olsa daha yüksek, şeffaflık derecesi yine kararsızlık hakim olsa da çok az da olsa daha yüksek, tekdüzelik ve tutuculuk dereceleri yaklaşık olarak aynıdır.

İnşaat sektöründen 18 katılımcımız var. Statükoculuğa karşı profesyonellik değeri 2.555, yani profesyonellikten yana, gizliliğe karşı şeffaflık değeri 4, yani tam olarak kararsız, tekdüzeliğe karşı esneklik değeri 2.955, yani tekdüzelikten yana, tutuculuğa karşı iyimserlik değeri 3.333, yani az da olsa tutuculuktan yanadır. Genel ortalamayla karşılaştırdığımızda inşaat sektöründe profesyonellik derecesi çok az da olsa daha düşük, şeffaflık derecesi yaklaşık olarak, tekdüzelik derecesi çok az da olsa daha yüksek, tutuculuk derecesi daha yüksektir.

Kağıt sektöründen 5 katılımcımız var. Statükoculuğa karşı profesyonellik değeri 2.35, yani profesyonellikten yana, gizliliğe karşı şeffaflık değeri 4.25, yani kararsızlığa yakın olmakla beraber çok az da olsa şeffaflıktan yana, tekdüzeliğe karşı esneklik değeri 3.44, yani az da olsa tekdüzelikten yana, tutuculuğa karşı iyimserlik değeri 3.5, yani az da olsa tutuculuktan yanadır. Genel ortalamayla karşılaştırdığımızda kağıt sektöründe

profesyonellik derecesi aynı, şeffaflık derecesi yine kararsızlık hakim olsa da çok az da olsa daha yüksek, tekdüzelik derecesi çok az da olsa daha düşük, tutuculuk derecesi daha yüksektir.

Kauçuk sektöründen 1 katılımcımız var. Statükoculuğa karşı profesyonellik değeri 2.25, yani profesyonellikten yana, gizliliğe karşı şeffaflık değeri 5.5, yani şeffaflıktan yana, tekdüzeliğe karşı esneklik değeri 3.2, yani az da olsa tekdüzelikten yana, tutuculuğa karşı iyimserlik değeri 3.5, yani az da olsa tutuculuktan yanadır.

Kimya sektöründen 9 katılımcımız var. Statükoculuğa karşı profesyonellik değeri 2.3055, yani profesyonellikten yana, gizliliğe karşı şeffaflık değeri 3.75, yani çok az da olsa gizlilikten yana, tekdüzeliğe karşı esneklik değeri 2.777, yani tekdüzelikten yana, tutuculuğa karşı iyimserlik değeri 3.777, yani çok az da olsa tutuculuktan yanadır. Genel ortalamayla karşılaştırdığımızda kimya sektöründe profesyonellik derecesi yaklaşık olarak aynı, gizlilik derecesi az da olsa daha yüksek, tekdüzelik derecesi daha yüksek, tutuculuk derecesi az da olsa daha yüksektir.

Maden sektöründen 2 katılımcımız var. Statükoculuğa karşı profesyonellik değeri 2.125, yani profesyonellikten yana, gizliliğe karşı şeffaflık değeri 4.625, yani kararsızlığa yakın olmakla beraber az da olsa şeffaflıktan yana, tekdüzeliğe karşı esneklik değeri 3, yani tekdüzelikten yana, tutuculuğa karşı iyimserlik değeri 4.125, yani kararsızlığa yakın olmakla beraber çok az da olsa iyimserlikten yanadır.

Metal sektöründen 15 katılımcımız var. Statükoculuğa karşı profesyonellik değeri 2.0166, yani profesyonellikten yana, gizliliğe karşı şeffaflık değeri 3.466, yani az da olsa gizlilikten yana, tekdüzeliğe karşı esneklik değeri 3.2133, yani az da olsa tekdüzelikten yana, tutuculuğa karşı iyimserlik değeri 3.7166, yani çok az da olsa tutuculuktan yanadır. Genel ortalamayla karşılaştırdığımızda metal sektöründe profesyonellik derecesi az da olsa daha yüksek, gizlilik derecesi daha yüksek, tekdüzelik derecesi yaklaşık olarak aynı, tutuculuk derecesi az da olsa daha yüksektir.

Otomotiv sektöründen 22 katılımcımız var. Statükoculuğa karşı profesyonellik değeri 2.2386, yani profesyonellikten yana, gizliliğe karşı şeffaflık değeri 3.8295, yani çok az da olsa gizlilikten yana, tekdüzeliğe karşı esneklik değeri 3, yani tekdüzelikten yana, tutuculuğa karşı iyimserlik değeri 3.8636, yani çok az da olsa tutuculuktan yanadır. Genel ortalamayla karşılaştırdığımızda otomotiv sektöründe profesyonellik derecesi

yaklaşık olarak aynı, gizlilik derecesi çok az da olsa daha yüksek, tekdüzelik derecesi az da olsa daha yüksek, tutuculuk derecesi çok az da olsa daha yüksektir.

Petrokimya sektöründen 2 katılımcımız var. Statükoculuğa karşı profesyonellik değeri 2.75, yani profesyonellikten yana, gizliliğe karşı şeffaflık değeri 4.125, yani kararsızlığa yakın olmakla beraber çok az da olsa şeffaflıktan yana, tekdüzeliğe karşı esneklik değeri 3.1, yani az da olsa tekdüzelikten yana, tutuculuğa karşı iyimserlik değeri 4.25, yani kararsızlığa yakın olmakla beraber çok az da olsa iyimserlikten yanadır.

Petrol sektöründen 2 katılımcımız var. Statükoculuğa karşı profesyonellik değeri 2.125, yani profesyonellikten yana, gizliliğe karşı şeffaflık değeri 2.625, yani gizlilikten yana, tekdüzeliğe karşı esneklik değeri 3.4, yani az da olsa tekdüzelikten yana, tutuculuğa karşı iyimserlik değeri 4.125, yani kararsızlığa yakın olmakla beraber çok az da olsa iyimserlikten yanadır.

Plastik sektöründen 6 katılımcımız var. Statükoculuğa karşı profesyonellik değeri 2.625, yani profesyonellikten yana, gizliliğe karşı şeffaflık değeri 4.625, yani kararsızlığa yakın olmakla beraber az da olsa şeffaflıktan yana, tekdüzeliğe karşı esneklik değeri 2.966, yani tekdüzelikten yana, tutuculuğa karşı iyimserlik değeri 4.0416, yani kararsızlığa çok yakın olmakla beraber çok az da olsa iyimserlikten yanadır. Genel ortalamayla karşılaştırdığımızda plastik sektöründe profesyonellik derecesi az da olsa daha düşük, şeffaflık derecesi az da olsa daha yüksek, tekdüzelik derecesi az da olsa daha yüksek, tutuculuk derecesi yaklaşık olarak aynıdır.

Tarım sektöründen 9 katılımcımız var. Statükoculuğa karşı profesyonellik değeri 2.4166, yani profesyonellikten yana, gizliliğe karşı şeffaflık değeri 4.166, yani kararsızlığa yakın olmakla beraber çok az da olsa şeffaflıktan yana, tekdüzeliğe karşı esneklik değeri 3.244, yani az da olsa tekdüzelikten yana, tutuculuğa karşı iyimserlik değeri 4.5, yani kararsızlığa yakın olmakla beraber az da olsa iyimserlikten yanadır. Genel ortalamayla karşılaştırdığımızda tarım sektöründe profesyonellik, gizlilik ve tekdüzelik dereceleri yaklaşık olarak aynıdır. İyimserlik derecesi ise az da olsa daha yüksektir.

Tekstil sektöründen 33 katılımcımız var. Statükoculuğa karşı profesyonellik değeri 2.2651, yani profesyonellikten yana, gizliliğe karşı şeffaflık değeri 3.5985, yani az da olsa gizlilikten yana, tekdüzeliğe karşı esneklik değeri 3.6363, yani az da olsa

tekdüzelikten yana, tutuculuğa karşı iyimserlik değeri 4.5227, yani kararsızlığa yakın olmakla beraber az da olsa iyimserlikten yanadır. Genel ortalamayla karşılaştırdığımızda tekstil sektöründe profesyonellik derecesi yaklaşık olarak aynı, gizlilik derecesi az da olsa daha yüksek, tekdüzelik derecesi az da olsa daha düşük, iyimserlik derecesi daha yüksektir. Tekstil sektörü en fazla katılımcımızın olduğu, dolayısıyla genel ortalamayı en fazla etkileyen sektördür.

3.10.8. Yaş Aralıklarına Göre Muhasebe Değerleri

Tablo 44:

YAŞ GRUPLARI	Profesyonellik Değeri	Gizlilik Değeri	Esneklik Değeri	Tutuculuk Değeri	Örnek Sayısı	Toplam İçindeki Oranı
23-30	2,375	3,5893	2,9571	4,625	14	7,00%
31-40	2,4472	4,0246	3,0732	3,8873	71	35,50%
41-50	2,3713	4,011	3,4559	4,1213	68	34,00%
51 VE ÜSTÜ	2,1161	4,1161	3,15	3,6964	28	14,00%
GENEL	2,3438	4,0013	3,2390	4,015	200	%100

23-30 Yaş arası 14 katılımcımız bulunmaktadır. Statükoculuğa karşı profesyonellik değeri 2.375, yani profesyonellikten yana, gizliliğe karşı şeffaflık değeri 3.5893, yani az da olsa gizlilikten yana, tekdüzeliğe karşı esneklik değeri 2.9571, yani tekdüzelikten yana, tutuculuğa karşı iyimserlik değeri 4.625, yani kararsızlığa yakın olmakla beraber az da olsa iyimserlikten yanadır.

31-40 Yaş arası 71 katılımcımız bulunmaktadır. Statükoculuğa karşı profesyonellik değeri 2.4472, yani profesyonellikten yana, gizliliğe karşı şeffaflık değeri 4.0246, yani kararsızlığa çok yakın olmakla beraber çok az da olsa şeffaflıktan yana, tekdüzeliğe karşı esneklik değeri 3.0732, yani tekdüzelikten yana, tutuculuğa karşı iyimserlik değeri 3.8873, yani çok az da olsa tutuculuktan yanadır.

41-50 Yaş arası 68 katılımcımız bulunmaktadır. Statükoculuğa karşı profesyonellik değeri 2.3713, yani profesyonellikten yana, gizliliğe karşı şeffaflık değeri 4.011, yani kararsızlığa çok yakın olmakla beraber çok az da olsa şeffaflıktan yana, tekdüzeliğe karşı esneklik değeri 3.4559, yani az da olsa tekdüzelikten yana, tutuculuğa karşı iyimserlik değeri 4.1213, yani kararsızlığa yakın olmakla beraber çok az da olsa iyimserlikten yanadır.

51 Yaş ve üstü 28 katılımcımız bulunmaktadır. Statükoculuğa karşı profesyonellik değeri 2.1161, yani profesyonellikten yana, gizliliğe karşı şeffaflık değeri 4.1161, yani kararsızlığa çok yakın olmakla beraber çok az da olsa şeffaflıktan yana, tekdüzeliğe karşı esneklik değeri 3.15, yani az da olsa tekdüzelikten yana, tutuculuğa karşı iyimserlik değeri 3.6964, yani az da olsa tutuculuktan yanadır.

Yaş grupları arasında profesyonellik derecesi değişkenlik göstermemekte ve genel ortalamanın dışına çıkan bir yaş grubuna rastlanmamaktadır. En profesyonel görünen grup, 51 yaş ve üstüdür. Bunda yılların getirdiği bir deneyim ve kendine güven duygusunun etkisi olabilir. En az profesyonel görünen grup ise 31-40 yaş arasıdır.

Gizliliğe karşı şeffaflık konusun da katılımcılarımız genellikle kararsız kalmışlardır. 31 yaş ve üstü katılımcılarımız kararsız olmakla beraber çok küçük bir farkla şeffaflığa yakın görünmektedirler. Genel ortalamadan uzaklaşan tek grup ise 23-30 yaş aralığıdır. 23-30 Yaş arası katılımcılarımız yine kararsızlığa çok yakın olup, az da olsa gizlilik taraftarıdır. Yani 30 yaş altına inildiğinde gizlilik derecesinde artış gözlenmektedir. Genç kesimin genel duruma oranla daha himayeci olduğu söylenebilir.

Tekdüzelığe karşı esneklik konusunda katılımcılarımız genel olarak tekdüzelik taraftarıdır. Genel ortalamanın dışına çıkan bir yaş grubuna rastlanmamaktadır. En yüksek tekdüzelik derecesi 23-30 yaş aralığında görülmektedir. En düşük tekdüzelik derecesi ise 41-50 yaş aralığındadır. Aslında bu ilginç bir sonuçtur. Genç neslin geçmişten süregelen kalıplaşmış uygulamalara daha az alışkın olmaları ve daha çok esneklik taraftarı olmaları beklenir. Ancak gençler esneklikten daha uzaktırlar.

Tutuculuğa karşı iyimserlik konusunda katılımcılarımız yine kararsızlık odaklı cevaplar vermişlerdir. Ancak tutuculuğa mı, iyimserliğe mi yakın oldukları konusunda ayrılmaktadırlar. İyimserliğe en yakın olan 23-30 yaş aralığıdır. Tutuculuğa en yakın olan grup ise 51 yaş ve üstüdür. Gençler daha çok risk alma taraftarı iken yaşlı kesim daha ihtiyatlı davranmayı tercih etmektedirler.

Buraya kadar yaptığımız açıklamaların dışında yaş ile anket soruları arasındaki ilişkileri ortaya koymak amacıyla ayrıca Anova analizi yapılmış, bu analizde schaffer yöntemi kullanılmıştır. Schaffer analizinin amacı, karşılaştırılan değişkenler arasındaki ilişki değerini ölçmektir. Bulunan değer %5'ten küçük veya eşit ise değişkenler arasında anlamlı bir ilişki olduğu, %5'ten büyük ise değişkenler arasındaki ilişkinin

anlamsız olduğu sonucuna varılır. Tablo 45 ve Tablo 46’da, anket soruları ile katılımcıların yaşları arasındaki ilişkiyi ifade eden schaffer değeri verilmiştir.

Tablo 45: İdeal Durum Anketi – Yaş Dağılımı Schaffer Değerleri

		Schaffer Değeri	İlişkinin Anlamı
1	Şüphe durumunda kar ve varlıkların değeri düşük gösterilmelidir. (Örneğin; stoklar, menkul kıymetler, alacaklar için karşılık ayrılması)	0,022	Anlamlı İlişki
2	Amortisman kuralları her farklı varlık grubu için Maliye ve SPK tarafından belirlenmelidir.	0,007	Anlamlı İlişki
3	amortisman kuralları her farklı varlık grubu için TÜRMOB tarafından belirlenmelidir.	0,055	Anlamsız İlişki
4	Bilanço ve gelir tablosu işletme yöneticilerinden ziyade kamuoyuna yönelik olarak düzenlenmelidir.	0,009	Anlamlı İlişki
5	Muhasebe mesleği ile ilgili düzenlemeler meslek mensupları ve onların kurduğu kurum ve kuruluşlar tarafından yapılmalıdır	0,001	Anlamlı İlişki
6	Cari piyasa değeri tarihi maliyetlere göre daha az yararlıdır	1,36	Anlamsız İlişki
7	Tüm şirketlerin mali tabloları tek tip olmalıdır	0,145	Anlamsız İlişki
8	Mali tablolarda minimum düzeyde detaylı bilgiye yer verilmelidir.	0,10	Anlamsız İlişki
9	Bir firmanın mali yapısını ve performansının nasıl değeri olacağını en iyi sadece meslek mensupları bilirler	0,001	Anlamlı İlişki
10	Tarihi maliyetler yerine genellikle cari piyasa değeri kullanılmalıdır.	0,60	Anlamsız İlişki
11	Muhasebe politikaları (stok değeri, amortisman yöntemleri gibi) bir kere belirlendikten sonra değeri değiştirilmemelidir.	0,085	Anlamsız İlişki
12	Şirket yöneticileri ve sahipleri hakkındaki bilgiler mali tablolarda yer almamalıdır.	0,038	Anlamlı İlişki
13	Mali tablolarda hangi bilgilerin yer alacağına en iyi muhasebe meslek mensupları karar verebilir.	0,82	Anlamsız İlişki
14	Fiyatların yükseldiği zamanlarda FIFO yerine LIFO kullanılmalıdır	0,069	Anlamsız İlişki
15	Mali tablolarda standartlaştırılmış ayrıntılı bilgilerin sayısı artırılmalıdır.	0,061	Anlamsız İlişki
16	Yönetimin işletme ile ilgili tahminleri mali tablolarda yer almalıdır.	0,021	Anlamlı İlişki
17	Muhasebe meslek mensupları yüksek düzeyde etik standartları sürdürmelidirler	0,84	Anlamsız İlişki

İdeal durum anketinin 1., 2., 4., 5., 9., 12. ve 16. soruları ile yaş dağılımı arasında anlamlı bir ilişki vardır. Aynı yaş grubundaki katılımcılar bu sorulara birbirine yakın

cevaplar vermişlerdir. Her yaş grubu içinde verilen cevaplar arasında az veya çok bir paralellik söz konusudur.

Tablo 46: Mevcut Durum Anketi – Yaş Dağılımı Schaffer Değerleri

		Schaffer Değeri	İlişkinin Anlamı
1	Şüphe durumunda kar ve varlıkların değeri düşük gösterilmektedir. (Örneğin; stoklar, menkul kıymetler, alacaklar için karşılık ayrılması)	0,532	Anlamsız İlişki
2	Amortisman kuralları her farklı varlık grubu için Maliye tarafından belirlenmektedir.	0,134	Anlamsız İlişki
3	Bilanço ve gelir tablosu işletme yöneticilerinden ziyade kamuoyuna yönelik olarak düzenlenmektedir.	0,073	Anlamsız İlişki
4	Muhasebe mesleği ile ilgili düzenlemeler meslek mensupları ve onların kurduğu kurum ve kuruluşlar tarafından yapılmaktadır.	0,053	Anlamsız İlişki
5	Mali tablolarda minimum düzeyde detaylı bilgiye yer verilmektedir.	0,11	Anlamsız İlişki
6	Tarihi maliyetler yerine genellikle cari piyasa değeri kullanılmaktadır.	0,79	Anlamsız İlişki
7	Muhasebe politikaları (stok değerlendirme, amortisman yöntemleri gibi) bir kere belirlendikten sonra değiştirilmemektedir.	0,236	Anlamsız İlişki
8	Şirket yöneticileri ve sahipleri hakkındaki bilgiler mali tablolarda yer almamaktadır.	0,014	Anlamlı İlişki
9	Mali tablolarda hangi bilgilerin yer alacağına muhasebe meslek mensupları karar vermektedirler.	0,33	Anlamsız İlişki
10	Fiyatların yükseldiği zamanlarda FIFO yerine LIFO kullanılmaktadır.	0,865	Anlamsız İlişki
11	Mevcut Mali tablolarda standartlaştırılmış ayrıntılı bilgilerin sayısı yeterlidir.	0,003	Anlamlı İlişki
12	Yönetimin işletme ile ilgili tahminleri mali tablolarda yer almaktadır.	0,013	Anlamlı İlişki
13	Muhasebe meslek mensupları yüksek düzeyde etik standartlara sahiptirler.	0,016	Anlamlı İlişki

Mevcut durum anketinin 8., 11., 12. ve 13. soruları ile yaş dağılımı arasında anlamlı bir ilişki vardır. Aynı yaş grubundaki katılımcılar bu sorulara birbirine yakın cevaplar vermişlerdir. Her yaş grubu içinde verilen cevaplar arasında az veya çok bir paralellik söz konusudur.

SONUÇ

İçinde yaşanılan topluma ait kültürün o toplumun muhasebe sistemi ve uygulamaları üzerinde etkisi vardır. Kültürün, İSO 2004 yılı verilerine göre 500 büyük sanayi kuruluşunun muhasebe sorumluları üzerindeki yansıması, dört muhasebe değeri baz alınarak açıklanmıştır. Şüphesiz ki; bu değerlerin ortaya çıkmasında Türk toplumunun kendine has kültürel yapısının yanı sıra, ülke ekonomisi içinde önemli paya sahip olan büyük ölçekli firmaların kendilerine has, genellikle daha küçük firmalara göre daha profesyonel yönetim anlayışlarının da etkisi vardır.

Muhasebe değerlerimizden ilki “Gizliliğe Karşı Şeffaflık” tır. Bir tarafta bilgilerin kimseyle paylaşılmaması ve sır olarak kalmasını ifade eden gizlilik değeri, diğer tarafta da bilgilerin kamuoyuyla paylaşılmasını ifade eden şeffaflık değeri vardır. Toplumumuzun genel yapısına baktığımızda baskın unsurun gizlilik olduğunu görürüz. Türk toplumunun geleneksel ticaret anlayışında mali durumun gizliliği ön plandadır. Son 15 yıl içinde yaşanan mali krizlerden umulmadık şekilde güçlenerek çıkan ekonomik yapımız, bu ticari anlayışın unsurlarından biri olan yastık altı ekonomisinin bir ürünüdür. Diğer taraftan, büyük olmak şeffaf olmayı da gerektirir. Yani ülke ekonomisi içinde önemli paya sahip olan, hatta ülke ekonomisini ayakta tuttuğunu söyleyebileceğimiz büyük şirketlerin, kamuoyuna karşı sorumlulukları da büyüktür. Özellikle halka açık şirketlerin şeffaf olmamak gibi bir alternatifleri bulunmamaktadır. Şeffaflık konusunda zorunlulukları ortaya koyan kanunsal düzenlemelerin yanı sıra, halka açık şirketleri şeffaflığa iten başkaca sebepler de bulunmaktadır. Menkul kıymetler borsasında hisse senetleri işlem gören bu şirketlerin değeri, bu borsada oluşan arz ve taleplerine göre belirlenecektir. Yatırımcıların, hakkında yeterli bilgiye ulaşamadıkları bir şirketin hisse senetlerini talep etmeleri beklenemez. Talep olmayınca şirketin değeri düşeceğinden, şirket yöneticileri şeffaf davranmak zorunda kalacaklardır.

Gizliliğe karşı şeffaflık değerimiz 4.0013’tür. Yani neredeyse tam bir kararsızlık hakimdir. Yukarıda bahsettiğimiz Türk toplumunun gizlilikten yana olan ticaret anlayışıyla, kanunlar ve diğer zorunluluklardan kaynaklanan şeffaf olma mecburiyetinin çakıştığını söyleyebiliriz. Sonuç tam olarak kararsızlık olsa da gizlilik değeri daha baskındır. %43.5 olan kararsızları yok sayıp gizlilik ve şeffaflık değerlerine bakıldığında gizlilikten yana görüş bildirenlerin oranı %38.5 iken, şeffaflığı tercih

edenler %18'dir. Yani sonuç kararsızlıktan yana olsa da, geleneksel yapımızdan kaynaklanan gizlilik anlayışını devam ettirenlerin sayısı daha fazladır.

Yaş dağılımı açısından gizliliğe karşı şeffaflık değerine bakıldığında 30 yaş üstü kesimin söz konusu muhasebe değerinin genel ortalamayla paralellik gösterdiği görülmektedir. 30 Yaş altı daha genç kesimin gizlilik değeri ise genel ortalamaya nazaran daha yüksektir. Genç kesimde gizlilik daha baskın bir değer olarak karşımıza çıkmaktadır.

Şehirlerin gizliliğe karşı şeffaflık değerlerine bakıldığında gizlilik derecesi en yüksek il Tokat (2,25), şeffaflık derecesi en yüksek il ise Balıkesir'dir (5,833). Katılımın en fazla olduğu il olan İstanbul'un ise gizliliğe karşı şeffaflık değeri (4,101) genel ortalamadan çok farklı olmasa da şeffaflıktan yana çok küçük bir fark vardır.

Sektörlerin gizliliğe karşı şeffaflık değerlerine bakıldığında gizlilik derecesi en yüksek sektör Petrol sektörü (2,625), şeffaflık derecesi en yüksek sektör ise Kauçuk sektörüdür (5,5). Katılımın en fazla olduğu sektör olan Tekstil sektöründe ise (3,5985) genel ortalamaya nazaran gizlilik daha baskındır.

İkinci muhasebe değerimiz "Statükoculuğa Karşı Profesyonellik" tir. Muhasebe mesleği ile ilgili düzenlemeleri yapma isteği ve yapabilme kapasitesi olarak tanımlayabileceğimiz bireysel yeterliliği ifade eden profesyonelliğin karşısında, mevcut düzenlemeleri olduğu gibi kabul etmenin ifadesi olan statükoculuk vardır. Toplumumuzun genel yapısına baktığımızda çoğu kişinin bazı şeyleri düzenleme, bazı konularda belirleyici olma isteği içinde olduğunu görürüz. İnsanların bu isteklerinde en çok yoğunlaştıkları konunun da kendi meslekleri olması gayet doğaldır. Yaptığımız anket sadece yapma isteğini ölçmektedir. Fakat profesyonellikte asıl önemli olan bireysel yeterliliktir ve anketimiz bilgi ölçmeye yönelik sorular içermemektedir. Yani yaptığımız çalışmada asıl ölçtüğümüz profesyonellik veya statükoculuk değil, profesyonel olmayı istemek veya statükocu olmaktır. Ancak diğer taraftan örnek kütlemiz Türkiye'nin ilk 500'ünde yer alan sanayi kuruluşları olduğundan, anketimize katılanların verilenle yetinemeyecek kadar geniş düşünmek, bunun için de belirli bir bireysel yeterliliğe sahip olmak zorunda oldukları unutulmamalıdır. Çünkü bu kuruluşlar o kadar yoğun bir iş yükü içindedirler ki; yapılan görüşmelerden birinde katılımcımız muhasebe hesap planında yer alan hesaplardan 100 Kasa Hesabından 900'lü nazım hesaplara kadar kullanmadıkları tek bir hesap bile olmadığını ifade

etmiştir. Bu yoğunluğun içinde çalışabilmek için de belli bir mesleki yeterliliğe sahip olunması gerektiği son derece açıktır.

Statükoculuğa karşı profesyonellik değerimiz 2.3438'dir. Yani büyük ölçüde profesyonel bir düşünce yapısı hakimdir. Yüzdesel olarak baktığımızda katılımcılarımızın %90'ı profesyonellikten yana görüş bildirmiştir. Hatırlanacağı gibi bu değerimizi ölçen sorular karar verici olmayı veya mevcut düzenlemeleri olduğu gibi kabul etmeyi ifade eden sorulardı. Verilen cevaplar karar verici olma isteğine yönelik cevaplar olduğundan ortaya çıkan sonuç toplumumuzun hakimiyetçi yapısıyla örtüşmektedir. Katılımcılarımız meslekleriyle ilgili düzenlemeleri kendileri yapmak, mesleklerinde uygulayıcı değil, karar verici olmak istemektedirler. Meslek hayatlarını bu derece büyük ve yoğun kuruluşlarda sürdürebildiklerine göre, bu konuda mesleki yeterliliğe sahip oldukları da muhakkaktır.

Yaş dağılımı açısından statükoculuğa karşı profesyonellik değerine bakıldığında profesyonellik derecesi en yüksek kesim 51 yaş ve üstü iken en düşük kesim ise 31-40 yaş arasındır. Ancak arada çok büyük fark yoktur ve 4 yaş grubu da genel ortalamaya oldukça yakındır.

Şehirlerin statükoculuğa karşı profesyonellik değerlerine bakıldığında profesyonellik derecesi en yüksek il Zonguldak (1), en düşük il ise Niğde'dir (3,5). Katılımın en fazla olduğu il olan İstanbul'un ise statükoculuğa karşı profesyonellik değeri (2,215) genel ortalamadan çok farklı olmasa da profesyonellik derecesi az da olsa daha yüksektir.

Sektörlerin statükoculuğa karşı profesyonellik değerlerine bakıldığında profesyonellik derecesi en yüksek sektör Ağaç sektörü (1,125), en düşük sektör ise Elektrik sektörü'dür (3,3125). Katılımın en fazla olduğu sektör olan Tekstil sektöründe ise (2,2651) genel ortalamadan çok farklı olmasa da profesyonellik derecesi az da olsa daha yüksektir.

Üçüncü muhasebe değerimiz "Tekdüzeliğe Karşı Esneklik" tir. Tekdüzeliğe karşı esneklik değeri değişime açık olma ve olmama ile ilgilidir. Her meslek gibi muhasebe mesleğinin de gelişime ve değişime ihtiyacı vardır. Geçmişten gelen standart ve kalıplaşmış uygulamalar bazı sorunların çözümünde yetersiz kalabileceği gibi, yeni uygulamalar da bir belirsizlik söz konusu olduğundan, sebep olacağı sonuçlar konusunda bir risk taşımaktadır. Toplumumuzun genel yapısı içinde belirsizlikten kaçınma ve riskten sakınma vardır. Bu açıdan bakıldığında toplumumuzun

tekdüzelikten yana olmasını bekleyebiliriz. Bunun yanında Türk toplumunda ataerkil aile yapısı hakimdir. “Baba, usta, öğretmen, vb.” kavramlar Türk toplumu içinde kutsal sayılabilecek kavramlardır. Dolayısıyla onların söyledikleri ve yaptıkları da kutsaldır. Bu noktadan hareketle toplumumuzun geçmişine ne kadar bağlı olduğunu görerek, tekdüzeliğin toplumumuzun bu yapısından kaynaklandığını söyleyebiliriz.

Tekdüzeliğe karşı esneklik değerimiz 3.2390’dır. Yani tekdüzelikten yana bir sonuç çıkmıştır. Yüzdesel olarak baktığımızda %83 oranında tekdüzelik tercih edilmiştir. Sonuç, yukarıda anlatılanlarla paralellik göstermektedir.

Ancak, bu tekdüzeliğin sebepleri yukarıda anlattıklarımızla sınırlı değildir. Esnekliğin önündeki en önemli engellerden biri muhasebe sistemini düzenleyen kanunlardır. Bu kanunlarla belirli bir çerçeve çizilmekte ve bunun dışına çıkılması yasaklanmaktadır. Ülkemizde bu çerçeve “Tek Düzen Hesap Planı” ile çizilmiştir.

Yaş dağılımı açısından tekdüzeliğe karşı esneklik değerine bakıldığında tekdüzelik derecesinin en yüksek olduğu kesim 30 yaş ve altıdır. Tekdüzelik derecesinin en düşük olduğu veya esnekliğe daha yakın kesim ise 41-50 yaş arasındır. Genç kesim üzerinde tekdüzelik daha baskın bir değerdir.

Şehirlerin tekdüzeliğe karşı esneklik değerlerine bakıldığında tekdüzelik derecesi en yüksek il Samsun (1,2), esneklik derecesi en yüksek il ise Bolu’dur (4,8). Katılımın en fazla olduğu il olan İstanbul’un ise tekdüzeliğe karşı esneklik değeri (3,2425) tam olarak genel ortalamayı yansıtmaktadır ve tekdüzelik daha baskın olan değerdir.

Sektörlerin tekdüzeliğe karşı esneklik değerlerine bakıldığında tekdüzelik derecesi en yüksek sektör Bilgisayar sektörü (2,4), en düşük sektör ise Elektrik sektörü’dür (3,95). Katılımın en fazla olduğu sektör olan Tekstil sektöründe ise (3,6363) genel ortalamaya nazaran tekdüzelik derecesi daha düşüktür.

Dördüncü ve son değerimiz “Tutuculuğa Karşı İyimserlik” tir. Tutuculuk riskten kaçınma, iyimserlik ise risk almayı ifade etmektedir. Yukarıda da belirtildiği gibi Türk toplumunun genel yapısı içinde belirsizlikten kaçınma ve riskten sakınma eğilimi vardır. Yakın tarihimize baktığımızda toplumumuzun yaklaşık 200 yıldır siyasi çalkantılar ve ekonomik buhranlar içinde yaşadığını görürüz. Yaklaşık son 30 yıldan bu yana da kronikleşmiş bir yüksek enflasyon sorunu ile yaşamaktaydık. Böyle bir yapı içinde insanların risk alma eğilimi içinde olmaları beklenemez. Bu nedenle toplumumuz ihtiyatlı olmaya, olabileceklerin en kötüsünü düşünerek hareket etmeye ve

riskten kaçınmaya alışmış bir toplumdur. Böyle bir toplumsal düşünce yapısı içinde beklenen, tutuculuk değerinin yüksek çıkmasıdır.

Fakat bu kez beklenenin aksine tutuculuğa karşı iyimserlik değerimiz 4,015 çıkmıştır. Bu rakam tam olarak kararsızlığı ifade etmektedir. Yüzdesel olarak baktığımızda tutucular %43, kararsızlar %33.5, iyimserler %23.5'tir. Kararsızlık sonucunun sebebi, kararsızların sayısının çokluğu ve tutuculuktan yana görüş bildirenlerin biraz katılma noktasında cevap vermeleridir. Aslında tutuculuk belirten kesimde iyimserliğe doğru bir kayma vardır veya başka bir deyişle tutuculuk derecesi düşüktür, ancak kararsızları yok saydığımızda tutuculuk daha ağır basmaktadır. Yani sonuç yine beklenen doğrultuda çıkmıştır, anketimize katılanlar çoğunlukla, içinde yaşadıkları toplumun özelliğini yansıtmışlar ve tutuculuktan yana görüş bildirmişlerdir.

Yaş dağılımı açısından tutuculuğa karşı iyimserlik değerine bakıldığında en tutucu kesim 51 yaş ve üstü iken en iyimser kesim 30 yaş ve altıdır. Genç kesim üzerinde iyimserlik daha baskın bir değerdir.

Şehirlerin tutuculuğa karşı iyimserlik değerlerine bakıldığında tutuculuk derecesi en yüksek il Konya (2,25), iyimserlik derecesi en yüksek il ise Balıkesir'dir (5,5). Katılımın en fazla olduğu il olan İstanbul'da ise (3,5665) genel ortalamaya nazaran tutuculuk daha baskındır.

Sektörlerin tutuculuğa karşı iyimserlik değerlerine bakıldığında tutuculuk derecesi en yüksek sektör Elektrik sektörü (2,5625), iyimserlik derecesi en yüksek sektör ise Bilgisayar sektörü'dür (5,25). Katılımın en fazla olduğu sektör olan Tekstil sektöründe ise (4,5227) iyimserlik derecesi genel ortalamaya nazaran az da olsa daha yüksektir.

Sonuç olarak; anketimize katılanların yukarıda açıklanan dört muhasebe değeri üzerinde içinde yaşadıkları toplumun izleri görünmektedir. Profesyonellik ve tekdüzelik dereceleri yüksek, tutuculuk ve gizlilik değerleri ise düşüktür. Belki de tutuculuk ve gizlilik değerleri zaman içinde iyimserlik ve şeffaflığa dönüşecektir.

KAYNAKLAR

- ALTUNIŞIK, R., R. Coşkun, S. Bayraktaroğlu ve E. Yıldırım (2002), *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, Sakarya Kitabevi, Adapazarı.
- CHANCHANI, Shalin and Roger Willett (2004), “An Empirical Assessment of Gray’s Accounting Value Constructs”, *The International Journal of Accounting*, Vol.39, Issue:2.
- CHOI, Jong-Seo (2001), “Financial Crisis and Accounting reform: A Cultural Perspective”, *Third Asian Pacific Interdisciplinary Research in Accounting Conference in Adelaide, Australia, 15-17 July 2001*.
- HOFSTEDE, Geert (1983), “The Cultural Relativity of Organizational Practices and Theories”, *Journal of International Business Studies* , Vol.14, Issue:2.
- KARABINAR, Selahattin (2005), *Kültür-Muhasebe Etkileşimi Açısından Muhasebe İklimi, Muhasebeye Kültürel Bakışlar*, Seçkin Yayınevi, 1. Baskı, Ankara.
- ROBERTS, Clare B. and Stephen B. Salter (1999), “Attitudes Towards Uniform Accounting: Cultural of Economic Phenomena?”, *Journal of International Financial Management and Accounting*, Vol.10, No.2.
- ROXAS, Maria L., Jane Y. Stonback, Patricia S. Tulin (1999), “Kültür ve Muhasebe Değerleri: Hofstede ve Trompenaars”, Çev., Müge Saltoğlu, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Mart.
- SARGUT, A. Selami (2001), *Kültürlerarası Farklılaşma ve Yönetim*, İmge Kitabevi, 2.baskı, Ankara.

VLIERT, Evert Van De at all (1999), “Temperature, Cultural Masculinity and Domestic Political Violence – A Cross - National Study”, Journal of Cross-Cultural Psychology, Vol.30, No.3, May.

YAZICI, Mehmet (1990), *Muhasebe Tümleri ve Örgütlenmesi*, M.Ü. Nihad Sayar Eğitim ve Yayın Vakfı, İstanbul.

EKLER

EK 1 : Mevcut Durum Anket Formu

Sayın Katılımcı,

Bu anket çalışması, kültür ile muhasebe arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmayı hedefleyen uluslararası bilimsel araştırmanın Türkiye ayağının bir parçasıdır.

Ankette yer alan “finansal tablo” deyimi bilanço ve gelir tablosu gibi tablolar ile bunlara ilişkin dipnotları içermektedir.

Değerli katkılarınız için teşekkür ederim.

Doç. Dr. Selahattin KARABINAR

A. Lütfen aşağıdakilere ifadelerle katılma derecenizi belirtiniz.

		Tamamen Katılıyorum	Çoğunlukla Katılıyorum	Biraz Katılıyorum	Kararsızım	Biraz Katılmıyorum	Çoğunlukla Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1	Şüphede durumda kar ve varlıkların değeri düşük gösterilmektedir. (Örneğin; stoklar, menkul kıymetler, alacaklar için karşılık ayrılması)	1	2	3	4	5	6	7
2	Amortisman kuralları her farklı varlık grubu için Maliye tarafından belirlenmektedir.	1	2	3	4	5	6	7
3	Bilanço ve gelir tablosu işletme yöneticilerinden ziyade kamuoyuna yönelik olarak düzenlenmektedir.	1	2	3	4	5	6	7
4	Muhasebe mesleği ile ilgili düzenlemeler meslek mensupları ve onların kurduğu kurum ve kuruluşlar tarafından yapılmaktadır.	1	2	3	4	5	6	7
5	Mali tablolarda minimum düzeyde detaylı bilgiye yer verilmektedir.	1	2	3	4	5	6	7
6	Tarihi maliyetler yerine genellikle cari piyasa değeri kullanılmaktadır.	1	2	3	4	5	6	7
7	Muhasebe politikaları (stok değerleme, amortisman yöntemleri gibi) bir kere belirlendikten sonra değiştirilmemektedir.	1	2	3	4	5	6	7
8	Şirket yöneticileri ve sahipleri hakkındaki bilgiler mali tablolarda yer almamaktadır.	1	2	3	4	5	6	7
9	Mali tablolarda hangi bilgilerin yer alacağına muhasebe meslek mensupları karar vermektedirler.	1	2	3	4	5	6	7
10	Fiyatların yükseldiği zamanlarda FIFO yerine LIFO kullanılmaktadır.	1	2	3	4	5	6	7
11	Mevcut Mali tablolarda standartlaştırılmış ayrıntılı bilgilerin sayısı yeterlidir.	1	2	3	4	5	6	7
12	Yönetimin işletme ile ilgili tahminleri mali tablolarda yer almaktadır.	1	2	3	4	5	6	7
13	Muhasebe meslek mensupları yüksek düzeyde etik standartlara sahiptirler.	1	2	3	4	5	6	7

EK 2 : İdeal Durum Anket Formu

Sayın Katılımcı,

Bu anket çalışması, kültür ile muhasebe arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmayı hedefleyen bilimsel araştırmanın bir parçasıdır.

Ankette yer alan “finansal tablo” deyimini bilanço ve gelir tablosu gibi tablolar ile bunlara ilişkin dipnotları içermektedir.

Değerli katkılarınız için teşekkür ederim.

Doç. Dr. Selahattin KARABINAR

B. Lütfen aşağıdakilere ifadelere katılma derecenizi belirtiniz.

		Tamamen Katılmıyorum	Çoğunlukla Katılmıyorum	Biraz Katılmıyorum	Kararsızım	Biraz Katılıyorum	Çoğunlukla Katılıyorum	Hiç Katılmıyorum
1	Şüphe durumunda kar ve varlıkların değeri düşük gösterilmelidir. (Örneğin; stoklar, menkul kıymetler, alacaklar için karşılık ayrılması)	1	2	3	4	5	6	7
2	Amortisman kuralları her farklı varlık grubu için Maliye ve SPK tarafından belirlenmelidir.	1	2	3	4	5	6	7
3	amortisman kuralları her farklı varlık grubu için TÜRMOB tarafından belirlenmelidir.	1	2	3	4	5	6	7
4	Bilanço ve gelir tablosu işletme yöneticilerinden ziyade kamuoyuna yönelik olarak düzenlenmelidir.	1	2	3	4	5	6	7
5	Muhasebe mesleği ile ilgili düzenlemeler meslek mensupları ve onların kurduğu kurum ve kuruluşlar tarafından yapılmalıdır	1	2	3	4	5	6	7
6	Cari piyasa değeri tarihi maliyetlere göre daha az yararlıdır	1	2	3	4	5	6	7
7	Tüm şirketlerin mali tabloları tek tip olmalıdır	1	2	3	4	5	6	7
8	Mali tablolarda minimum düzeyde detaylı bilgiye yer verilmelidir.	1	2	3	4	5	6	7
9	Bir firmanın mali yapısını ve performansının nasıl değerlendirileceğini en iyi sadece meslek mensupları bilirler	1	2	3	4	5	6	7
10	Tarihi maliyetler yerine genellikle cari piyasa değeri kullanılmalıdır.	1	2	3	4	5	6	7
11	Muhasebe politikaları (stok değerlendirme, amortisman yöntemleri gibi) bir kere belirlendikten sonra değiştirilmemelidir.	1	2	3	4	5	6	7
12	Şirket yöneticileri ve sahipleri hakkındaki bilgiler mali tablolarda yer almamalıdır.	1	2	3	4	5	6	7
13	Mali tablolarda hangi bilgilerin yer alacağına en iyi muhasebe meslek mensupları karar verebilir.	1	2	3	4	5	6	7
14	Fiyatların yükseldiği zamanlarda FIFO yerine LIFO kullanılmalıdır	1	2	3	4	5	6	7
15	Mali tablolarda standartlaştırılmış ayrıntılı bilgilerin sayısı artırılmalıdır.	1	2	3	4	5	6	7
16	Yönetimin işletme ile ilgili tahminleri mali tablolarda yer almalıdır.	1	2	3	4	5	6	7
17	Muhasebe meslek mensupları yüksek düzeyde etik standartları sürdürmelidirler	1	2	3	4	5	6	7

ÖZGEÇMİŞ

1978 yılında Sakarya ili Akyazı ilçesinde doğdu. İlk ve orta öğrenimini Adapazarı'nda tamamladı. 1996 Yılında Trakya Üniversitesi Edirne Meslek Yüksek Okulu Bilgisayar Programcılığı Bölümü'nden, 2000 yılında ise Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Maliye Bölümü'nden mezun oldu.

2003 Yılında Maliye Bakanlığı'nda Gelir Uzman Yardımcısı olarak göreve başladı. Halen İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı'nda görevini sürdürmektedir.